

## **Samrådsredogörelse Detaljplan för Siljan 5 i stadsdelen Årsta i Stockholm, Dp 2017-06795**

### **Innehåll**

<b>Sammanfattning .....</b>	<b>2</b>
<b>Bakgrund.....</b>	<b>4</b>
Förslagets syfte och huvuddrag.....	4
Hur samrådet bedrivits.....	4
<b>Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....</b>	<b>4</b>
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen .....	6
Kulturmiljö, arkitektur och gestaltning .....	9
Parker och grönområden .....	13
Gator och trafik .....	14
Teknisk försörjning.....	18
Hälsa och säkerhet .....	20
Miljö- och klimataspekter .....	21
Olägenheter för grannar .....	24
Barnkonsekvenser .....	26
<b>Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande .....</b>	<b>27</b>
<b>Inkomna synpunkter .....</b>	<b>29</b>
Statliga och regionala myndigheter och förbund .....	29
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar .....	31
Övriga remissinstanser .....	36
Sakägare enligt fastighetsförteckning .....	38
Boende.....	42
Övriga.....	103

## Sammanfattning

Planen syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse i ett kuperat skogsparti längs Tavelsjövägen i Årsta. Den nya bebyggelsen planeras bli en ny årsring i området, men med utgångspunkt i den kultur- och naturmiljö som karaktäriserar Årsta. Planen syftar även till att tydligare definiera Tavelsjövägens gaturum och bidra till en fortsatt attraktiv och trygg gatumiljö. Planarbetet ska också se över parkeringssituationen i området då planförslaget påverkar ett antal befintliga parkeringsplatser.

Planförslaget sändes ut på samråd 2019-02-12 - 2019-03-26. Under samrådet har ca 160 yttranden inkommit. 16 av dessa kom från remissinstanser, där sex stycken inte hade någon erinran. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget, men framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller ianspråktagandet av och påverkan på naturmark, utformningen, utrymning, trafik, parkering och dagvatten.

*Räddningstjänsten (SSBF)* konstaterar att utrymning inte är löst om inte husen dimensioneras för brandsäkra trapphus. *Länsstyrelsen* framför att miljö kvalitetsnormer för vatten behöver säkerhetsställas tydligare. *Miljöförvaltningen* tillstyrker planförslaget endast om förändringar görs som förbättrar för naturmiljön och förutsättningarna att spara fler tallar. *Stockholm stadsmuseum* har framför att platsen skulle kunna bebyggas, men att nuvarande förslag är ovarsamt i förhållande till stadsbild och områdets karaktär.

De flesta *sakägare* och övriga *boende/enskilda* som lämnat synpunkter är negativa till planförslaget som helhet och de flesta motsätter sig att man överhuvudtaget bygger på platsen. De har framfört i huvudsak synpunkter gällande husens höjd och placering, att de nya husen inte passar in i området, negativ påverkan på kulturvärden och stadsbilden, tar bort värdefullt grönområde, negativ påverkan på naturvärden, försämrar ljusförhållanden i grannlägenheter och balkonger, försämrar utsikten, ökad insyn, störningar under byggtiden och minskat värde på grannfastigheter pga. dessa försämringar.

*Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet har följande frågor studerats vidare efter samrådet:*

- Placering och typologi för ny bebyggelse
- Gestaltning och utformning av ny bebyggelse
- Påverkan på naturmarken och återställande av marken efter byggnation
- Genomförande och byggnation av förslaget
- Parkering och trafik
- Placering av ny elnätstation
- Dagvattenhantering
- Skuggstudier och ljusförhållanden

Stadsbyggnadskontoret har under arbetet efter samrådet gjort bedömningen att planförslaget som helhet är väl avvägt och att platsen tål den skala på bebyggelsen som föreslagits, men där framför allt bebyggelsens påverkan på naturmarken och gestaltningen har behövt utvecklats för att mer omsorgsfullt anpassa sig till platsen. De huvudsakliga revideringar som gjorts efter samrådet listas nedan.

- Garagets placering har ändrats där det i reviderat förslag endast är ett garage i mitten av planområdet istället för två uppdelade garage mellan de yttre husen. I syfte att framför allt kunna bevara mer naturmark och fler tallar mellan husen.
- Placeringen av bostadshusen har fått mindre korrigeringar utifrån i huvudsak samma syfte som ovan.
- Kvartersmarken har minskat i den sydöstra delen, så naturmark och tallar bevaras som allmän plats. Då denna del redan är planlagd som allmän parkmark idag så utgår den då ur denna detaljplan.
- Utformningen av bottenvåningar och garagevåningen krävs i plankartan till att vara en ljus kulör. Illustrationer i planhandlingen har uppdaterats för att tydliggöra detta.
- Takvinkeln har minskat till max 30 grader. I syfte att bland annat harmonisera mer med befintliga sadeltak och ta ner framför allt den upplevda höjden på de nya husen. Nockhöjden har därmed minskat två meter. Antal våningar är detsamma.
- Ett område med användningsbestämmelse för elnätstation har tillförts plankartan vid Årstavägen. I syfte att säkra elförsörjningen i området.
- Dagvattenhanteringen har anpassats utifrån reviderat förslag, men bygger på samma grundprinciper som i samrådsförslaget.
- Planbeskrivningen har reviderats och kompletterats gällande ett antal formuleringar och illustrationer för att bli tydligare och mer saklig.

Utifrån dessa revideringar bedömer stadsbyggnadskontoret att planförslaget är väl avvägt mellan olika intressen och kan skickas ut på granskning.

## Bakgrund

### Förslagets syfte och huvuddrag

Planen syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse i ett kuperat skogsparti längs Tavelsjövägen i Årsta. Den nya bebyggelsen planeras bli en ny årsring i området, men med utgångspunkt i den kultur- och naturmiljö som karaktäriserar Årsta. Planen syftar även till att tydligare definiera Tavelsjövägens gaturum och bidra till en fortsatt attraktiv och trygg gatumiljö. Planarbetet ska också se över parkeringssituationen i området då planförslaget påverkar ett antal befintliga parkeringsplatser.

### Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2019-02-12 - 2019-03-26. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, i Stadsbyggnadskontoret i FYRKANTEN i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4. Planförslaget visas även på Årsta bibliotek, Årsta torg 5 samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, [www.stockholm.se/detaljplaner](http://www.stockholm.se/detaljplaner). Annonser om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Årsta tisdagen den 12 februari 2019. Samrådsmöte hölls 2019-03-06 i Årsta Folkets Hus, Årsta torg, där ca 70 personer närvarade.

### Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2017-06795. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

### Allmänt om samrådet och planprocessen

*Brf. Tavelsjön* och *Brf. Siljan* samt flera enskilda boende kritiserar samrådet och processen. Flera boende anser att de inte fått information om planerna och att tiden för att sätta sig in i planerna och lämna synpunkter varit för kort. Några anser att de borde fått riktad information redan i tidigare skeden, ex. vid markanvisningen. Några anser att förslaget och processen går emot vad som står i översiktsplanen. Flera anser att samrådsmötet gått fel till och begär ett nytt samrådsmöte. De framför bl a att de synpunkter som togs upp på samrådsmötet borde protokollförts samt att bl a politiker och stadsdelsförvaltningen borde närvarat på samrådsmötet. *Stadsdelsförvaltningen* framför vikten av att de bjuds in och deltar på samrådsmöten som hålls inom planprocessen. Så att de kan möta eventuella frågor som är kopplade till förvaltningens ansvar, men även för att säkerställa den lokala förankringen i förvaltningens

demokratiarbete. Boende ifrågasätter även varför inte planförslaget fanns utställt hos stadsdelsförvaltningen och menar att det verkar som att stadsdelsnämnden inte fått information om varken förslaget eller samrådsmötet.

#### Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

*Kontoret noterar att det varit många synpunkter kring processen och samrådsförfarandet. Kontoret tar till sig detta och får se över hur kommunikation och samråd kan utvecklas för att fungera bättre.*

*Information och genomförande av samrådet och samrådsmötet har varit enligt kontorets rutiner för samråd, som följer plan- och bygglagen. Kontoret planerar därför i detta fall inte att genomföra något nytt samrådsmöte eller förlänga tiden att lämna in synpunkter under samrådsskedet. Boende har under fortsatta processen möjlighet att lämna synpunkter på förslaget under granskningskedet.*

*Det är under samrådet av detaljplanen som grannar och övriga för första gången bjuds in för att ta del av och lämna synpunkter på pågående detaljplan. Information i tidigare skeden ligger utanför den lagstadgade detaljplaneprocessen. Stadsbyggnadskontoret eftersträvar transparens i sitt arbete och att förslag och handlingar ska presenteras på ett tillgängligt sätt. Information och beslut finns alltid tillgängliga på kommunens hemsidor, där boende aktivt kan gå in och ta del av dessa.*

*Samrådsmötet är inte lagstadgat, men är praxis i Stockholm för att ge en bra service till medborgarna. Syftet med samrådsmötet är att informera om planförslaget, där öppet hus är en vanligt förekommande form för dessa möten. Deltagarna får möjlighet att lämna sina synpunkter skriftligen på mötet eller skicka in dem skriftligen senare, men inom samrådstiden. Muntliga kommentarer på mötet bedöms vara svåra att återge varför skriftliga synpunkter uppmanas.*

*Stadsdelsförvaltningen får alltid information om samrådet och samrådsmötet, och så även i detta ärende. De granskar under samrådstiden ärendet och skickar in ett eget remissvar som också är en del av denna samrådsredogörelse. Stadsdelsförvaltningen bjuds in till samrådsmötet genom det generella samrådsbrevet som skickas till alla remissinstanser. Stadsbyggnadskontoret ser stadsdelsförvaltningens närvaro på samrådsmöten som en stor tillgång då det ofta är många frågor som inte alltid ligger inom ramen för det som detaljplaneverktyget kan påverka. Inför kommande samrådsmöten får stadsbyggnadskontoret se över att ha en utökad dialog och samverkan med stadsdelsförvaltningen för att på bästa sätt bemäna dessa möten.*

*Utställning av projektet valdes i detta fall att göras på Årsta bibliotek istället för i stadsdelens reception. Detta för att det ska vara mer tillgängligt för närboende i Årsta. Kontoret noterar att det hade varit önskvärt att förslaget ställdes ut på båda ställena och tar med den synpunkten för kommande samråd och skeden i processen.*

*Kontoret delar inte synpunkten om att översiktsplanen inte stödjer detaljplanen och processen. Översiktsplanen är en vägledande handling och är inte juridiskt bindande.*

### **Allmänt om förslaget och utvecklingen**

*Stadsdelsförvaltningen är positiv till att nya bostäder skapas i Årsta och anser att skogsslänten tål den grad av exploatering som samrådsförslaget medger. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är i en sammanvägd bedömning positiv till att platsen bebyggs, men endast under förutsättning att ianspråktagandet av naturmark begränsas jämfört med samrådsförslaget. Trafikkontoret ser positivt på att bostäder byggs i kollektivtrafikhöga lägen som uppmuntrar till hållbart resande.*

*Flera boende ifrågasätter varför det byggs så mycket i just Årsta. De saknar en helhetsbild och större konsekvensanalys. De uttrycker oro kring vilka konsekvenser det ökade antal boende innebär för hela Årsta. Med ex. mer trafik och fler människor, då de redan idag upplever att det är trångt och fullt på exempelvis bussar, skolor, förskolor, vårdcentraler, gatuparkeringar och att det är en överbelastad teknisk infrastruktur där vissa upplever återkommande ex. strömavbrott. Några boende framför att förslaget och utvecklingen inte går i linje med de mål och skrivningar som står i översiktsplanen.*

*De flesta boende motsätter sig förslaget som helhet och tycker att grönområdet ska bevaras i sin helhet. Brf. Taveljön och Brf. Siljan samt flera enskilda boende ifrågasätter syftet med planen och har svårt att se mervärdet. Den positiva effekten av ett litet tillskott på 70 till 80 nya bostäder anser de inte balanserar försämringen av boendemiljön som planförslaget medför. De motsätter sig formuleringarna i planbeskrivningen om att en del i syftet är att utveckla gaturummet till mer attraktivt och tryggt. De framför tydligt att de inte anser att ny bebyggelse skulle öka tryggheten på Tavelsjövägen, snarare tvärtom. De menar vidare att om syftet är det man skriver så anser de inte att planens nuvarande utformning bidrar till att uppfylla det. Flera framför att det är ohederligt att framföra otrygghet som ett viktigt argument för byggprojekt när det inte finns något underlag för detta. Många boende framför att de förstår och tycker det är bra att det byggs fler bostäder, men motsätter sig att det görs på denna plats och att man inte bygger det som efterfrågas på bostadsmarknaden. Flera föreslår att man bör*

bygga på andra platser som ex. Årsta partihallsområde, fler bostäder på Årstafältet, i andra kommuner osv. Några *boende* anser att det inte är något fel att göra något vettigt av skogsslänten, men motsätter sig nuvarande förslags utformning och exploateringsgrad.

#### Formalia, planhandlingarna

*Länsstyrelsen* bedömer att planbestämmelsen som anger att entréer mot gatan ska vara väl accentuerade är svår att följa upp och uppfyller inte tydlighetskravet. *Trafikkontoret* anser att illustrationslinjen på gatumark försvårar läsningen av plankartan och riskerar begränsa planens flexibilitet. *Stockholm Vatten och Avfall* påpekar att bottentömmande behållare i planbeskrivningen benämns som ”kärl”. Detta bör korrigeras till ”behållare” för att vara konsekvent med uttrycken samt att kärl syftar till en annan typ av behållare.

*Brf. Siljan* och *Brf. Tavelsjön* samt flera enskilda *boende* framför att planhandlingarna, utredningar och illustrationer är bristfälliga, vilseledande och påpekar direkta fel. Planbeskrivningen påpekar ex. flera *boende* har felaktiga beskrivningar om hur det kommer att bli eller utgår ifrån felaktiga kunskapsunderlag. De är kritiska till hur planförslaget beskrivs och nämner flera konkreta formuleringar som de motsätter sig och anser är felaktiga och missvisande. *Brf. Siljan* och *Brf. Tavelsjön* samt flera enskilda *boende* tycker ex. att det är allvarligt, anmärkningsvärt och missvisande att lamellhuset på Siljansvägen 82-84 inte nämns någonstans i planbeskrivningen då det ligger i direkt anslutning till föreslagen bebyggelse och påverkas i allra högsta grad av förslaget.

#### Upplåtelseform, lägenhetsstorlek och byggaktör

*Brf. Tavelsjön* och *Brf. Siljan* samt flera enskilda *boende* är kritiska till att man planerar för bostadsrätter och pekar på att det finns flera exempel på att de bostadsrätter som just nu byggs i Årsta inte blir sålda. Flera menar att de bostäder som behövs är billiga hyresrätter. Några *boende* ifrågasätter valet av byggaktör. Någon *boende* önskar att man gör stora lägenheter då de menar att det finns väldigt få 4:or och 5:or i Årsta.

#### Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Svar om allmänna utvecklingen och syftet med planen: *Det råder för närvarande stor efterfrågan på bostäder i Stockholm varav förtätning är en naturlig del av stadens utveckling. Bostadsmålet i Stockholm är ett övergripande mål och det förverkligas genom både små och stora projekt i alla stadsdelar. Även mindre projekt i befintliga miljöer utgör ett viktigt bidrag till att uppfylla bostadsmålet. Årsta partihallar som nämns av flera att det borde bebyggas istället är utpekade i översiktsplanen att fortsätta vara ett verksamhetsområde och därmed inte aktuellt för bostäder. På ex. Årstafältet och i Årstaberg planeras redan för ett stort antal bostäder, liksom i många delar av staden.*

Staden har ett helhetsperspektiv där hela staden måste utvecklas och instämmer i vikten av att ex. service och infrastruktur hänger med i utvecklingen av nya bostäder. Stadsbyggnadskontoret samverkar med hela staden och många aktörer i stadsbyggnadsprocessen för att säkerhetsställa detta, där inte alla frågor kan hanteras inom en detaljplan. Flera av dessa frågor som ex. skol- och förskoleplanering, kollektivtrafik m m är en del av den övergripande strategiska planeringen som ligger till grund för de detaljplaneprojekt som påbörjas i staden. Andra strategiska frågor som hanteras i den övergripande planeringen är även ex. utvecklingen av natur- och rekreationsområden. Detta innebär att vissa grönytor och ekologiska samband stärks eller utvecklas, medan andra utreds för ny bebyggelse.

Svar om formalia och planhandlingarna: Illustrationslinjen är inte bindande utan ska hjälpa till att förstå plankartan. Men den har nu tagits bort på gatumarken, så kontoret kan hålla med om att den inte tillför så mycket i detta fall. Planbeskrivningen har korrigerats utifrån Stockholm Vatten och Avfalls synpunkt.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att underlaget har en god kvalitet, men instämmer i att i vissa avseenden behövde underlaget och förslaget förtydligas, omarbetas och kompletteras för att bli både bättre och tydligare gällande ex. förslagets konsekvenser både i stort och för omgivande fastigheter. Under planprocessen granskas handlingar och utredningar av utomstående och fel och brister kan därmed rättas till innan stadsbyggnadsnämnden antar en slutgiltig planhandling. Syftet med samrådet är bl a att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. Kontoret har nu tagit till sig av synpunkterna på underlaget och sett över och uppdaterat handlingarna för att tydliggöra vissa frågor bättre. Hur planhandlingar och underlag reviderats utifrån samrådssynpunkterna besvaras mer under varje tema nedan samt genom de sammanfattande ställningstagandena i slutet av detta dokument. Stadsbyggnadskontoret bedömer nu att det underlag som är framtaget i granskningshandlingarna är tillräckligt för bedömningen av konsekvenserna för omgivningen av detaljplanens genomförande.

Svar om upplåtelseform, lägenhetsstorlek och byggaktör:

Upplåtelseform kan inte regleras i en detaljplan. Detaljplanen ger endast planmässiga förutsättningar att uppföra bostäder på platsen. Det finns inget i detaljplanen som hindrar att det byggs hyresrätter istället, men marken är för närvarande markanvisad av exploateringsnämnden för bostadsrätter.



*Valet av byggaktör kan inte regleras i en detaljplan. Det sker genom stadens markanvisningsprocess som hanteras av exploateringsnämnden. Det finns inte heller några hinder för att nuvarande byggaktör kan sälja vidare marken i ett senare skede. För information om eventuella tidigare markanvisningar på platsen hänvisas till exploateringsnämnden.*

*Storleken på lägenheterna regleras inte i denna detaljplan. Nuvarande bebyggelseförslag visar på en stor andel små lägenheter, men det kan också komma att förändras.*

### **Kulturmiljö, arkitektur och gestaltning**

#### **Kulturmiljö och landskapsbild/stadsbild**

*Stockholms Stadsmuseum* har i tidigare skede anfört att det kan vara möjligt att bygga på platsen, men bedömer att nuvarande förslag är ovarsamt i förhållande till stadsbild och områdets karaktär. De bedömer bl a att det är en för hög exploatering av gatusträckningen, för stora ingrepp i naturmarken, att skalan är oproportionerlig i förhållande till lamellhusen och gatans bredd och att förslaget försvårar avläsbarheten av den ursprungliga stadsplanen. Den föreslagna typologin med dubbla lamellhus med gaveln mot gatan och sammanlänkande underbyggnader anser de är främmande för området och kräver för stora ingrepp i berget.

*Skönhetsrådet* anser att typologin på denna plats är ett lyckat grepp som möjliggör bebyggelse på en annars svår plats. De hade dock önskat att planområdet utvidgas så hela Tavelsjövägens östra sida ingick så den del som nu utelämnas bör studeras för bebyggelse av samma typ eller som programmerad park, för att inte riskera ytterligare små bebyggelseprojekt tillkommer då stadsdelens karaktär av avslutade grupper inte tål ytterligare små tillägg på denna gata.

*Brf. Tavelsjön* och *Brf. Siljan* samt flera enskilda boende anser att de föreslagna byggnaderna bryter i utformning, höjd och placering mot den miljö och karaktär som platsen och Årsta har och framför att Årsta som helhet har höga kulturhistoriska värden. De efterfrågar bilder som visar studier av landskapet och silhuetten i stort från t.ex. Årsta Gård (som har blåmärkt kulturhistoriskt värde), vilket de påpekar att det står i Start-PM att man ska genomföra. Någon boende efterfrågar analys med perspektivbilder och resonemang hur förslaget påverkar miljön och upplevelse, sett från Storängsparken, där ex. pulkabacken tvärs över dalen är en mycket välanvänd plats med många besök och en viktig punkt som visar tydligt hur Årsta är planerat med punkthusen på höjden och naturmarken. Det påpekas att Stadsmuseet har klassificerat intilliggande bebyggelse och områden som gult och grönt och att det ur kulturhistorisk synvinkel är det relevant att punkthus traditionellt har

placerats på högre platser i landskapet för att ge ett skulpturalt intryck och lameller placerats i sänkor eller dalgångar med utgångspunkt i stadens naturförutsättningar. Flera anser att det nuvarande förslaget planar ut den skillnaden, att exploateringen är för hög och att placeringen inte är tillräckligt genomtänkt i förhållande till de befintliga husen och vägdragningarna. De nya husen är inte anpassade i skala och höjd till närmiljön, framför allt inte i relation till lamellhusen på Siljansvägen. Många *boende* framför att den luftiga miljön är unik. Några framför att om man ska genomföra planen är det av yttersta vikt att planen följs vad gäller bevarandet och skyddet av naturmarken och tallarna. Någon *boende* skriver att för att verkligen bevara områdets karaktär bör de nya husen inte överskrida höjden på lamellhusen på Tavelsjövägen. Men att det viktigast för att bevara områdets ursprungskaraktär, där punkthusen förblir högst belägna, är att de nya husen byggs avsevärt lägre än punkthusen.

#### Arkitektur och gestaltning

*Skönhetsrådet* anser att typologin på denna plats är ett lyckat grepp som möjliggör bebyggelse på en annars svår plats, men de anser att höjderna behöver justeras för att bättre ansluta till omgivningens våningsantal och därmed till högst fyra till fem våningar om möjligt. De anser även att de parkeringsvåningar som skapas behöver bearbetas för att inte utgöra en hård vägg längs en annars grön gata. För att uppnå detta bör såväl fönster öppnas upp i väggen, samt en förgårdsmark tillåts som kan planteras framför garagen.

*Stadsdelsförvaltningen* upplever att byggnadernas sockelpartier med garageöppning kan upplevas som otrygga, vilket kan behöva ses över i fortsatt arbete.

*Brf. Taveljön* och *Brf. Siljan* samt flera enskilda *boende* anser att nuvarande utformning strider mot det som man påpekar i startpromemorian om att ”ny bebyggelse ska placeras som enskilda hus anpassade till topografin med bevarad naturmark runt byggnaderna.” De anser att förslaget inte passar in i Årsta då det som är fint med Årsta är att det är luft och grönska mellan husen och att förslaget frångår detta koncept. De nya husen anses även oproportionerligt höga jämfört med andra hus på Tavelsjövägen.

*Brf. Siljan* och några enskilda *boende* påpekar att ledamöter från M, L, KD och C reserverade sig mot förslaget vid Stadsbyggnadsnämndens möte den 23 november 2017. Dessa ledamöter förordade i stället en lösning med två lamellhus dikt an mot gatan. Dessa skulle få en struktur liknande de befintliga husen på andra sidan Tavelsjövägen. En sådan lösning vore enligt flera boendes mening att föredra jämfört med den utformning som beskrivs i nu liggande förslag. Lamellhus på det föreslagna området torde även hamna längre från befintlig bebyggelse, minska omfattningen av sprängning och byggnation i det trånga

området, och innebära att ett större sammanhängande skogsområde ovanför kan bevaras.

Någon *boende* framför att om staden ändå insisterar på att bygga garage bör antalet platser minskas till ett garage och utformningsbestämmelse införas avseende sockelns utformning. Slutna garagesocklar bidrar ytterst sällan med stadslivskvalitéer. Någon *boende* anser inte att husen ska vara gråa. De skulle smälta in bättre i omgivningarna om de var liknande färger som de befintliga husen. De befintliga husen på Tavelsjövägen har fina färger som bör tas upp i nybyggnationen.

#### Fornlämningar

*Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan* samt flera enskilda *boende* frågar vad det innebär att den tidigare registrerade fornlämningen inte är aktuell.

#### Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

*Planområdet berörs inte av något riksintresse för kulturmiljö, men Årsta som helhet och närliggande bebyggelse har utpekade kulturhistoriska värden och kontoret instämmer i vikten att förhålla sig till den luftiga och gröna stadsbild som finns i området. Detaljplanens öppna mer punkthusliknande struktur, istället för lamellhus längs gatan, är ett resultat av ambitionen att ta låta natur, ljus och siktlinjer bevaras i gaturummet och samtidigt möjliggöra för relativt många bostäder.*

*Detaljplanens föreslagna bebyggelse kommer utseendemässigt delvis avvika från den intilliggande bebyggelsen, bl a genom garagets sockelvåning och husens dess förskjutna form och gavelmotiv som ger husen ett utseende av två lamellhus tätt placerade bredvid varandra. Stadsbyggnadskontoret håller med om att de sammanlänkande garagevåningarna och den avvikande sockelvåningen utgör ett förhållandevis främmande inslag i Årstas karaktär, men ser inte detta nödvändigtvis som något negativt. Däremot så instämmer kontoret i att bottenvåningarna behöver bearbetas i sin gestaltning. I det reviderade förslaget har garagen minskat, vilket endast skapar en garagefasad mellan de mittersta husen, men kan inte tas bort helt då garaget är en förutsättning för att kunna anordna parkeringsplatser inom kvartersmarken utifrån de parkeringstal som staden har. Gestaltningen har bearbetats framför allt genom en ljusare kulör på teglet. Illustrationerna i planbeskrivningen har uppdaterats för att redovisa detta. För övriga släpp mellan husen bevaras istället naturmarken och ett antal tallar, vilket tydligare bevarar den gröna och luftiga stadsbild som karaktäriserar Årsta, där två av husen helt kan utformas som fristående hus i naturmark. Omfördelningen av garageplatserna innebär att alla fasader mot gatan kan innehålla bostäder, lokaler*

*eller bostadskomplement, vilket också ger förutsättningar till fler fönster och en mer aktiv fasad längs hela gatan.*

*Exakta kulörer har valts att inte regleras med någon planbestämmelse. Den slutgiltiga färgsättningen fastställs vid bygglovet.*

*Höjdskala och täthet på ny bostadsbebyggelse är en avvägning där bl a anpassning till närmiljön, kopplat till ex. kulturhistoriska värden eller påverkan på grannar, behöver ställas i relation till ett ex. effektivt markutnyttjande, bostadsförsörjning och de olika hållbarhetsperspektiven för att uppnå en god hushållning av mark. Kontoret anser att bebyggelsens skala och dess huvudsakliga volymer är ett balanserat sätt att utföra ett nytt bostadstillägg i området, men instämmer i att förslagets intrång och anpassning till naturmarken behöver bearbetas.*

*Förslaget har studerats från strategiska platser som ex. Storängsparken. De nya husen har placerats för att bevara de öppna siktlinjerna som befintlig struktur ger mellan parken, gatan och husen på höjden. Höjdskalan innebär att taken på den högsta delen kommer synas från parken, men terränganpassningen med punkthusen som tydliga uppe på höjden kvarstår. Den lägre delen av de nya husen ligger i samma höjd som lamellhuset vid Tavelsjövägens infart. Den högre delen är en våning högre,. Sammantaget bedöms höjdskalan vara lämplig utifrån planens mål och syfte, omgivande höjder, markförhållande och planförslagets utformning.*

*Gällande den nya bebyggelsens typologi och synpunkter att lamellhus vore mer önskvärt så har lamellhus studerats under planarbetet, men som delvis förklaras i stycken ovan så har kontoret bedömt att nuvarande förslag är en mer fördelaktig struktur för ett mer effektiv markutnyttjande på denna plats. Gällande bevarandet av tallar så står de flesta tallar i den nedre delen av skogsslänten, vilket innebär att även om lamellhus skulle kunna ge förutsättningar att bevara mer naturmark högre upp i slänten så innebär det alternativet inte nödvändigtvis att fler tallar kan bevaras. Däremot så innebär såklart en lamellstruktur att de nya husen hamnar något längre från befintliga hus på höjden.*

*Takvinkel har i reviderat förslag korrigerats något och tillåts nu inte vara lika brant som i samrådsförslaget. Detta för att tydligare harmonisera med omgivande sadeltak och minska ned på höjdskalan av husen. Nockhöjden i planförslaget har med detta också sänkts två meter till +34 och +37.*

*Den del av skogsslänten som ligger mellan de två befintliga trapporna söder om föreslagen bebyggelse har bedömts att inte vara lämplig för ny bebyggelse då det är en liten yta som bl a ligger mellan två allmänna gångstråk. Ytterligare bebyggelse på denna plats riskera ta bort offentligheten för de gångpassagerna med trappor. Det är vidare väldigt nära befintliga lamellhus på höjden samt innebär att fler parkeringsplatser försvinner längs gatan.*

Svar om fornlämning: *Den registrerade fornlämningen som ligger inom planområdet har bedömts som en stensättningsliknande lämning vid tidigare fornminnesinventeringar, dvs. den har bedömts som något som ser ut som en fornlämning men inte är det. Så Länsstyrelsens bedömning är sedan tidigare att det inte finns någon känd fornlämning i planområdet och att terrängen talar för att det är liten risk för att ska finnas okända fornlämningar.*

### **Parker och grönområden**

*Stadsdelsförvaltningen framhåller att då stora ytor av naturmark tas i anspråk för privata ändamål behövs grönkompensation, där de vill delta i planeringen av denna. De är positiva till trädfällningsförbud på tallar och att marken ska återställas. De anser att om nya träd ska införas inom eller i anslutning till planområdet så får det gärna vara ek. Flera boende vill också uppmana till att utföra grönkompensationsåtgärder om husen verkligen byggs.*

*Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan samt flera enskilda boende framhåller vikten av grönområden i stadsmiljön och påpekar att den inte går att få tillbaka när man tagit bort dem. De framför flera olika funktioner med den gröna miljön – både ekologiska och sociala. Ex. barn som leker, positiva upplevelser och effekter för hälsan att se grönska utanför fönstret, lugnt och grönt gaturum, djurlivet m m.*

*Gällande ekologiska värden se även under ”Naturvärden och biologisk mångfald”.*

### **Stadsbyggnadskontorets ställningstagande**

*Kontoret har gjort bedömningen att slänten har begränsat rekreativt värde och att närområdet är välförsörjt med andra rekreations- och grönområden, men har förståelse för att den ändå har ett stort värde för de närboende. De inkomna synpunkterna från närboende visar att slänten har betydande upplevelsevärde i boendemiljön och används bl a av lekande barn. I en avvägning mellan olika intressen är dock bedömningen att det kan motiveras att bebygga slänten med bostadshus. Delar av naturmarken och tallarna kommer ändå kunna bevaras och bidra till en till viss del fortsatt grön stadsbild. I reviderat förslag har kvarteretsmarken minskat och fortsätter vara allmän plats PARK. Närområdet bedöms i övriga ha mycket god tillgång till*

*rekreation och lekområden av olika slag även om skogsslätten bebyggs. Se även svar under rubriken "Barnkonsekvenser" och gällande ekologiska värden under "Naturvärden och biologisk mångfald".*

*Grönkompensationsåtgärder ska genomföras i samband med detaljplanens genomförande, men är inget som regleras i detaljplanen. Lämpliga åtgärder för grönkompensation utreds parallellt med planprocessen tillsammans med exploateringskontoret, stadsdelsförvaltningen och miljöförvaltningen.*

## **Gator och trafik**

### **Biltrafik**

*Trafikkontoret önskar att man ser över möjligheterna att bredda vändplanen i slutet av Tavelsjövägen för att undvika backrörelser för sopbilen och främja trafiksäkerheten. Flera boende framför oro över en ökad trafik och de negativa aspekterna det kan innebära på den återvändsgatan som Tavelsjövägen är, som flera anser inte är lämpad för ökad trafik och där bl a många barn idag rör sig.*

### **Bilparkering**

*Trafikkontoret är kritiskt till att de parkeringsplatser som försvinner delvis ska lösas på gatumark då de föreslagna tillkommande kanstensparkeringarna inte kan garanteras. Användningen av gatumark kan komma att ändras i framtiden och de påpekar även att behovet av angöring för ex. avfallshantering och varuleveranser till ev. lokaler inte har beaktats, vilket påverkar antalet möjliga parkeringsplatser på gatumarken. De önskar även att utfartsförbud läggs till på plankartan där det inte är planerat för in- och utfart till garagen, i kombination med att parkering inte är tillåten på prickmarken. Detta för att säkerhetsställa att förgårdsmarken i framtiden inte kommer användas som parkeringsplatser.*

*Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan samt flera enskilda boende anser att den parkeringsutredning som gjordes i slutet av maj inte är tillförlitlig. Det råder vid inventeringstillfället inte det parkeringsförbud som gäller under vinterhalvåret. De menar även att årstiden inbjuder till aktiviteter kvällstid. Färre bilar står parkerade på sina platser en varm helgeftermiddag i maj. De menar att det är på kvällarna efter kl. 21 som det faktiska parkeringsbehovet blir tydligt. De önskar att man tar in mer tillförlitligt underlag, då utredningen utifrån ovan inte ger en rättvis bild av nuvarande parkeringsbehov/beläggning.*

*Någon boende anser att det är helt rimligt att prioritera bostäder framför parkeringsplatser i en växande stad, men anser att man bör då inte planera för ett stort antal nya parkeringsplatser för de nya boende, utan parkeringstalet för ny bebyggelse bör vara noll, likt de äldre*

kringliggande bostäderna. Någon *boende* frågar vad kostnaden av nya parkeringsplatser på gatan blir och hur många platser är planerade. Några framför att det är bra med bilpool som är öppen för alla. Några *boende* frågar vart man kommer kunna parkera under byggtiden.

#### Gång- och cykeltrafik

*Trafikkontoret* är positiva till den föreslagna gångbanan på 2,5 meter, men tycker att den nya gatusektionen bör fortsätta som en sammanhängande gatusektion hela vägen ut till Årstavägen. De önskar även att projektet tar höjd för en genomgående gångbana över Tavelsjövägen vid korsningen Årstavägen/Tavelsjövägen och att parkeringstalet för cykel ska redovisas som ett exakt tal och vilket tal som gäller för lokaler för centrumändamål som möjliggörs i bottenvåningarna.

*Stadsdelsförvaltningen* framför att den parkväg med trappa som går längs det sydligaste husets långsida i framtiden kommer att behöva vinterunderhållas. För detta behövs tillräckliga ytor för snöupplag.

Någon *boende* har synpunkter på att det står parkerade bilar i vägen för flera gångstråk, som ex. vid trapporna, och att detta bör ses över i samband med genomförande av denna detaljplan. Några *boende* tycker att man ska göra övergångsställen vid Tavelsjövägens slut och över Årstavägen, eftersom trafiken kommer öka in på Tavelsjövägen. De anser också att det finns ett stort behov av att trottoarerna breddas längs Årstavägen efter Ottsjövägens busshållplats, på båda sidor, ner till Årsta gård. Busstrafiken är redan intensiv och det är många, många människor (ungdomar, barn, joggere och barnvagnar) som passerar här på väg till fotbollsplanen, Årtaskogen och Storängsparken varje dag.

#### Kollektivtrafik

Flera *boende* framför att kollektivtrafiken redan är överbelastad i Årsta och uttrycker oro för ännu större trängsel om fler människor tillkommer i området.

#### Tillgänglighet

*Trafikkontoret* påpekar att tillgänglig angöringsplats och parkeringsplats för rörelsehindrad ska enligt PBL lösas på kvartersmark. *Trafikkontoret* önskar mer information om hur tillgänglighetsmålen uppnås med hänsyn till områdets kuperade karaktär.

*Boende* undrar om den parkering för rörelsehindrad som finns på Tavelsjövägen kommer ersättas.

#### Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Svar om vändplanen: Utifrån den yta som finns tillgodo vid vändplanen så bedöms det i dagsläget som svårt att kunna bredda

*denna utan att göra intrång på omgivande fastigheter samt med risk för negativ påverkan på bl a befintliga parkeringsplatser och naturvärden.*

*Svar om biltrafik: Kontoret bedömer att Tavelsjövägen kan hantera den ökade biltrafik som planförslagets genomförande kan medföra.*

*Svar om bilparkering: Gällande parkeringsutredningens tillförlitlighet så finns det alltid en viss mån av osäkerhet då utredningsarbetet måste begränsas i någon mån både geografiskt och tidsmässigt. Det stämmer att mellan 1 november och 15 maj så är det parkeringsförbud en vardag i veckan kl. 08-16, och att inventeringen genomfördes 29 och 31 maj då det inte var parkeringsförbud. Parkeringsförbudet ger området en minskad parkeringskapacitet på ca 20 % under vinterhalvåret. Den minskade parkeringskapaciteten bedöms inte göra att området får en parkeringsbrist. Den genomsnittliga beläggningen på eftermiddagen under inventeringen 29 och 31 maj 2018 var 68 %. Då parkeringsförbudet endast gäller dagtid så kommer eftermiddagens beläggning under vinterhalvåret bli mer lik kvällens beläggning (genomsnittlig beläggning kvällstid är 85 %).*

*Formuleringarna i planbeskrivningen gällande parkeringssituationen har setts över och förtydligats så förutsättningar och resultat av utredningen blir tydliga. Ytterligare investeringstillfällen har bedömts som ej nödvändiga för att kunna göra bedömningarna i detaljplanen. Underlaget anses som tillräckligt och tillförlitligt.*

*Angående minskningen av parkeringsplatserna så följer kontoret den antagna framkomlighetsstrategin i ny planering. Principen är att ha en prioriteringsordning bland trafikslagen: gående, cyklister, kollektivtrafik, transporter och sist privatbilmism. Utifrån bl a detta och resultaten i parkeringsutredningen, där denna minskning ses som hanterbar, så anser kontoret att det är ett mer effektivt markutnyttjande att omvandla delar av parkeringsytorna för bostäder.*

*Mellan 10-15 långsgående gatuparkeringar möjliggörs med förslaget beroende på omfattning av utfarter och lastzoner. Gatuparkering i Årsta är idag avgiftsreglerad. För aktuell taxa och information om parkering på gatumark hänvisas till trafikkontoret eller stadens hemsida. Under byggtiden kommer troligtvis dessa parkeringsplatser inte vara tillgängliga. Hur byggnationen kommer genomföras studeras mer noggrant inför genomförandeskedet.*

*Formuleringarna i planbeskrivningen gällande gatuparkering har setts över för att tydliggöra förutsättningarna och konsekvenserna bättre.*



*I reviderat förslag tillåts parkering för rörelsehindrad på den prickade förgårdsmarken för att kunna uppnå tillgänglighetskrav.*

*Planbestämmelsen för prickmarken har i övrigt ett formulerat förbud mot parkering. Stadsbyggnadskontoret har bedömt att det inte finns något behov av att även lägga till ett utfartsförbud utöver detta då det bedöms som omotiverat och lämpligare att skapa en viss flexibilitet gällande placeringen av garageinfarten och ev. tillgängliga parkeringsplatser.*

*Gällande parkeringstalet för de nya bostäderna så är det enligt stadens riktlinjer där både läges- och projektspecifika aspekter gör att parkeringstalet minskat utifrån utgångsläget. Att inte möjliggöra för parkeringsplatser för de nya bostäderna riskerar öka beläggningen ytterligare på omliggande gator.*

*I reviderat förslag har parkeringstalet och mobilitetsåtgärderna setts över och det nya förslaget med endast ett garage innebär en marginell minskning av antalet parkeringsplatser.*

*Svar om gång- och cykeltrafik:* *Planbeskrivningen har uppdaterats utifrån Trafikkontorets synpunkter om cykelparkering.*

*Stadsbyggnadskontoret har dialog med stadsdelsförvaltningen för att säkerhetsställa möjligheterna till framtida vinterunderhåll av trappan. De nya bostadshusen placering har setts över för att inte påverka förutsättningarna för trappan. Byggrätten för huset närmast trappan har flyttats längre bort från trappan. Delar av den prickade kvartersmarken i denna del har utgått och fortsätter därmed vara allmän plats PARK.*

*Stadsbyggnadskontoret håller med om att det vore önskvärt att skapa en ny trottoar för gatan ändå ut till Årstavägen. Staden har idag inte rådighet över marken med parkeringsplatser längre än dit nuvarande förslag föreslår en ny trottoar. Parkeringsplatserna vid gatans infart (Siljan 4) ägs av bostadsrättsföreningen. Den gatumark som staden har rådighet över för denna del av gatan mot Årstavägen är för smal för att inrymma både körbanan och en trottoar.*

*Synpunkter kring breddning av trottoaren på Årstavägen samt gång- och cykelpassager vid korsningen till Tavelsjövägen har noterats och framförts till berörda förvaltningar. Dessa åtgärder är idag inte aktuella i samband med genomförandet av denna detaljplan, men stadens tar till sig synpunkterna för framtiden. De önskade åtgärderna bedöms kunna ske utan förändrad planläggning så hanteras därmed inte vidare i denna planprocess.*

Svar om kollektivtrafik: Stadsbyggnadskontoret samverkar med hela kommunen och externa aktörer i hela stadsbyggnadsprocessen. Region Stockholm (SL) är den aktör som bevakar och ansvarar för kollektivtrafiken i Stockholm. En förutsättning för en utbyggd kollektivtrafik är att staden planerar för ett visst antal nya bostäder inom ex. tunnelbanans influensområden. Som en del i Sverigeförhandlingen har en överenskommelse om en ny tunnelbana med sex station mellan Fridhemsplan och Älvsjö beslutats. Den nya tunnelbanan ska bl a få nya stationer i Årstaberg och Årstafältet. Det innebär två nya tunnelbanestationer inom ca en km från planområdet, beroende på hur de nya stationerna placeras.

Svar om tillgänglighet: Tillgänglig parkeringsplats för rörelsehindrad och tillgänglig angöring går att anordna i garage på kvartersmark. I reviderat förslag möjliggörs även parkeringsplats för rörelsehindrade utanför entréerna till de båda yttre husen. Formuleringarna kring detta i planbeskrivningen har förtydligats.

Tillkommande gångytor anordnas framför allt på den flacka marken mot Tavelsjövägen där lutningarna inte bedöms vara brantare än riktlinjerna. Planbeskrivningen har förtydligats gällande tillgänglighet enligt trafikkontorets synpunkt.

### **Teknisk försörjning**

Vattenförsörjning, spillvatten

Brf Årstajungfrun informerar om att vattenledningen i gatan har spruckit vid tidigare tillfälle och undrar om vattenledningarna kommer bytas i samband med detta projekt.

Dagvatten

Trafikkontoret tycker det är en mycket bra idé att ta hand om dagvatten på bjälklagsgårdarna och att sträva efter så mycket grönska som möjligt. De menar dock att det finns en konflikt i det och att garagefasaden ska vara så låg som möjligt. För att kunna ta hand om dagvatten, ha gröna gårdar och att gårdarna måste luta för att hantera nederbörd så kommer överbyggnadsdjupet på gårdarna vara ganska djupt och därmed kan inte garagefasaden vara för låg. De tycker det ser ut på illustrationer som att garagefasaden nu är för låg.

Brf. Årstajungfrun informerar om att det saknas en dagvattenbrunn på vändplanen i slutet av Tavelsjövägen, då vattnet inte har ingenstans att ta vägen där.

Ei/Tele

Ellevio AB framför att det kan behövas en ny elnätstation för att hantera kapacitetsbehovet som planförslaget innebär och därmed behöver plankartan kompletteras med ett E-område.

Några boende framför att det befintliga elnätet redan upplevs överbelastat och att de har haft flertalet strömavbrott i området och uttrycker oror att ännu fler hus kommer orsaka ännu flera strömavbrott.

#### Energiförsörjning

*Miljö- och hälsönämnden* framför att det är betydelsefullt att tillkommande bostäder ansluts till fjärrvärmenätet.

#### Avfallshantering

*Stockholm Vatten och Avfall* ser positivt på att det planeras för maskinellt insamlingssystem i form av bottentömmande behållare. De informerar vidare om att insamling av förpackningar och tidningar samt insamling av matavfall bör planeras in och ges utrymme vid nybyggnationer. Ex. genom kärl i miljörum eller i bottentömmande behållare. Fastighetsägare ska även möjliggöra omhändertagande av grovavfall, genom ex. soprum.

*Hyresgästföreningen* undrar om det kommer finnas kärl för matavfall och påminner om att inte glömma bort detta miljötänkande i kommande process. *Trafikkontoret* önskar att tömning av de föreslagna bottentömmande behållarna för avfall sker vid en samordnad plats.

#### Utrymning

*Storstockholms brandförsvaret (SSBF)* framför att utifrån volymskissen kommer SSBF endast kunna utgöra alternativ utrymningsväg för det fåtal lägenheter som vetter mot Tavelsjövägen. Med andra ord kommer den föreslagna utrymningslösningen resultera i att byggnaderna behöver dimensioneras med Tr2-trapphus. Som en konsekvens av dessa brister rekommenderar SSBF att utredningen avseende möjlighet till alternativ utrymning görs om från grunden.

#### Skötsel, renhållning och underhåll

*Stadsdelsförvaltningen* poängterar att gränsen mellan den prickade fastighetsmarken och den intilliggande parkmarken kan uppfattas som otydlig och därför orsaka konflikt i framtida driftskede.

*Stadsdelsförvaltningen* vill även poängtera att den parkväg med trappa som går längs det sydligaste husets långsida i framtiden kommer att behöva vinterunderhållas. För detta behövs tillräckliga ytor för snöupplag.

#### Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Svar om vattenledning: *Ledningarna planeras inte att bytas ut i samband genomförandet av denna detaljplan.*

Svar om dagvatten: *Garagebyggnadernas omfattning och utformning har studeras vidare tillsammans med projektets anpassning till naturmarken. Gällande dagvatten så är den primära lösningen för hanterandet av vattnet att leda det runt byggnaderna och garaget och*

*där hantera vattnet genom växtbäddar, dvs. inte att vattnet ska ledas och hanteras över garaget. Dagvattenutredningen och beskrivningarna om dagvatten i planbeskrivningen har uppdaterats utifrån det reviderade planförslaget.*

*Frågan om en dagvattenbrunn på vändplanen vidarebefordras till berörda parter, men är inget som hanteras vidare i denna detaljplan.*

*Svar om elförsörjning: För att stärka elförsörjningen i området har ett område för detta tillförts plankartan. Placering av en ny elnätstation har utretts tillsammans med Ellevio.*

*Svar om avfallshantering: Synpunkterna om avfallshantering och samordnad tömning har vidarebefordrats till byggaktör och exploateringskontoret inför genomförandet av planen.*

*Svar om energiförsörjning: Stadsbyggnadskontoret instämmer i att valet om energiförsörjning är viktigt för att uppnå stadens mål om fossilbränslefritt 2040. Inför och under genomförandet kommer förutsättningarna att ansluta till fjärrvärmenätet i Årstavägen ses över.*

*Svar om utrymning och räddningstjänst: Byggaktören har studerat att Tr2-trapphus fungerar inom plankartans byggrätt, då det med nuvarande planförslag kommer vara en förutsättning. Beskrivningen av utrymningslösningen har utifrån detta uppdaterats i planhandlingarna.*

## **Hälsa och säkerhet**

### **Buller**

*Boende anser att det finns brister i underlaget för bullerutredningen och att den därmed bör göras om. Boende uttrycker även oro för bullerstörningar under byggtiden.*

### **Översvämningsrisk**

*Boende påpekar att Storängsparken redan blir översvämmad då och då och undrar vad detta innebär vid större skyfall. Hur kommer omgivningen då påverkas?*

### **Förorenade områden**

*Länsstyrelsen framför att de i planbeskrivningen saknar information om hur förorenade områden hanteras om detta påträffas under planens genomförande.*

### **Övrigt**

*Stockholm Exergi framför att de nya bostäderna inte får byggas högre än skorstenen på Årsta värmeverk då rökgaserna därifrån då riskerar att ge stora problem för de boende.*

**Stadsbyggnadskontorets ställningstagande**

Svar om buller: Stadsbyggnadskontoret bedömer att bullerutredningen är gjord utifrån erforderliga underlag och stadens vägledning gällande bullerutredningar.

*Bullerstörningar under byggtiden regleras inte genom detaljplanen, men det finns tydliga riktlinjer från bl a Naturvårdsverket gällande byggbuller. Planbeskrivningen har kompletterats med en kortare information som förtydligar detta. Se även svar under "Olägenheter för grannar".*

Svar om översvämningsrisk: Dagvattenutredningen har utgått från ett 100-års regn, vilket är de förutsättningar man normalt utgår ifrån. Utifrån det underlaget bedöms översvämningsriskerna kunna hanteras med planförslaget.

Svar om förorenade områden: Planhandlingarna har kompletterats med information utifrån Länsstyrelsens synpunkt.

Svar om Årsta värmeverk: De planerade bostadshusen är avsevärt lägre än skorstenen på värmeverket. Skorstenen uppskattas ligga på ca + 68 och de planerade husen har en maximal höjd på +39.

**Miljö- och klimataspekter****Naturvärden och biologisk mångfald**

Miljö- och hälsonämnden påpekar att de ekologiska utredningar som tagits fram som underlag visar att planförslaget påverkar bl a spridningssamband till och från Årtaskogens naturreservat. Nämnden anser att ny bebyggelse på platsen, i större utsträckning än vad som är föreslaget, bör ta hänsyn till de ekologiska värden som representeras inom planområdet. För att kunna uppföra bostäder samtidigt som värdefull naturmark i möjligaste mån sparas, föreslår nämnden, att de två ytor som planeras för garageutrymmen mellan huskropparna tas bort till förmån för den naturmark som finns där. De menar att genom att undanta dessa markytor från bebyggelse kan ungefär 10 stycken tallar finnas kvar. De menar att dessa ytor skulle fortfarande kunna kombineras med gårdsutrymmen för boende. Planbestämmelsen n1 bör då gälla även för dessa ytor. Även med en sådan förändring kommer värdefull natur försvinna, så de anser att grönkompensation bör genomföras där man i första hand prövar att plantera tallar direkt söder om planområdet. För en tydlig reglering av planområdet med syfte att skapa förutsättningar för biologisk mångfald så anser nämnden att föreslagen kvartersmark med planbestämmelsen n1 och i viss utsträckning även n2, i större utsträckning planläggas som allmän plats NATUR.

*Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan* samt flera *boende* motsätter sig att ett grönområde försvinner som är en naturlig passage till Årstaskogen och ett habitat för flera känsliga arter. De anser att naturmiljö bör bevaras på grund av de naturvärden den besitter och för att bevara den biologiska mångfalden, vilket de påpekar bekräftas i den naturvärdesinventering och spridningsanalys som hör till planhandlingarna, och de djur som de ser bo och röra sig i grönområdet. De anser vidare att naturvärdesinventeringen är bristfällig och bör kompletteras med fler investeringstillfällen då den gjordes så tidigt på våren att alla arter inte visat sig än. De vänder sig emot formuleringar i planbeskrivningen om att planförslaget ska värna området natur- och kulturvärden, då de anser att planförslaget ju inte följer detta och därmed kan ses som vilseledande. Några *boende* anser att det inte är någon tydlig information om bevarandet av träd och att illustrationerna är missvisande kring detta.

#### Luftkvalitet

*Boende* framför oro att planförslaget kan innebära försämrad luftkvalitet, bl a då man tar bort träd som kan ta upp partiklar, och frågar hur man ser på detta med tanke på ex. närliggande förskola.

#### Miljökvalitetsnormer för vatten

*Länsstyrelsen* anser att det inte framgår tydligt hur de åtgärder som föreslås i dagvattenutredningen ska säkerhetsställas. Så att tillräckligt med fördröjande och renande åtgärder kommer att genomföras och dagvatten inte ska försvåra möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för Årstaviken.

*Miljö- och hälsönämnden* anser att dagvattenutredningens alternativ 1 bäst svarar mot den åtgärdsnivå för lokal rening av dagvatten som staden beslutat ska gälla vid ny exploatering. Då det alternativet i större utsträckning begränsar utsläpp av flertalet ämnen som ex. polyaromatiska kolväten (PAH).

#### Miljö

*Boende* vill uppmana till att bygga klimatpositiva hus, gärna i trä som binder CO2.

#### Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Svar om naturvärden och ekologiska samband: Baserat på bl a naturvärdesinventering och spridningsanalysen (2018) som är underlag till samrådshandlingen har kontoret gjort följande bedömning. Planområdet har höga naturvärden, som främst är knutna till gamla tallar, och ligger även i ett spridningssamband för barrskogsarter till och från Årstaskogen. Ett genomförande av detaljplanen skulle få en negativ påverkan på de lokala naturvärdena och det ekologiska spridningssambandet.

*Däremot så bedömer kontoret att detta har mindre påverkan på de större spridningssambanden till och från Årstaskogen. Med planförslagets utformning (där vissa revideringar även gjorts, vilka förklaras i senare stycken) så finns fortfarande förutsättningar att bevara delar av naturmarken och några tallar. Kontoret bedömer därmed att tillräcklig hänsyn har tagits till naturvärdena i avvägningen att möjliggöra bostadsbebyggelse på platsen där bostadsbehovet väger tyngre än att låta naturområdet vara opåverkat.*

*Gällande naturvärdesinventeringens tillförlitlighet så finns det alltid osäkerheter vid denna typ av utredningar och det hade såklart noterats flera växter och djur vid ett senare eller flera tillfällen på året. De största värdena som är aktuella i denna skogsslänt är kopplade till tallmiljön. För detta så bedöms naturvärdesinventeringen som tillräcklig och ytterligare investeringstillfällen har bedömts som ej nödvändiga för att ge ett tillräckligt och tillförlitligt underlag som grund för att göra lämpliga avvägningar i detaljplanen.*

*Däremot så har underlaget efter samrådet kompletterats med en utökad trädinventering av just tallarna för att mäta in alla tallar som berörs samt bedöma deras vitalitet.*

*Utifrån det kompletterande underlaget har planförslaget reviderats för att kunna bevara fler tallar. I det reviderade planförslaget har framför allt garagets placering och delvis husens läge korrigerats för att kunna bevara fler tallar och mer naturmark mellan husen. Reviderat förslag har endast ett garage, som är placerats mellan de mittersta husen då det påverkar färre tallar än två garage enligt samrådsförslaget. Med reviderat förslag kan ca 3-4 tallar bevaras där tidigare garage var placerats. Dessa ytor har i plankartan reglerats med bl a trädfallningsförbud. Delar av kvartersmarken övergår även i det reviderade planförslaget till allmän plats NATUR där naturmarken kommer bevaras. Byggrätterna för de yttersta husen har även korrigerats för att ge bättre förutsättningar att bevara tallar utanför planområdet i söder och på prickmarken i norr.*

*Kontoret bedömer att med föreslagna revideringar så kan planförslaget spara ytterligare tallar och naturmark. Det kommer fortfarande innebära en negativ påverkan på tallmiljön och naturmarken, men bedöms med föreslagna revideringar som acceptabel och ger fortsatta förutsättningar för att till viss del kunna bevara det samband som skogsslänten idag utgör. Utifrån planområdets läge inom en redan bebyggd miljö och den begränsade yta som området utgör samt att spridningssambandet bedöms av mindre värde i det större sammanhanget, så bedömer kontoret att*

*tillräcklig hänsyn har tagits till naturvärdena i avvägningen att möjliggöra bostadsbebyggelse på platsen.*

*Svar om grönkompensation se under "Park och grönområden".*

*Svar om luftkvalitet: Miljökvalitetsnormer för luft bedöms inte påverkas negativt av planförslaget.*

*Svar om miljökvalitetsnormer för vatten: Utifrån reviderat planförslag har dagvattenlösningen och dagvattenutredningen uppdaterats, men bygger på samma grundprinciper som samrådsförslaget. Stadsbyggnadskontoret bedömer att med föreslagna lösningar så förväntas Stockholm stads dagvattenstrategi och åtgärdsnivå att uppfyllas. Planförslaget bedöms därmed inte påverka möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förorenande ämnen inte tillförs recipienterna. Planbeskrivningen har förtydligats kring hur man avser säkerhetsställa detta med stöd av dagvattenutredningen. Kontoret finner inget lagstöd att reglera dagvattenhanteringen mer i plankartan.*

### **Olägenheter för grannar**

*Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan samt flera enskilda boende har i huvudsak framfört att de kommer drabbas av olägenheter i form av försämrade ljus- och utsiktförhållanden, skuggning, ökad insyn samt störningar och påverkan på deras fastigheter under byggtiden. Boende på Årstavägen 131-133 påpekar specifikt att deras balkonger och uteplatser kommer påverkas av ökad skuggning. Flera boende trycker på de positiva upplevelsevärden och hälsoeffekter som det innebär att ha träd och natur att titta ut på från sina fönster och balkonger och är kritiska till att detta försvinner och deras utsikt istället blir nya hus. Några framför därmed att planförslaget kan ge negativa hälsoeffekter. Vissa boende framför även att byggnationen kan medföra sådana försämringar att det kan komma att innebära en betydande värdeminskning av deras bostadsrätter.*

*Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan samt flera enskilda boende framför att det är anmärkningsvärt att lamellhusen på Siljansvägen inte alls nämns i planhandlingarna, så de boende i detta hus påverkas i väldigt hög grad av förslaget och kräver att konsekvenserna för deras lägenheter redovisas. Flera boende framför också att solstudien inte redovisar tydligt konsekvenserna för grannhusen.*

*Många boende uttrycker specifik oro kring hur deras lägenheter och byggnader kommer påverkas av den sprängning som behöver ske för genomförandet av planförslaget. De undrar även över hur ansvaret ser ut gällande de skador som kan uppstå till följd av sprängningar. Flera framför att deras hus redan idag är i dåligt skick. Många uttrycker även*



oro kring de bullerstörningar som byggnationen medför. Flera undrar om man kompenseras för de störningar och skador som byggtiden kan innebära. Det framförs att det finns lokaler för näringsverksamhet i grannhusen samt flera egenföretagare som arbetar från sina bostäder vilka kommer påverkas negativt av dessa störningar och de frågar hur de kommer kompenseras för sina ekonomiska förluster som störningarna riskerar innebära. Några *boende* efterfrågar och saknar i planhandlingarna en utredning och riskanalys av dessa risker och störningar. Några undrar också över framkomligheten under byggtiden. Hur området behöver spärras samt var och hur maskiner och byggarbetsplatser kommer placeras och hur det kommer påverka området.

*Miljö- och hälsönämnden* framför att det bör framgå av planhandlingarna att exploatören ska informera närboende om kommande arbete, för att förebygga störningar och klagomål. *Hyresgästföreningen Sydost* förutsätter att det sker förbesiktning på befintlig bebyggelse innan sprängning påbörjas såväl som efterbesiktning slutförd sprängningsarbete.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Svar om insyn, utsikt, ljusförhållanden och övriga olägenheter

När det gäller frågan om insyn för grannar i befintliga bostäder så är kontoret medveten om att situationen blir förändrad för ett antal grannhus. Genomförandet av planen kommer innebära olägenheter för grannarna i form av insyn, minskad utsikt och ökad skuggning. Avståndet mellan befintliga hus och de planerade husen är dock inte mindre än vad som normalt accepterats i rättspraxis. Kontoret anser att husens placering i förhållande till befintliga hus är lämplig i denna typ av stadsmiljö i nära centrala Stockholm. Placeringen av de nya husen och områdets struktur innebär att för flera av de påverkade grannlägenheterna så har de en fortsatt fri utsikt i en annan riktning.

Ljusförhållandena för befintliga lägenheter kommer påverkas av planförslaget. Konsekvenserna för detta har förtydligats något i planbeskrivningen. Ljusförhållandena beror även på fasadmateriell och färg på den nya bebyggelsen. Färg och material har studerats vidare och framför allt så föreslås nu en ljusare kulör på bottenvåningarna.

Svar om störningar under byggtiden: Byggnads-, rivnings- och markarbeten kan innebära olika störningar för miljön och människors hälsa. Störningar under byggskedet styrs ej av detaljplaner. Det finns bestämmelser i både plan- och bygglagen och miljöbalken om vad som gäller vid byggverksamhet. Byggaktören är ansvarig för detta och stadsbyggnadskontoret förutsätter att byggaktören följer gällande regelverk och riktlinjer vid byggnation. Om en skada eller driftsstörning skulle uppstå under byggtiden så ställs byggherren till

*svars för det. Staden ansvarar för byggnation och anläggningar på allmän plats.*

*De arbetsmoment som för genomförandet av denna detaljplan bedöms kunna innebära störst störningar är bl a sprängning, schaktning, hantering av schaktmassor, byggtrafik och buller. Störningar i form av buller regleras genom Naturvårdsverkets riktvärden för byggbuller. I genomförandeskedet studeras dessa frågor mer noggrant. Den totala byggtiden bedöms ta ungefär två år om inga förändringar av förutsättningarna uppstår. Planbeskrivningen kompletterats med kort information som förtydligar detta.*

*De befintliga problem som finns i nuvarande grannfastigheter får tas upp med egna fastighetsägaren. Ev. kompensationer på hyror eller liknande hanteras inte inom en detaljplan.*

### **Barnkonsekvenser**

*Stadsdelsförvaltningen upplever att social konsekvensbeskrivning och barnkonsekvensanalys saknas i planunderlaget och efterfrågar om tillräckliga analyser har genomförts för att säkerställa hur planförslaget påverkar sociala värden och konsekvenserna för barns livsmiljöer.*

*Flera boende framför att ingen barnkonsekvensanalys verkar gjord och att barnperspektivet är frånvarande i planförslaget. De framför bl a att förslaget innebär mer trafik på en idag lugn gata vilket kommer påverka barn negativt. Några boende frågar hur barn som exempelvis leker i närliggande parken kommer påverkas under byggtiden.*

### **Stadsbyggnadskontorets ställningstagande**

*Svar om barnkonsekvenser: Barnkonsekvenser har beaktats i planarbetet, men kontoret instämmer i att dessa inte framgått tydligt i samrådshandlingar, så detta har nu förtydligats i den reviderade planhandlingen. Konsekvenserna för barn bedöms som mindre utifrån bl a att området har god tillgång till andra lekmiljöer av olika karaktär i närområdet. Det finns förskolor i närområdet, men utifrån bl a stadens underlag "Här leker vi" så finns ingen kännedom att förskolorna leker i skogsslänten. Det finns gott om övriga lekområden i närområdet, som ex. den direkt anslutande Storängsparken, hela Årstaskogens naturreservat och lekplatser. Delar av skogsslänten kommer fortsatt bevaras för bostadsnära lek både för tillkommande barn i de nya bostäderna, men även för andra barn då det reviderade granskningsförslaget innebär att delar som var kvartersmark i samrådsförslaget nu fortsätter vara allmän plats och utgår i denna plan.*

*I samrådssynpunkterna nämns exempelvis att barn leker i skogsslätten, oro kring trafiksäkerhetsrisker som kan uppstå framför allt under byggtiden m m. Kontoret har förståelse för att skogsslätten har lekvärden för de boende, men bedömer som helhet att planförslaget har små konsekvenser för barn.*

### **Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande**

Från de inkomna synpunkterna har det framför allt identifierats intressekonflikter mellan å ena sidan det allmänna behovet att bygga fler bostäder och å andra sidan olägenheter för grannar som ex. påverkan på ljus- och siktförhållanden, förändrad trafik- och parkeringssituation. Vidare intressekonflikter har identifierats mellan å ena sidan anpassningen till stadsbilden genom att tydligare anpassa den nya bebyggelsens utformning till kringliggande bebyggelse och å andra sidan dagens krav och förutsättningar gällande ex. parkering, byggteknik, tillgänglighet m m.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att planförslaget som helhet är väl avvägt och att platsen lämpar sig för den skala på bebyggelsen som föreslagits, men att framför allt bebyggelsens påverkan på naturmarken och gestaltningen har behövts utvecklats för att mer omsorgsfullt anpassa sig till platsen. Vid bedömning om vad som anses vara betydande olägenheter för grannar så måste man beakta områdets karaktär och vart området ligger. I en stadsmiljö måste det normalt tålas vissa olägenheter. Då Årsta är ett relativt centralt område i Stockholm bedömer kontoret utifrån kontexten att boendemiljön fortsatt kommer vara bra och att det allmänna intresset av att bygga bostäder väger tyngre än de enskilda intressena av en oförändrad boendemiljö.

Mellan samråd och granskning har inkomna synpunkter hanterats och ett antal frågor studerats vidare. Nedan följer en lista över vilka utredningar som tagits fram eller reviderats efter samråd samt en sammanfattande lista över de frågor som utifrån synpunkterna studerats vidare och slutligen vilka ändringar som gjorts av planförslaget.

*Utredningar som tillkommit eller uppdaterats efter samråd:*

- Dagvattenutredning
- Skuggstudier
- Trädinventering

*Frågor som studerats vidare efter samråd:*

- Placering och typologi för ny bebyggelse
- Gestaltning och utformning av ny bebyggelse
- Påverkan på naturmarken och återställande av marken efter byggnation

- Genomförande och byggnation av förslaget
- Parkering och trafik
- Placering av ny elnätstation
- Dagvattenhantering
- Skuggstudier och ljusförhållanden

*Förändringar av förslaget som har gjorts efter samråd:*

- Ett område med användningsbestämmelsen för elnätstation har tillförts plankartan vid Årstavägen. För att säkra elförsörjningen i området.
- Garagets placering har ändrats där det i reviderat förslag är ett stort garage i mitten av planområdet istället för två uppdelade garage mellan de yttre husen. För att kunna bevara mer naturmark och fler tallar mellan husen.
- Bostadshusens placering har korrigerats lite för att kunna bevara fler tallar och mer naturmark mellan husen. Huset längst i söder har placerats ytterligare 1 meter bort från trappan för att ge ett större avstånd till själva gångvägen samt tallarna vid trappan utanför planområdet. Huset längst i söder har även placerats nästan 1 meter närmare gatan för att placeras på samma sätt mot gatan som övriga hus. Dessa två korrigeringar innebär även att huset hamnar lite längre ifrån det närmsta lamellhuset på höjden.
- Plangränsen för allmän plats GATA har breddats med 0,5 meter för att ge mer utrymme för gatans funktioner.
- Kvartersmarken har minskat i den sydöstra delen, så naturmark och tallar bevaras på allmän plats. Då denna del redan är planlagd som allmän parkmark idag så utgår den delen då ur denna detaljplan.
- Utformningen av bottenvåningarna och garagevåningen krävs ställs i plankartan till att vara en ljus kulör. Illustrationer i planhandlingen har uppdaterats för att tydliggöra detta. Plankartan ger fortsättningsvis även möjligheten att bostadshusens bottenvåningar även kan utföras i puts likt övriga fasaden.
- Takvinkeln har minskat till max 30 grader. För att bli harmonisera mer med befintliga sadeltak och ta ner höjden på de nya husen. Nockhöjden har därmed minskat 2 meter. Antal våningar är detsamma.
- Dagvattenhanteringen har anpassats utifrån reviderat förslag, men bygger på samma grundprinciper som i samrådsförslaget.
- Formuleringar och illustrationer i planhandlingarna har setts över och uppdaterats för att bli tydligare och mer sakliga.

Stadsbyggnadskontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna har studerats och att ovanstående revideringar innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

**Inkomna synpunkter**

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2017-06795. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4. Numret i parantes anger originalyttrandets digitala dokumentnummer i planakten.

**Statliga och regionala myndigheter och förbund**

Länsstyrelsen (nr. 54)

**Sammanfattande bedömning**

Länsstyrelsen bedömer att förslaget inte strider mot de intressen som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL, förutsatt att kommunen kompletterar planbeskrivningen med information om hur förorenade områden hanteras om detta påträffas under planens genomförande och hur kommunen har säkerställt att tillräckligt med fördröjande och renande åtgärder kommer att genomföras.

Om dessa problem kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

**Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL***Miljökvalitetsnormer för vatten*

I dagvattenutredningen (Bjerking 2018) föreslås en flera olika åtgärder som går att genomföra i detaljplanen. Det framgår dock inte tydligt hur kommunen har säkerställt att tillräckligt med fördröjande och renande åtgärder kommer att genomföras för att dagvatten inte ska försvåra möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för Årstaviken.

*Hälsa och säkerhet*Förorenade områden

Länsstyrelsen saknar i planbeskrivningen information om hur förorenade områden hanteras om detta påträffas under planens genomförande. Förorenade områden där spridningsförutsättningarna kan förändras på grund av klimatförändringar bör beaktas. Det kan röra sig om ändrad grund- och ytvattennivå, ytavrinning, ras, skred eller översvämningar som kan medföra ökad spridning av föroreningar. Eventuella utredningar och åtgärder ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

**Rådgivande synpunkter***Miljökvalitetsnormer för vatten*

För att helt säkerställa att det inte kan finnas sulfatbildande mineraler kan kommunen genomföra en inventering. Sulfatbildande mineraler kan orsaka betydande skador i vattenmiljöer när de exponeras för luftens syre genom sprängning eller grävning.

**Övriga synpunkter**

Länsstyrelsen bedömer att planbestämmelsen som anger att entreér mot gatan ska vara väl accentuerade är svår att följa upp uppfyller inte tydlighetskravet enligt 4 kap. 32 § PBL. Bestämmelsen bör tas bort eller formuleras om.

**Behovsbedömning**

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

**Storstockholms Brandförsvär (nr. 201)**

SSBF har tagit del av underlaget till rubricerat ärende. Baserat på det brandtekniska utlåtandet, plankartan och volymskissen (figur 21 i planbeskrivningen) brister den föreslagna utrymningslösningen på följande punkter:

- Den bärbara stegutrustningen kräver flackt underlag för att kunna ställa upp. Detta uppfylls ej för långsidorna som ligger bort från gården. Det uppfylls heller inte för baksidan på något av husen.
- Den bärbara stegutrustningen får endast bäras i lätt terräng. Stora höjdskillnader och branta trappor är ej förenligt med utrymningslösningar som bygger på räddningstjänstens bärbara stegutrymning. I det brandtekniska utlåtandet refereras detta till som ”en allt för ojämn terräng”.
- Den bärbara stegutrustningen kan endast användas upp till 11 meters höjd (4 våningar). Dvs. att även om stegutrustningen skulle kunna bäras upp på gården nås ändå inte översta våningen i 6 våningshusen.

Utifrån volymskissen kommer SSBF endast kunna utgöra alternativ utrymningsväg för det fåtal lägenheter som vetter mot Tavelsjövägen. Med andra ord kommer den föreslagna utrymningslösningen resultera i att byggnaderna behöver dimensioneras med Tr2-trapphus. Som en konsekvens av dessa brister rekommenderar SSBF att utredningen avseende möjlighet till alternativ utrymning görs om från grunden.

**Trafikverket (nr. 64)**

Det är viktigt att samrådsförslaget bereds med såväl LFV som Swedavia. Alla nya byggnader som anläggs med en höjd av minst 20 meter ska skickas till både LFV och Swedavia för bedömning utifrån luftfart.

**Luftfartsverket (nr. 39)**

Ingen erinran.

**Swedavia Airport (nr. 67)**

Ingen erinran.

**Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar**

Lantmäterimyndigheten (nr. 45)

Ingen erinran.

Stadsdelsnämnden (nr. 222)

Förvaltningen ställer sig positiv till att nya bostäder tillskapas i Årsta och anser att skogsslänten som avses bebyggas tål den grad av exploatering som samrådsförslaget medger.

Förvaltningen vill dock poängtera att gränsen mellan den prickade fastighetsmarken och den intilliggande parkmarken kan uppfattas som otydlig och därför orsaka konflikt i ett framtida driftsskede. Förvaltningen sköter endast parkmark och utgår från att den framtida fastighetsägare ansvarar för de gröna ytor som ingår i fastigheten. Förvaltningen vill även poängtera att den parkväg med trappa som löper längs det sydligaste husets långsida i framtiden kommer att behöva vinterunderhållas. För detta behövs tillräckliga ytor för snöupplag intill parkvägen och trappen och tillgänglighet mot parkytan.

Förvaltningen vill även framhålla att eftersom stora ytor av naturmark tas i anspråk för privata ändamål behövs grönkompensation. Förvaltningen vill delta i planering av grönkompensation för att säkerställa lokal förankring samt driftsäkerhet. Förvaltningen är även positiv till att trädfällningsförbud på tallar skrivs in genom bestämmelse n2 i plankartan och att marken måste återställas enligt planbeskrivningen sida 24. Om nya träd ska införas inom eller i anslutning till planområdet ser förvaltningen gärna att det är ek som planteras in.

Förvaltningen är positiv till att publika lokaler planeras i bottenvåningen vilket kan öka tryggheten genom fler ögon på gatan. Förvaltningen upplever dock att byggnadernas sockelpartier med garageöppning kan upplevas som otrygga. Detta behöver kanske ses över i den fortsatta planeringen. Förvaltningen upplever att social konsekvensbeskrivning och barnkonsekvensanalys saknas i planunderlaget och efterfrågar att tillräckliga analyser genomförs för att säkerställa hur planförslaget påverkar sociala värden och samt konsekvenserna för barns livsmiljöer.

Förvaltningen vill slutligen framföra vikten av att förvaltningen bjuds in och deltar på samrådsmöten som hålls inom planprocessen. Det är viktigt dels för att förvaltningen ska kunna möta eventuella frågor kopplade till förvaltningens ansvar inom eller i anslutning till planområdet men även för att säkerställa den lokala förankringen i förvaltningens fortgående demokratiarbete.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (nr. 218)

### **Motivering**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är i en sammanvägd bedömning, positiv till att platsen bebyggs men detta under förutsättning att ianspråktagandet av naturmark begränsas jämfört med planförslaget. Nämnden noterar att de ekologiska utredningar som tagits fram inom ramen för planarbetet, visar att planförslaget kommer påverka bl.a. spridningssamband till och från Årstaskogens naturreservat.

### *Bebyggelse och ekologiska spridningssamband*

MHN anser att ny bebyggelse på platsen, i större utsträckning än vad som är föreslaget, bör ta hänsyn till de ekologiska värden som finns representerade inom planområdet. Nämnden bedömer att frågan om markens lämplighet för bostadsändamål är knuten till möjligheterna att anpassa och kompensera för det intrång i naturmark som kommer att ske. Genomförda utredningar för naturvärden och spridningsvägar för biologisk mångfald visar att exploateringen kan minska spridningsmöjligheten för fokusarten tofsmes mellan Årstaskogens naturreservat och barrskogsområden söderut. Årstaskogen utgör ett viktigt kärnområde för barrskogsarter och ingår som en del i den regionala grönstrukturen i södra Stockholm. Som förslag på åtgärder rekommenderar utredningarna att värdefulla träd, främst äldre tallar, bevaras inom planområdet för att minska isoleringen av barrskogsbiotoper och upprätthålla möjligheten till spridning av barrskogsarter.

För att kunna uppföra bostäder samtidigt som värdefull grönmark i möjligaste mån sparas, föreslår nämnden, att de två ytor som planeras för garageutrymmen mellan huskroppar tas bort till förmån för den naturmark som finns där. Att undanta dessa markytor från bebyggelse innebär att ungefär 10 stycken tallar kan finnas kvar. Att behålla naturmarken mellan husen bör kunna kombineras med gårdsutrymmen för boende. Planbestämmelsen n1 i samrådsförslaget inklusive lovplikt bör ges för dessa gårdsytor. Garageutrymmen bör provas till bostadshusens souterrängplan.

För den värdefulla vegetation som ändå är tvungen att tas bort bör det provas att plantera nya tallar på allmän platsmark omedelbart söder om planområdet. I sista hand bör grönkompensation provas på annan plats än i direkt anslutning till planområdet.

För en tydlig reglering av planområdet med syfte att skapa förutsättningar för biologisk mångfald, samt att anpassa bebyggelsen till stadsbilden i Årsta, bör föreslagen kvartersmark med planbestämmelsen n1 och i viss utsträckning även n2, enligt nämnden, ändras och i större utsträckning anges som allmän platsmark, NATUR.

*Dagvatten*



Nämnden anser att dagvattenutredningens alternativ 1 bäst svarar mot den åtgärdsnivå för lokal rening av dagvatten som staden beslutat ska gälla vid ny exploatering. Motivet för detta är att alternativ 1 i större utsträckning än alternativ 2 begränsar utsläpp av flertalet ämnen såsom t.ex. polyaromatiska kolväten (PAH).

### **Övriga synpunkter**

#### *Energiförsörjning*

Nämnden anser det betydelsefullt att tillkommande bostadsbebyggelse ansluts till stadens fjärrvärmenät. Enligt planhandlingarna finns fjärrvärmenätet i den närliggande Årstavägen. Att ansluta ny bebyggelse med fjärrvärme är en möjlig väg för att sträva mot stadens uppsatta mål om att vara fossilbränslefrött år 2040.

#### *Byggtiden*

Byggarbete kommer ske i nära anslutning till befintliga bostäder vilket innebär risk för störningar. Planområdet kan enbart nås med transporter via Tavelsjövägen, vilken är en återvändsgata. Hänsyn bör tas till detta under byggtiden och nämnden betonar vikten av att exploatören informerar närboende om kommande arbete, för att förebygga störningar och klagomål. Detta bör även framgå av planhandlingarna. Skriften "Miljökrav vid byggverksamhet – en vägledning" redovisar om vad som gäller för byggverksamhet enligt miljöbalken samt plan- och bygglagen.

#### *Trafikkontoret (nr. 158)*

Trafikkontoret ser positivt på att bostäder byggs i kollektivtrafiknära lägen som uppmuntrar till hållbart resande.

### **Gator och trafik**

Då staden arbetar för att främja bland annat hållbart resande är det av stor vikt att även inkludera Siljan 4 som ligger i direkt anslutning till det aktuella planområdet. Detta för att få en sammanhängande gatusektion längs Tavelsjövägen i mötet med Årstavägen. I planbeskrivningens nuvarande förslag (se figur 1) övergår den planerade gångbanan till tvärställd parkering, vilket är negativt ur trafiksäkerhets-, trygghets-, genhets-, tillgänglighets- och ett stråkperspektiv.

I planbeskrivningen föreslås det lokaler för centrumdamål, vilket kontoret ser som positivt. Det är viktigt att vara medveten om att befintlig vändplan är knappt 15 meter i diameter. För sopbil behövs en diameter om minst 18 meter för att undvika backrörelser, varför kontoret önskar att se över möjligheten att utöka diametern på vändplanen för att främja trafiksäkerheten.

**Gång- och cykeltrafik**

Kontoret ser positivt på föreslagen tillkommande gångbana om 2,5 meter längs Tavelsjövägens södra/östra sida. Utöver ovanstående text om Siljan 4 önskar kontoret att projektet tar höjd för en genomgående gångbana över Tavelsjövägen vid korsningen Årstavägen/Tavelsjövägen för att öka gångvänligheten i området.

**Parkering***Cykelparkering*

Parkeringstalet för cykel uppskattas till cirka 3 cyklar/100 kvm ljus BTA enligt planbeskrivningen. Kontoret önskar att parkeringstalet redovisas som ett exakt tal. Dessutom önskar kontoret förtydliganden om vilket tal som giller för lokalerna i bottenvåningarna för centrumändamål.

*Bilparkering*

I både planbeskrivningen och parkeringsutredningen föreslås de parkeringsplatser som idag arrenderas ut att delvis lösas på gatumark. Kontoret ställer sig kritiskt till detta då bland annat de föreslagna tillkommande kantstensparkeringarna om 10 stycken inte kan garanteras. Detta då användningen av gatumark kan komma att andras i framtiden. Vidare har inte behovet av angöring för exempelvis avfallshantering och varuleveranser till lokaler för centrumändamål i bottenvåningarna beaktats, vilket påverkar antalet möjliga parkeringsplatser på gatumark.

I planbeskrivningen framgår följande under rubriken tillgänglighet: *"Alla bostäder samt entréer och angöring placeras på ett sätt som uppfyller de nationella kraven på tillgänglighet. Tillgänglig angöringsplats och parkeringsplats för rörelsehindrade kan anordnas i garage där det finns möjlighet att ta hiss direkt från garaget. Det finns även möjlighet att stanna och angöra tillgänglig direkt från gatan. Då gatans utformning möjliggör parkering längs gatan så finns det även förutsättningar att vid behov kunna anordna parkeringsplats för rörelsehindrade längs gatan inom 10 meter från entrén."*

Enligt PBL ska detta lösas på kvartersmark.

**Tillgänglighet**

Under rubriken tillgänglighet i planbeskrivningen framgår inte att området är kuperat mer än under sammanfattningen.

Kontoret önskar mer information om hur tillgänglighetsmålen uppnås enligt BFS2011:5 med hänsyn till områdets kuperade karaktär. Exempelvis att gångtor inte skall ha brantare lutning än 2% för att betraktas som tillgängliga. 5% accepteras på kortare sträckor, som ramper eller dylikt. Gångtor ska vara jämna, fasta och halkfria.

**Landskap**

Det är en mycket bra ide att ta hand om dagvatten på bjälklagsgårdarna och att sträva efter att ha så mycket grönska som möjligt. Det finns dock en konflikt i det och att garagefasaden ska vara så låg som möjligt. För att kunna ta hand om dagvatten, ha gröna gårdar och att gårdarna måste luta för att hantera nederbörd så kommer överbyggnadsdjupet på gårdarna vara ganska djupt och därmed kan inte garagefasaden vara allt för låg. I figur 27 i planbeskrivningen ser det ut som att garagefasaden är för låg.

**Avfall (trafikfunktion)**

I planbeskrivningen står det att avfallshanteringen planeras lösas med botten tömmande behållare, varför kontoret i det fortsatta arbetet önskar att tömning sker vid en samordnad plats.

**Planområde**

Trafikkontoret anser att det är viktigt att plankartan inte är mer detaljerad än vad som behövs med hänsyn till planens syfte. Trafikkontoret anser att illustrationslinjen på gatumark försvårar läsningen av plankartan och riskerar att begränsa planens flexibilitet. Illustrationslinjen saknar dock förklaring under gränsbeteckningar i plankartan.

För att säkerställa att föreslagen förgårdsmark i framtiden inte kommer att användas som parkeringsplatser önskar kontoret utfartsförbud där det inte är planerat för infart till garage. Detta i kombination med formuleringen att parkering inte är tillåten på prickmark.

**Medskick i det fortsatta arbetet**

Cykelparkeringar ska vara belägna nära entréer, ha tak och erbjuda möjlighet till ramlåsning. Utrymmen för eventuella lådcyklar och lånecyklar bör finnas

**Stockholms stadsmuseum (nr. 217)**

Stadsmuseet har i föregående behovsbedömning anfört att det kan vara möjligt att bygga på platsen. I det aktuella förslaget noterar museet att de förändringar som kunde ha gjorts för att bevara kulturmiljöns kvaliteter vid en förtätning inte har genomförts. Det framstår även som att typologin på de föreslagna husen har gått från punkthus till dubbla lamellhus med gaveln mot gatan och sammanlänkande underbyggnader vilket är främmande för området och kräver stora ingrepp i berget. De snedställda lamellerna försvårar läsbarheten av kulturlandskapet och den ursprungliga stadsplanen. Stadsmuseet bedömer att förslaget innebär en alltför hög exploatering av gatusträckningen och den sparade naturmarken. Skalan på den

föreslagna bebyggelsen är oproportionerlig i förhållande till de befintliga lamellhusen och gatans bredd vilket skapar obalans i stadsbilden som är ovarsam mot kulturmiljön samt gör ett för stort intrång i den sparade naturen och kulturlandskapet som den ursprungliga planen bygger på.

Stadsmuseet bedömer därför att förslaget är ovarsamt i förhållande till stadsbild och områdets karaktär och inte uppfyller kraven enligt PBL 2 kap 6 §.

#### Rådet till skydd för Stockholms skönhet (nr. 48)

Skönhetsrådet anser att den nya topologin på denna plats är ett lyckats grepp som möjliggör bebyggelse på en annars svår plats. Rådet hade dock önskat att planområdet utvidgades så att hela Tavelsjövägens östra sida inbegreps. Stadsdelens karaktär av avslutade grupper tål inte att ytterligare små bebyggelseprojekt senare kommer till stånd vid den del av gatan som inte ingår i planområdet. Rådet anser således att detta område antingen bör studeras för bebyggelse av samma typ som nu föreslås, alternativt att området läggs ut som programmerad park.

De parkopplade lamellhusen föreslås få höjder som fem till sex våningar. Rådet anser att detta behöver justeras för att bättre ansluta till omgivningens våningsantal och därmed högst till fyra till fem våningar om möjligt. Vidare anser rådet att de parkeringsvåningar som skapas vid två platser behöver bearbetas så att de inte kommer utgöra en hård vägg längs en annars grön gata. För att uppnå detta bör såväl fönster öppnas upp i väggen, samt att en förgårdsmark tillåts som kan planteras framför garagen.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshindersfrågor (nr. 216)  
Ingen erinran.

#### Övriga remissinstanser

##### Stockholm Vatten och Avfall (nr. 53)

Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på att det planeras för ett maskinellt insamlingssystem i form av bottentömmande behållare. Stockholm Vatten och Avfall har en prioriteringsordning för insamlingssystem där maskinella system i första hand alltid ska väljas vid nybyggnation. Däremot behöver insamlingssystem komplettera varandra, t ex genom fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar i miljörum/miljöhus medan restavfall och matavfall samlas in bottentömmande behållare. För övriga mått och riktlinjer kring bottentömmande behållare se stadens riktlinjer *Projektera och bygg för god avfallshantering*.

Under stycket om Avfallshantering i planbeskrivningen hänvisas de bottentömmande behållarna till som ”kärl”. Detta bör korrigeras till

”behållare” för att vara konsekvent med uttrycken samt att kärl syftar till en annan typ av behållare (jämför avsnittet Kärllämnings i stadens riktlinjer Projektera och bygg för god avfallshantering).

För att öka insamling och återvinning av förpackningar (papper/kartong, metall, plast, glas, etc) och tidningar rekommenderas att fastighetsnära insamling alltid planeras in och ges utrymme vid nybyggnationer. Insamling kan till exempel ske i kärl i miljörum eller i bottentömmande behållare.

Fastighetsägaren ska i enlighet med stadens lokala avfallföreskrifter möjliggöra omhändertagande av hushållens grovavfall, antingen via soprum eller uppställningsplats för container. Som fastighetsägare till flerbostadsfastigheter är det inte tillåtet att hänvisa boende till kommunens återvinningscentraler för att kunna lämna sitt grovavfall.

För att bidra till att stadens mål om ökad matavfallsinsamling uppnås bör system för detta alltid finnas med vid nybyggnationer. Matavfall kan till exempel samlas in via bottentömmande behållare eller kärl i miljörum.

Stockholm Exergi (nr. 42)

**Fjärrvärme/Fjärrkyla:** Ingen erinran.

**Undermarksanläggningar:** Ingen erinran.

**Produktionsanläggningar:** Detta ärende skulle kunna påverka Årsta värmeverk som ligger vid Svärdlångsvägen och det är ca 200 meter avstånd mellan adresserna. De nya husen får inte byggas över den punkt som Årsta värmeverk skorsten slutar på. Då kommer rökgaserna att ge boende stora problem.

Ellevio AB (nr. 198)

Ellevio har räknat närmare på kapacitetsbehovet och baserat på vad byggherren beställer måste vi säkerställa en nätstationsplacering. Plankartan behöver därför kompletteras med E-område 10x10m. Se också bilaga för de funktioner som måste beaktas. Kontakta Ellevio lokalnät för samråd om lokalisering av nätstationen.

Vi vill även bli inbjudna till ledningssamordning. Åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av byggherre.

Hyresgästföreningen Sydost gm Börje Permats (nr. 192)

**Sprängningsarbeten:** Vi förutsätter att det sker förbesiktning på bef. bebyggelse (fastighetsägare: Familjebostäder m flera) innan sprängning påbörjas såväl som efterbesiktning slutförd sprängningsarbete.

**Typ av luftbehandlingssystem för god inomhusklimat:** Vilken typ kommer föreskrivas i projektet? FTX? Med EU-klassade filter i tilluften?

**Avfallshantering (sida 30):** Kommer det finnas kärl för matavfall? Samt att tillhandahålla särskilda XX bruna påsar separerade från övriga hushållssopor. Glöm ej bort detta miljötänkande i kommande process.

**Slutord:** Vi har inga ytterligare synpunkter förutom punkterna enligt ovan, utan tillstryker förslaget.

### **Sakägare enligt fastighetsförteckning**

Nr. 56 Brf. Årstajungfrun

Bostadsrättsföreningen framför att vid tidigare byggen uppstod skador i befintliga husen. De är oroliga för om de befintliga husen kommer skadas vid sprängningar i berg m m, då de redan idag är mycket sprickbildningar både i hus och mark. De informerar även om att vattenledningen i gatan har sprungit läck vid några tillfällen. Från Stockholm Vattens sida har man sagt att rören är dåliga och de rör sig ju också när marken rör sig. Är tanken att byta ut vattenledningar i samband med bygget? Dessutom har man missat att göra en dagvattenbrunn på vändplanen så dagvattnet har ingenstans att ta vägen!

Nr. 115 och 121 Brf. Tavelsjön

Ett gemensamt yttrande från *Brf. Tavelsjön* och *Brf. Siljan*, som är äger och förvaltar byggnader på de angränsande fastigheterna, har skickats in. Flera boende hänvisar till detta yttrande i helhet eller framhäver delar i yttrandet. En namnlista från ca 16 boende på Siljanvägen 82-84 finns inlämnad tillsammans med yttrandet som betonar några specifika punkter, men också ställer sig bakom yttrandet som helhet.

Bostadsrättsföreningarna sammanfattar huvudpunkter i sin kritik att gälla brister i illustrationer gällande konsekvenser för intilliggande bebyggelse, påverkan på kulturhistorisk värdefull miljö, brister i beskrivning av naturvärden, brister i konsekvensbeskrivning av minskat antal parkeringsplatser.

De motsätter sig flera formuleringar i planbeskrivningen. Bl a gällande planens syfte som säger att planen ska bidra till att Tavelsjövägen blir en attraktiv och trygg gatumiljö. De anser att den redan är attraktiv och

trygg, men att den eftersatta parkskötseln och vanskötseln av p-platserna har bidragit till ett skräpigt intryck. De menar att det inte finns några belägg för att nya hus skulle öka trygghetskänslan, i ett område som inte ens anses vara otryggt i dagsläget. De informerar att för att komma till Tavelsjövägen från Årstaberg (kortaste vägen) måste man gå genom Storängsparken och att parker upplevs naturligt som mer otrygga än andra områden nattetid. Men de vill understryka att varken de som medborgare, eller staden, anser att alla parker i Stockholm ska byggas bort för att nå ökad trygghet.

De påpekar att lamellhuset på Siljansvägen inte nämns alls i planhandlingarna och anser att de nya husen inte är anpassade i skala och höjd i relation till detta hus. De nya husen ligger 7–8 meter högre än ögonhöjd på en vuxen människa som tittar ut åt nordväst från översta våningen av Siljansvägen 82–84.

De anser att naturvärdesinventeringen inte är tillförlitlig då den utfördes vid ett tillfälle tidigt på våren. De påpekar att utredningen nämner själv dessa osäkerheter och att det fortfarande är snö kvar på marken på fotona i utredningen, vilket innebär att växter och djur knappt hunnit komma fram vid tidpunkten av inventeringen. De anser att en ny bedömning av naturvärdena bör göras senare på året. De påpekar att många träd även utanför byggrätten riskerar att avverkas. De begär även att naturvärdesobjekten bör samredovisas med plankartan så det blir tydligt vilka träd och naturvärden som riskerar försvinna med förslaget.

De håller inte med om att den negativa påverkan på de kulturhistoriska värdena inte är betydande. Höjder och placeringar, samt byggnadsstil, står i direkt konflikt med de förutsättningar som finns på området och den äldre stadsplanen. Årsta som helhet har höga kulturhistoriska värden. De saknar bilder/studier på landskapet och silhuetten i stort från t.ex. Årsta Gård (som har blåmärkt kulturhistoriskt värde), vilket de påpekar står att man ska genomföra i Start-PM. De anser att nuvarande förslag planer ut förhållningssättet som karaktäriserar Årsta, med punkthusen på höjden och lamellhusen i dalgångarna. Exploateringen är för hög och placeringen inte genomtänkt i förhållande till befintliga hus och vägdragningar. Den moderna arkitektur som de anser att förslaget är, med garage och ovanpåliggande bostadsgårdar, passar illa ihop med den omkringliggande äldre bebyggelsen. De anser att nuvarande plan strider mot det som man påpekar i startpromemorian (sidan 8): "...ny bebyggelse ska placeras som enskilda hus anpassade till topografin med bevarad naturmark runt byggnaderna." De frågar vad som menas med fornlämningen.

De anser att den parkeringsmätning som gjordes i slutet av maj inte är tillförlitlig. Årstiden inbjuder till aktiviteter kvällstid, vilket inte ger en rättvis bild av nuvarande parkeringsbehov/beläggning. Färre bilar står parkerade på sina platser en varm helgftermiddag i maj. De menar att de som bor i Årsta vet att det är på kvällarna efter kl. 21 som det faktiska parkeringsbehovet blir tydligt, och det är den tiden som det är mycket utmanande att hitta en parkeringsplats. De anser att bedömningen verkar vara gjord baserat på en ögonblicksbild och vi skulle önska att man tar in mer tillförlitligt underlag (faktiskt beläggning, aktuella siffror på antal parkeringsplatser som hyrs av totala antalet).

De menar att tre till fem våningarna mot de bakomliggande punkthusen innebär en ännu större påverkan på lamellhuset Siljansvägen 82–84 eftersom det ligger lägre än punkthusen. De anser att dokumentationen av planförslaget är bristfällig och direkt vilseledande gällande bl a detta. De kräver att perspektivskisser motsvarande de som redan finns i planförslaget även redovisas för vyn runt det befintliga lamellhuset Siljansvägen 82–84 läggs till i planförslaget.

Vidare anser de inte att den positiva effekten av ett litet tillskott på 70 till 80 nya bostäder balanserar försämringen av livskvalitet som följer av: exceptionella störningar under byggtiden då bl a stora volymer ska sprängas, värdeförsämring på grund av svårt störd utsikt och grannar bara 10 m utanför fönstret (de bifogar egna bilder kring detta), att exploateringen är för hög på liten yta och på ett kulturmärkt område samt att det är en bestående förändring i form av bortsprängt berg och 150 år gamla tallar tas bort.

De framför att placeringen och utformningen inte är tillräckligt genomtänkt. De nya husen kommer att hamna mellan 10 och 20 meter från åtta befintliga hus. Flera hundra boende kommer att få sin boendemiljö påverkad. Vidare påpekar de att de nya husen kommer att placeras på en skuggig plats (norrläge, med högt berg och bebyggelse i vägen för solen) och hamnar i ett område som inte längre har kvar de för Årsta typiska karaktärsdragen. De anser att detta gör alla – nya och gamla – bostäder i området mindre attraktiva och påverkar bostädernas värde negativt.

Slutligen framför de att de inte ser att planens nuvarande utformning bidrar till att uppfylla målet att ”bidra till en attraktiv och trygg gatumiljö”.

Nr. 146 Brf. Siljan

Likalydande yttrande som nr. 115 och 121 ovan, men med ett foljebrev som adderar punkterna nedan, samt ett extra stycke om förslagens



påverkan på lamellhuset Siljansvägen 82-84 som bl a visar på illustrationer som visar på dessa konsekvenser och som efterfrågas i nuvarande planhandlingar.

De framför att den föreslagna bebyggelsen hamnar mycket nära befintliga bostadshus på Årstavägen 129, Siljansvägen 78 och Siljansvägen 82-84. Det innebär tydlig påverkan i form av sämre utsikt och ökad insyn för boende i dessa hus. De två förstnämnda är punkthus, medan det sistnämnda är ett lamellhus som dessutom ligger lägre än punkthusen. De vill särskilt påpeka att planbeskrivningen i såväl ord som bild tycks ignorera påverkan på lamellhuset. De känner en oro för sprängningar kan komma att orsaka sättningar och sprickbildning i deras byggnader. De framför att flera boende har påpekat att de tycker att det är viktigt för trivseln att bevara detta skogsparti som är rikt på både växt- och djurarter. Det finns stöd för detta i planförslagets naturvärdesinventering och spridningsanalys för barrskogssamband. De framför att det finns brister som innebär att naturvärdesinventeringen borde göras om.

De framför vidare att förutom bostäder finns även näringsverksamhet i deras hus. I källarvåningen till Siljansvägen 82 ligger en psykoterapimottagning i vad som i dag är lugna omgivningar. Ägaren till mottagningen har redan informerat om att om det planerade bygget genomförs, kommer störningarna att innebära att det inte längre går att behandla patienter där och hon kommer att tvingas säga upp hyresavtalet. Bostadsföreningen tror att det kommer att vara svårt att hitta någon annan lämplig hyresgäst för lokalen och att det kommer orsaka dem som fastighetsägare direkt ekonomisk skada. I tillägg till detta finns flera egenföretagare som arbetar från sina bostäder, något som kommer att bli svårt i samband med det mycket störande arbete som bygget innebär.

De anser att de föreslagna byggnaderna bryter i utformning, höjd och placering klart mot den miljö och karaktär i Årsta som staden enligt planer och dokument velat bevara. Planförslagets byggnader kommer att ligga inom ett område med huvudsakligen gulmärkta byggnader enligt Stadsmuseets klassificering. Eventuell bebyggelse på denna plats bör utformas med respekt för omgivningen. De byggnader som beskrivs i planförslaget har en radikalt annan utformning än de befintliga. De vill påpeka att ledamöter från M, L, KD och C också reserverade sig mot förslaget vid Stadsbyggnadsnämndens möte den 23 november 2017. De förordade i stället en lösning med två lamellhus dikt an mot gatan. Dessa skulle få en struktur liknande de befintliga husen på andra sidan Tavelsjövägen. En sådan lösning vore enligt bostadsrättsföreningens mening att föredra jämfört den utformning som beskrivs i nu liggande förslag. Det är också en beprövad lösning.

Under de senaste 10–15 åren har det i den absoluta närheten genomförts två byggprojekt som betydligt bättre anknutit till befintlig bebyggelse. Kvarteret Tysslingen (Brf Årstakrönet) med punkthus vars mått är i det närmaste identiska med våra 40-talshus. Kvarteren Siljan 4 och Flåsjön 2 (Brf Tavelsjön) med lamellhus som till formen liknar de befintliga på Tavelsjövägen.

Lamellhus på det föreslagna området framför de vidare borde hamna längre från befintlig bebyggelse, minska omfattningen av sprängning och byggnation i det trånga området, och innebära att ett större sammanhängande skogsområde ovanför kan bevaras.

Avslutningsvis framför de att ingreppet på Tavelsjövägen enligt förslaget skulle bli väldigt stort och byggnadsarbetet komplicerat – men för ett mycket litet tillskott till alla de bostäder som redan byggs eller planeras i Årsta. Denna plats är helt enkelt olämplig för en tillbyggnad i den föreslagna skalan.

### **Boende**

Här redovisas synpunkter från boende på de fastigheter som är sakägare enligt fastighetsförteckningen.

Nr. 43 RS, boende hos Familjebostäder

Boende framför att vid senaste bygget av bostadsrätter på Tavelsjövägen/Årstavägen uppstod sprickor i källargolv, balkong + utsida av huset där boende bor och frågar om de befintliga 50-talshus verkligen kommer att klara planerad bebyggelse med sprängningar av berg m m. Boende framför även att det är synd på ekorrarna som bor i de gamla träden! Anser att den miljön bör bevaras.

Nr. 44 M, A och AS, boende i Brf. Siljan

Boende anser att planen är genomarbetad och de har framför allt två viktiga överväganden som måste ges högsta prioritet:

- Den luftiga miljön kring punkthusen, med ömsom gräsmattor och tallar, är unik. Vissa områden i slänten nedanför punkthusen har markerats som extra skyddsvärda (n1) och där planeras ingen inverkan på naturen (inklusive tallar). Det är av yttersta vikt att planen följs vad gäller dessa områden för att miljön kring husen skall kunna bevaras.
- De nya husen byggs avsevärt lägre än punkt husen för att bevara karaktären i området där punkthusen förblir högst belägna. Om de nya husen byggs högre än det som beskrivs i planen kommer områdets ursprungskaraktär, där punkthusen är högst belägna på en kulle, att gå förlorad. För att verkligen bevara områdets karaktär bör de nya husen inte överskrida höjden på lamellhusen på Tavelsjövägen.

Nr. 46, 47, 165 och 175 CS, boende hos Familjebostäder

Boende anser att planerna är vansinne. I den lilla skogsdungen leker barn, man ser rådjur och flera arter av fåglar. Boende har dålig sömn och inte kommer kunna bo kvar med de störningar som bygget kommer innebära. Känner sig orolig och vill ha svar på bl a hur länge bygget ska pågå. Anser att det inte är acceptabelt att boende ska tvingas leva under kraftigt försämrade förhållanden under så lång tid utan kompensation.

Boende anser att det bör hållas ett nytt bl a samrådsmöte pga. att det inte fördes anteckningar på mötet och att det var dålig information inför mötet så många fick reda på det försent. Boende är kritisk till hur information om mötet kommunicerades, endast med en lapp i porten till de boende. Varför har inte postutskick med info om datum om tid om samrådsmöte? Boende har hört att även vissa berörda politiker inte heller känt till att mötet hållits.

Boende kritiserar formuleringar i planbeskrivningen – ex. att man skriver att man ska värna områdets kultur- och naturvärden när ett område som fåglar och insekter lever i ska tas bort. Boende anser vidare att naturvärdesinventeringen inte är tillförlitlig då den utfördes vid ett tillfälle tidigt på våren. Utredningen nämner själv dessa osäkerheter. Det är fortfarande snö kvar på marken på fotona i utredningen. Växter och djur hade knappt hunnit komma fram vid tidpunkten av inventeringen. En ny bedömning av naturvärdena bör göras senare på året. Boende begär att naturvärdesobjekten bör samredovisas med plankartan så det blir tydligt vilka träd och naturvärden som riskerar försvinna med förslaget. Förslaget innebär sprängning och asfaltering av naturen. Det säger sig självt att detta inte är förenligt med att värna naturen. Det finns därtill flertalet rödlistade arter i sluttningen!

Boende framför även att nybyggda bostadsrätter idag är svårsålda och hänvisar bl a till undersökningar och artiklar om detta. Ska man bygga bör man bygga gröna hyresrätter istället.

Nr. 50 CL, boende i Brf. Siljan

Boende önskar att man gör stora lägenheter. De finns väldigt få 4:or och 5:or i Årsta.

Nr. 52 och 128 LS, boende i Brf. Siljan

Boende är kraftigt emot att det planeras bostäder på Tavelsjövägen. Vidare framför boende att det inte gjorts en barnkonventionsanalys. Barn behöver få leka i skog och mark särskilt som både skolgårdar och utsläppsgårdar är för små för vild lek. Det lilla skogsparti som finns vid Tavelsjövägen behöver därför sparas. Årstaskogen är för långt bort för att man som förälder ska kunna ha uppsikt över barnen. All

forskning idag pekar på att vi bygger för tätt. De planerade husen kommer också att skugga husen i Brf Siljan. Det har redan byggts fler hus i Årsta än i någon annan nära förort till Stockholm. Bygg i andra kommuner också. Någon helhetsanalys har inte gjorts då man utesluter infrastruktur, tillgänglighet till vårdcentraler och andra samhällsnyttor som påverkas av fler boende i området. Boende är kritisk till att det är bostadsrätter som byggs när vi behöver hyresrätter. Bostadsrätterna går inte att sälja, ex Ikanohusen vid Årstaberg.

Nr. 58 och 108 HS, boende i Brf. Siljan

Boende har först synpunkter och är kritiskt till samrådsmötet utifrån följande. Stadsdelen kände inte till mötet och var inte med på mötet. Inga anteckningar fördes på mötet. Ett nytt samrådsmöte bör därför hållas och förlängd samråd tid

Boende anser vidare att det har byggts tillräckligt i Årsta. Man har tagit bort tillräckligt med träd och skogspartier där barn kan leka. De som behöver bostad kommer inte ha råd att betala för dyra bostadsrätter. Dags att bygga i Stockholms utkanter, alla kan inte bo i centrum!

Nr. 55 HS, boende hos Familjebostäder

Boende tackar för ett bra samrådsmöte och framför följande synpunkter:

- Bra idé med en bilpool öppen för alla kringboende
- Det vore fint om färgerna från smalhusen på Tavelsjövägen återanvänds i de nya husen.
- Det ska ju bli en trottoar framför de nya husen som sedan slutar tvärt vid trappan, mitt på Tavelsjövägen. För att gå vidare måste gående korsa gatan. Det vore bra om inga bilar stod parkerade där gående ska korsa gatan.
- Idag går många gående till/från Årstaberg och vidare upp för trapporna mot Siljansvägen. Ibland står bilar parkerade (helt efter reglerna) mitt framför trapporna och gående måste krångla sig runt. Detta borde gå att lösa i samband med detta projekt. Syftar på båda trappor, främst den närmast rondellen.

Nr. 60 och 68 AÅ och MJ, boende i Brf. Tavelsjön

Boende har inget emot att man försöker göra något vettigt av den slyiga slänten upp mot Siljansvägen, men har synpunkter på nuvarande förslag som är följande:

- Det fina med Årsta är att det är luft och grönska mellan husen och det konceptet bör man inte frångå. På skissen ser det ut som man vill bygga en slags stadshus liknande de som det finns vid Liljeholmskajen och på andra ställen. Vill att det ska finnas gott om natur och grönska kvar även om det inte gör något att man förädlar växtligheten något.

- Bygget på den nuvarande skissen kommer tyvärr att skymma både solljus och sikt för boende i deras förening. Vilket också innebär att värdet på bostäderna sänks.
- Husen är oproportionerligt höga jämfört med andra fastigheter på Tavelsjövägen.
- Ett grönområde försvinner och därmed en naturlig passage för arter till Årstaskogen. Biotopen som är ett habitat för flera känsliga arter försvinner.
- Området Tavelsjövägen är utpekad som särskilt värdefullt ur ett kulturhistoriskt perspektiv.
- Det planerade bygget stör det arkitektoniska Årsta med sin tidstypiska luftiga stadsplanering.
- Gör övergångsställen vid Tavelsjövägens slut och över Årstavägen. Eftersom trafiken kommer öka in på Tavelsjövägen.
- Även ett stort behov av att trottoarerna breddas längs Årstavägen efter Ottsjövägens busshållplats, på båda sidor, ner till Årsta gård. Busstrafiken är redan intensiv och det är många, många människor (ungdomar, barn, joggarer och barnvagnar) som passerar här på väg till fotbollsplanen, Årstaskogen och Storängsparken varje dag.

#### Nr. 61 MS, boende i Brf. Tavelsjön

Boende vill att stadens bemöter invändningarna nedan, avbryter planerna och värnar om boende i Årsta. Det planerade bygget kommer att skugga lägenheten och skymma sikten från balkongen. Istället för att se skog när man sitter på balkongen/tittar ut ur rummen (i sydlig riktning) kommer man att titta på ett hus och dessutom få insyn i lägenhet/på balkongen. Nybygget kommer även att påverka värdet på lägenheten negativt och det finns redan idag ett antal nya lägenheter som inte kan säljas (vilket på sikt kommer att leda till prissänkningar på nyproducerade och inte sålda lägenheter som i sin tur påverkar min investering ytterligare). Det finns redan idag ett överskott på nybyggda lägenheter i Årsta och det behövs inte fler!

Boende framför vidare att gatan (Tavelsjövägen) är en återvändsgata. Att under två års tid behöva utstå tung trafik är inte acceptabelt om man värnar om de som bor här (bl a barn och äldre). Det är ganska mycket material som måste forslas bort och fraktas hit och tunga transporter innebär en säkerhetsrisk för mig som skall baka ut från min parkeringsplats/mitt garage, gå över gatan etc. Det innebär dessutom avgaser, buller och mer trängsel i en mycket fridfull miljö. Inte bara under bygget utan även efter.

#### Nr. 65 MS, boende i Brf. Tavelsjön

Boende motsätter sig planerna. Det räcker nu! Följande synpunkter framförs:

- Balkong kommer ligga i skugga/skymmas något enormt av det planerade bygget.

- Störningar av byggtrafik och stora sprängningar, precis utanför balkongen, i ca 3 års tid!? Kan vi ens kunna använda balkongen under det planerade bygget? Kommer detta kompenseras?
- Det kommer bli mycket trängre överallt med 100 nya lägenheter. Vuxna, barn, djur, bilar, cyklar etc etc. Hur ska vi få plats?
- Bygget sker nära naturområde med bad och park där barn leker, hur ska de skyddas och vara säkra?
- Med sprängningar finns en risk att skador uppstår på husen omkring, vilket sänker värdet på min lägenhet.
- Många djur har sina boenden där bygget är planerat, dessa kommer förstöras och djuren därmed försvinna.
- Det planerade bygget har ett säreget utseende, högre än övriga byggnader i närheten. Detta stör den stadsplanering som redan finns.
- Det byggs överallt i Årsta, det vackra området runt Tavelsjövägen ska inte behöva offras för så få nya bostäder. Årsta har redan gjort sitt för den ökande befolkningen, mycket mer än andra delar av Stockholm.

#### Nr. 66 L och KS, boende i Brf. Tavelsjön

Boende framför att solljus till deras lägenhet blir mindre eller ingen sol alls. Värdet på lägenheten minskar. 300-400 mera personer innebär mycket mera trafik på återvändsgatan/buller/sprängningar/bygghamm innebär också mer trafik/byggbilar/framkomlighet/grönområdet försvinner

#### Nr. 72 SG, boende i Brf. Tavelsjön

Boende protesterar mot förslaget i dess nuvarande form och framför följande:

- Begär ett nytt samrådsmöte där representanter från byggföretaget, exploateringsnämnden och lokala politiker i stadsdelen deltar.
- Enligt förslaget fälls alla träd mellan mitt hus och nya planerade hus. Det har bekräftats i samtal med stadsplanerare Lina Fihlen under samrådsmötet. Projektets visualiseringar ger missvisande bild, det kommer inte finnas några träd kvar mellan deras hus och det nya enligt nuvarande förslag.
- Nytt hus planeras så nära Årstavägen 131 att det skymmer solljus och sikt för boende i föreningen. Det försämras kraftigt boendemiljön.
- Förslaget till detaljplanen resulterar i bebyggelse som närmar sig innerstadens täthet, men utan innerstadens kvaliteter. Istället blir det bara hus som står nära varandra och där hus i park ersätts av hus vid hus med ökad insyn och mer trafik.
- Idag är Tavelsjövägen är en lugn gata med många lekande barn. Nya hus ger ökad trafik på gatan och förstör en lugn och trevlig miljö för alla som bor här.

- Byggarbeten kräver bergsprängningar och ingen konsekvensanalys har presenterats varken på samrådsmötet eller i projektdokumentation. Förslaget innebär risker för sättningar i deras fastighet. Skogsområdet på Tavelsjövägen har rikt fågel- och djurliv. Till exempel ofta besök av rådjur. Grönområdet är en naturlig passage för arter till Årstaskogen, så byggplaner äventyrar och ökar ytterligare belastning på Årstaskogen naturreservat.
- De planerade husen är oproportionellt stora jämfört med befintliga lamellhus: 5-6 våningar i nya hus mot 3-4 våningar i befintliga hus. Nya husens arkitektoniska stil är främmande och hör inte hemma i Årsta som har sin egen stil och har väldigt strikta riktlinjer för nybyggen.
- Det byggs tusentals nya lägenheter på Årstafältet och Årstaberg. Redan nu ber Årsta en mycket stor del av befolkningsökningen jämfört med andra stadsdelar. Varför ska en sådan känslig grön miljö offras för inte så många nya lägenheter? Det är orimligt att göra så stor ingrep i vår boendemiljö.
- Det finns planer på att riva ned och bygga om vård- och omsorgsboende på Årstavägen 112, vilket betyder att deras hus blir omringat av en byggarbetsplats. Det sänker kraftigt livskvalitet och boende framför att det innebär hälsorisker för dem.

#### Nr. 73 NL, boende i Brf. Tavelsjön

Yttrande på engelska där boende motsätter sig förslaget och framför i huvudsak följande:

- Dessa byggplaner kommer ske samtidigt som byggandet för äldreboendet på andra sidan Årstavägen. Det kommer innebära stora störningar under flera år och från flera håll för dem som närmast boende. Det kommer ha stor negativ påverkan på vardagslivet (framför allt för äldre och föräldralediga) och borde inte vara acceptabelt.
- De föreslagna byggnaderna är så nära boendes hus att det kommer hindra solljus från att komma in i lägenheterna.
- Ingen tydligt information om bevarandet av träd. Illustrationerna var missvisande kring detta.
- Naturmarken som planeras att bebyggas har idag ett rikt djurliv, bl a syns ofta rådjur. Att förstöra deras naturliga habitat för 80-100 lägenheter är inte rimligt. Att bevara natur i närheten av städer är viktigt.
- Ett nytt samrådsmöte efterfrågas.

#### Nr. 74 MN, boende i Brf. Tavelsjön

Boende framför att de få grönområden som idag finns i Årsta borde bevaras. Det djurliv vi idag har inpå vårt hus och som vi kan njuta av från vår balkong kommer försvinna. Mängden solljus mot vår balkong kommer minska drastiskt, vilket kommer sänka värdet på vår och alla andra lägenheter i vår förening. Insynen från grannar kommer för vår

del gå ifrån helt obefintlig till total, vilket definitivt kommer sänka värdet på vår och alla andra lägenheter i vår förening. Den mycket uppskattade och välanvända besöks-/korttidsparkeringen på Tavelsjövägen kommer försvinna och behöver i så fall ersättas. Oklart om plan finns för detta. Det kommer innebära ökad trafik både på Tavelsjövägen och Årstavägen, vilket påverkar hela områdets barnvänlighet och inte minst barnomsorgsverksamheten i förening. Ett stort antal sprängningar samt bygget i sig medför en stor risk för sättningar/ sprickor i vår förenings byggnader och inte minst kommer det innebära att boendemiljön kommer försämrats avsevärt de närmaste åren under byggtiden. Möjligheterna till försäljning kommer bedömt nedgå drastiskt. Den gata och det område vi valde att flytta till, det vill säga Tavelsjövägen, är utpekad som särskilt värdefull ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Det är märkligt att man nu är villig att offra detta för ynka 80 bostäder när det redan har byggts/ byggs tusentals nya lägenheter i Årsta. Är intresserad av detaljerna kring "inventeringen" av belägningsgraden som jag anar är bristfälligt utförd. Analysen av parkeringsfrågan är dåligt utförd samt uppenbart bristfällig. Det minsta man borde kunna utkräva är att det i samband med ett eventuellt bygge anläggs tillräckligt många parkeringsplatser för att kompensera för det man gör av med.

#### Nr. 75 LPL, boende i Brf. Tavelsjön

Boende menar att mycket talar mot detta byggprojekt och framför följande synpunkter:

- Ännu ett för rening av luften, livgivande och betydelsefullt grönområde försvinner.
- Tavelsjövägen blir tätbebyggd, liknande innerstan med ökad insyn och avsevärt mer trafik.
- I projektets startpromemoria står att läsa om planförslagets konsekvenser gällande dagvatten och översvämning att "föreslagen bebyggelse innebär att området kommer bli mer hårdgjort och mer vatten kommer rinna på ytan. Området har också en kraftigt kuperad terräng där risken för översvämningar i lågpunkter i området ökar".
- Det råder idag ett överutbud av nyproducerade bostäder i Årsta och det finns inte ett behov av ytterligare ett byggprojekt.
- Det är nonsens att planen verkar mena att en ökning av bebyggelse längs Tavelsjövägen ska ge henne som kvinna en större trygghet att röra sig i området och därmed bidra till jämställdhet. Föreslår i stället att Skälderviksplan rustas upp och görs till ett levande centrum. Där finns redan nu affärslokaler och ett torg med spegeldamm och fontän. En mycket eftersatt oas.

#### Nr. 78 MA, boende i Brf. Tavelsjön

Boende motsätter sig det föreslagna bygget i sin helhet med följande motiveringar:



- Ett eventuellt bygge i skogsområdet orsakar flera negativa konsekvenser på både på ett individuellt och allmänt plan.
- Värdet av bostäderna i vår bostadsförening kommer onekligen att sjunka.
- Den betydande trafikökningen är en direkt trafikfara för föreningens barnomsorgsverksamhet och försämrar alla bostadsrättsinnehavarnas trivsel.
- Påtaglig risk för sättningar i våra bostäder.
- Skymmer solljuset och försämrar sikten för alla oss i bostadsföreningen.
- Klar försämring av miljön för både människor och djur.
- Förutom dessa finns även flera försämrande och försvårande omständigheter under en tidsperiod av uppskattningsvis två år.
- I sammanhanget finns även relevanta boendefrågor som gemene man kan ställa sig. Det pågår bostadsbyggen för tusentals nya lägenheter i Årsta för tillfället. Vad motiverar i så fall ingreppet på ett dokumenterat kultur historiskt känsligt område med flertal bestående försämring för boenden på Tavelsjövägen?

#### Nr. 79 RS, boende i Brf. Tavelsjön

Boende framför att som boende i grannhuset kommer bli ytterst drabbad av den planerade bebyggelsen och framför följande synpunkter:

- Det ena huset i "paren" är alldeles för högt och det första "paret" utmed Tavelsjövägen kommer skugga lamellhuset (Årstavägen 131, 133) utmed Årstavägens balkonger större delen av dagen, speciellt de på lägre våningar. Huset måste dras ner två våningar till normala höjden på lamellhusen runt omkring. (3,5 våningar).
- Det första husparet är planerat för nära lamellhuset utmed Årstavägen 131, 133. Ger direkt insyn och skuggar. Det måste, om bygget blir av, flyttas 20-40 meter längre bort än planerat från vårt befintliga hus för att sol och insyn ska vara någorlunda ok.
- De flesta av oss köpte lägenhet för den härliga eftermiddagssolen och fina skogsutsikten. Jag hade detta som mitt största skäl för köp och nu kommer värdet sjunka så jag inte kan sälja till ett hyfsat pris och jag kan heller inte bo kvar p.g.a skuggning, insyn och nästan obefintlig sol på balkongen.
- Det känns det som ett onödigt bygge då det redan nu inte går att sälja nyproduktion i området. Det finns massor med osålda nya lägenheter i området. (Se Ikano, Årstahusen, Gavelhusen i centrala Årsta, JM och nyproduktionen Rörviksbacken, JM)
- Massor med nya projekt är redan igång vid Årstaberg och Årstafältet

- Det är ett alldeles för stort ingrepp för så få lägenheter (80-100 st) Offra en hel grön lunga för så lite känns helt omotiverat. Se ovan punkt.

Nr. 81 IF, boende i Brf. Siljan

Boende ifrågasätter varför man bygger nytt när nybyggda bostadsrätter idag svårsålda. Vidare framför boende att detta är enda stället med några parkeringsplatser för de som redan bor där. Det finns inte så många träd kvar till glädje för människor och djur så de vi har är vi rädda om. Boende konstaterar att de hus som planeras är 6-våningar som inte passar alls, för på Tavelsjövägen är det 3-våningar som gäller. Boende framför att om man ska bygga ska det bli 3-våningshus utefter Tavelsjövägen så mycket natur får vara kvar. Att spränga där för nya hus är egentligen alldeles för nära befintliga hus på Årstavägen och Siljansvägen. Låt oss som bor här få behålla den utsikt vi har att glädja oss åt.

Nr. 82, 83, 84, 194, 195, 196, 197 AL, boende i Brf. Siljan

Boende anser att nybyggnation av bostäder på Tavelsjövägen bör stoppas och motsätter sig bygget i dess nuvarande utformning och kräver en utredning om hur bygget påverkar boendes hus och lägenhet, som är ett lamellhus på Siljanvägen som inte nämns i planhandlingarna. Vilket den boende menar får boendes att tro att man helt enkelt har valt att bortse från det. Boende har lämnat i flera olika yttranden med synpunkter som sammanfattats i följande punkter:

- Trafikbullerutredningen behöver kompletteras med bedömningsunderlag enligt (1) Planerad tunnelbana på Årstaberg samt Årstafältet, (2) Planerat nybyggnation i korsningen Tavelsjövägen/Årstavägen som tillför 70 vårdplatser med ökade leveranser och transporter som följd och (3) Hur stadens framkomlighetsstrategi och målsättning att minska privat biltrafik och privat biläggande kommer att leda till fler starter och stopp och mer intensiv trafik i samband med persontransporter och varuleveranser.
- Parkeringsutredningen behöver kompletteras med informationen att det område som utredningen avser under perioden 1 november till 15 maj råder parkeringsförbud på ca 34 % av gatorna mellan 08.00 och 16.00. Parkeringsutredningen är utförd i slutet av maj. Alltså under en period då det inte råder parkeringsförbud mellan 08.00 och 16.00 på ca 34 % av gatorna. Parkeringsutredningen har alltså kommit fram till att under två dagar i slutet av maj när det inte råder parkeringsförbud på ca 34 % av gatorna så finns det en viss ledig kapacitet. Hade utredningen i stället genomförts två dagar mellan 1 november och 15 maj hade resultatet sannolikt blivit ett annat.
- Parkeringsutredningen uppvisar sådana stora brister att den i dess befintliga utformning inte bör vara en del av underlag varför jag

kräver att: (1) parkeringsutredningen görs om och (") samtliga övriga utredningar som ligger till grund för projektet kontrolleras av en oberoende extern part. Med tanke på de brister och den felaktighet med vilken parkeringsutredningen verkar vara beställd, genomförd och accepterad uppstår en misstanke om att även övriga ingående utredningar kan vara av samma låga kvalitet.

- I detaljplan/planbeskrivning anges under rubriken "Offentlig och kommersiell service" att närmaste grundskola är Årstaskolan, vilket felaktigt kan ge intrycket att boende med barn i de planerade bostäderna kan placera sina barn i Årstaskolan. Andelen barn som vill gå i Årstaskolan är fler än vad skolan kan ta emot varför barnen på Tavelsjövägen därför kommer att få gå antingen i Östbergaskolan, Årstadalsskolan eller Skanskvarnsskolan. Därtill kommer att reglerna för vilka barn som ska få gå i vilka skolor förändras från år till år beroende bland annat på vilken politisk majoritet som styr. Anser därför att utredningen gällande offentlig och kommersiell service under rubriken "skola och förskola" bör göras om och att förtydligande i texten bör ske inte minst för att därigenom ge beslutande politiker / nämnd en bättre grund att fatta beslut på.

#### Nr. 85 VL, boende i Brf. Siljan

Boende motsätter sig förslaget och framför följande synpunkter:

- Det finns mängder av säljfloskler utan sanningshalt eller substans i beskrivningen av projektet (både muntlig och skriftlig).
- Bygget kommer att förstöra för de människor som bor i de kringliggande husen. Det är betydligt fler personer som kommer att bli missnöjda pga. av detta bygge än personer som kan bli glada för att de kan köpa en lägenhet.
- Bygget kommer att försämra värdet på kringliggande lägenheter som kommer att få hus istället för natur med fågelkvitter utanför fönstret.
- Det verkar viktigare att kunna säga att man gjort olika analyser än att ta konsekvenserna av dem!
- Det är orimligt att man har samma mått, för tillåtna avstånd mellan hus vid nybygge och vid en förtätning av bebyggelse.
- "Hög arkitektonisk kvalitet" låter dyrt! Knappast de som behöver lägenhet som kommer att ha råd att köpa.
- De beräkningar som redovisas när det gäller parkeringsplatser verkar inte trovärdiga. Ett planerat bygge med nytt äldreboende kommer att ta bort ytterligare parkeringsplatser.
- Var kommer det att finnas parkeringsplatser under byggperioden?

#### Nr. 86 RA, boende i Brf. Siljan

Boende framför följande synpunkter. Det har byggts tillräckligt i Årsta. Den lilla skogsdungen som ska skälvas, värdefull naturmark nära Årstareservat ska försvinna för plats till fula höga hus som passar inte

ens med omgivningen. Utsikten kommer för många att försvinna, ingen sol, fågelsång och djurliv. Instängd öst-arkitektur är på väg till Stockholm.

Nr. 87 A och LK, boende i Brf. Siljan

Boende framför följande:

- Årsta är till stor del intakt såsom det en gång i tiden var tänkt att vara utformat. Alternativet hade varit en tätare bebyggelse vilket man inte ville ha. Den förtätning som ni nuförtiden jobbar för medför en klart försämrad boendemiljö.
- Att spränga bort stora bergmassor för att få plats med hus kan knappast vara det mest ekonomiska sättet att bygga nytt. Att bygga hus i branta norrsluttningar är det absolut sämsta valet. Skulle ni själva välja att bygga ert egna hem i en brant och hög norrsluttning? Nu skall väl ingen av er som fattar beslut sedan flytta in i ett av husen.
- Om ni skulle sätta igång med dessa planer, hur länge skall vi som bor i området störas av byggnationen? Sådana hänsynstaganden ingår väl knappast i projektet.
- Hur många boende kommer i framtiden få en klart försämrad utsikt om bygget genomförs?
- Vårt förslag är att nybyggnation skall ske där de redan boende inte måste uppleva en störande byggtid och försämring av området.

Nr. 89 IHE, boende i Brf. Tavelsjön

Boende motsätter sig förslaget utifrån följande:

- Skymmer solljus och sikt för boende i vår förening.
- Hot mot barnomsorgsverksamheten i föreningen. (trafikfara och oljud)
- Hur skyddas våra 7 bilparkeringar på Tavelsjövägen 2 B under byggtiden? Ser endast 6 platser i planförslaget. Det ska vara 7 platser.
- Mycket trafik på vår återvändsgränd i två år.
- Många lekande barn i slutet av gatan.
- Ökad trafik på gatan med 80-90 nya lägenheter.
- Stora sprängningar och bergkross som ska fraktas bort.
- Risker för sättningar i våra fastigheter.
- Sänker värdet på våra lägenheter.
- Grönområde försvinner och därmed en naturlig passage för arter till Årstaskogen.
- Biotopen är habitat för fler känsliga arter.
- Området Tavelsjövägen är utpekad som särskilt värdefullt ur ett kulturhistoriskt perspektiv.
- Det byggs tusentals nya bostäder i Årsta varför offra en sådan känslig miljö för endast 80-90 lägenheter?
- Varför ska Årsta bära en så mycket större del av befolkningsökningen än andra delar av staden?

- All forskning visar att människor mår bättre där djur och natur finns nära våra bostäder. Vi i Årsta valde Årsta just för att de gröna lungorna finns här. Nu får vi säga fanns här då man tar många i anspråk.

**Nr. 90 AÅ, boende i Brf. Siljan**

Boende framför följande:

- Vad händer om vi får sprickor i vår lägenhet pga sprängningarna?
- Det är redan svårt med parkering för oss boende i området och väldigt dumt att ta bort ytterligare P-utrymme.
- Tråkigt och synd med tanke på att rådjuren håller till där!
- Denna mark används flitigt av barnen som bor i området då de leker där.
- Det byggs alldeles för nära och tätt intill våra hus. Anledningen till att vi köpte här var pga. omgivningarna! Nu försvinner detta om det byggs.

**Nr. 91 VA, boende i Brf. Tavelsjön**

Enskild menar att infrastrukturen i Årsta inte tål mer boende. Det är redan för trångt på kollektivtrafiken. Vidare framför enskild följande synpunkter:

- Skogen är hem för råddjur.
- Varför fick inte jag information om detta när jag köpte min lägenhet?
- Utsikt försvinner. Hur kompenseras jag?
- Varför byggs det inte lika mycket på andra ställen?
- Störningar under byggtiden då jobbar hemifrån – buller, trafik, sprängningar.
- Förväntar mig svar på alla mina frågor.

**Nr. 93 GM, boende i Brf. Siljan**

Enskild framför följande synpunkter:

- Värdefull naturmark för människor och djur.
- Utsikten försämras för många som bor i närheten.
- Stilmässig eventuella nya hus passar ej bland dom äldre hus.
- Risk för eventuella sprickor vid sprängning.

**Nr. 92 GB och SK, boende i Brf. Siljan**

Boende framför följande:

- Att byggnation skulle bidra till en trygg gatumiljö kan vi inte hålla med om. Området upplevs inte som otryggt idag, och skulle sannolikt inte bli tryggare med bl.a. mer trafik som följd.
- Husen blir för höga för att anpassas till närliggande bebyggelse, borde inte vara högre än det nya huset i början på gatans östra sida. Och taken har en för brant lutning jämfört med övrig bebyggelse.
- Naturvärdesinventeringen borde göras om vid en annan eller fler olika tidpunkter på året.

- Enl. planförslaget kommer inte närområdets kulturhistoriska värde påverkas, detta håller vi inte med om. Naturmark ska bevaras, många av de stora tallar som finns kommer med alla sannolikhet att tas ner. Vi anser inte att bostadsgårdar är naturmark utan konstgjord natur, och rådjur, harar och fåglar som idag lever i området försvinner naturligtvis.
- Parkeringsproblemen i Årsta är idag rätt ansträngda. Och för att man hyr en plats så betyder ju inte att man använder den hela tiden, (ang. att beläggningen på de 40 uthyrda platserna verkar låg).

Nr. 94 PL, boende i Brf. Siljan

Boende framför att det är svårt att se mervärdet av planförslaget och ifrågasätter det som anses nämnas, att ”tydligare definiera Tavelsjövägens gaturum och bidra till en attraktiv och trygg gatumiljö”. Boende tror att en undersökning snabbt skulle visa att boende i närheten föredrar en skogsslänt framför en tydligare definition av gaturummet.

Boende hänvisar till Boverkets skrift ”Rätt tätt - En idéskrift om förtätning” och lyfter följande aspekter:

- Vikten av dagsljus. ”Stadsplaneringen måste också ta hänsyn till tillgången på dagsljus under hela året. Förhållandena under vinterhalvåret gör att höga hus och smala gator inte är en bra kombination”. Den planerade bebyggelsen på Tavelsjövägen kommer att påverka ljuset i många av de befintliga bostäderna. Boende ser inte att man tagit tillräcklig hänsyn till detta i förslaget.
- Även ljudnivån (buller) påverkas av minskade grönytor. Det planerade bygget kommer att leda till att ljudnivån ökar under byggandet men även efter.
- Platsen kan idag klassas som ”vildmark” och dessa områden är viktiga i stadsmiljön av flera skäl. I Boverkets skrift kan läsas ”På de platser där växter får växa vilt utvecklas en biologisk mångfald som gynnar många ekosystemtjänster. Oaser av vildvuxen grönska ger naturupplevelser och är dessutom användbar i pedagogiska sammanhang”. För oss som bor nära är grönområdet ovärderligt. Boende framför att de ser varje dag harar, rådjur, ekorrar och fåglar som hackspett och nötskrika. Barnen i området leker i också skogsslänten, bygger kojor och utforskar naturen. Små och till synes obetydliga grönområden kan spela en stor roll för ekosystemtjänster och stadens biologiska mångfald.
- I Boverkets skrift kan även läsas att ”En central fråga för klimatsmarta städer är förmågan att föra bort dagvatten och där kan grönska spela en stor roll. /../ Genom att medvetet arbeta med många mindre, sammanhängande grönpunkter som samlar upp och för vidare vattenmängderna minskar risken för översvämningar. Om förslaget blir verklighet kommer grön

mark, träd och rotsystem försvinna. Boende hänvisar till att man i planen skriver att ”Enligt Stockholm stads generella skyfallsmodelleringar riskerar inte området att svämmas över vid skyfall eller förhöjda vattennivåer i Mälaren. Stora mängder vatten kommer ansamlas på grönytan (Storängsparken) nordväst om planområdet som kan fungera som översvämningssyta vid behov”. Problemet är att Storängsparken redan blir översvämmad då och då. Hur blir det då med betydande klimatförändringar? Har det gjorts någon ordentlig riskbedömning för hur omgivningen påverkas? Boende tycker att planen rimmar illa med behovet av klimatanpassning. Dessutom visar dagvattenutredningen att halten fosfor kommer att öka även om ni genomför föreslagna åtgärder. Det här rimmar istället illa med miljömålet ”Ingen övergödning”.

Boende påpekar slutligen att man i planen skriver att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL eller MB att en miljöbedömning behöver göras. Boende menar istället att påverkan kan vara betydande på många sätt och att området bör bevaras. Om detta inte är möjligt borde i alla fall en mer utförlig miljöbedömning göras innan beslut tas. Boende tipsar om att läsa Boverkets vision och agerar utifrån den med klimatet, biologisk mångfald och människor i åtanke. Mycket av koldioxidutsläppen från trafiken tas upp i stadens grönområden. De har också stor betydelse för mängden föroreningar i närområdet.

Nr. 95 BM, boende i Brf. Tavelsjön

- Redan nu är trångt för biltrafik.
- Här leker barn och här finns barnomsorgsverksamhet.
- Nybyggnation kommer att innebära avverkning av träd, sprängningar detta betyder ökad trafik under byggnadstiden.
- Så många nya bostäder gör att gatan blir mer trafikerad för all framtid. Man planerar dessutom att riva och bygga nytt sjukhem. Detta gör att bebyggelsen förtätas ännu mer. Jag kan knappast se någon mer olämplig plats för nybyggnation i hela Årsta.
- Det kommer att bli trångt och besvärligt att ta sig fram. Dessutom behövs träd och lite luft mellan byggnader för människor och naturens skull.
- Det är ovärderligt för fåglar insekter och människor med natur mellan bostäder. Vi behöver bevara den lilla natur som finns just här för att detta ska fortsätta att vara den fina miljö som det är.

Nr. 96 och 200 BD, boende i Brf. Siljan

Den boende motsätter sig planförslaget och lämnar följande synpunkter:

- Bygget innebär ett stort ingrepp i naturen, då det innebär att berghällar formade av inlandsisen kommer att sprängas bort och gamla träd kommer fällas. Däggdjur, insekter, fåglar, växter och

mikroorganismer kommer att försvinna från platsen. Platsen får inte offras för bostadsrätter, istället bör man värna om den biologiska mångfalden och spara värdefull natur till kommande generationer.

- Processen verkar inte ha gått rätt till, efterlyser med transparens vid intressekonflikter.
- De nya husen, som inte bevarar områdets karaktär, kommer att skymma utsikten och ta bort solljuset för redan befintliga bostäder och de nya husen kommer att skuggas av de befintliga husen. Husens insprängda lägen kommer ej att nås av solen många dagar om året.
- Ser risk att bostäderna inte blir lönsamma med tanke på allt som nu byggs/byggt i Årsta, Årstaberg, Liljeholmen och på Årstafältet.
- Utöver kraftiga ingrepp i naturen kommer miljön kring brf Siljan avsevärt att försämrats och livskvalitén sänkas vid en byggnation.

#### Nr. 98 KA, boende i Brf. Siljan

Boende motsätter sig förslaget utifrån följande:

- Naturen kommer att förstöras.
- Luft och vatten påverkas negativt.
- Vad är skälet till att just denna lilla remsa mellan Tavelsjövägen och Siljansvägen ska bebyggas?
- Utsikten kommer att förstöras för väldigt många som bor runt omkring.
- Vad finns det för lagstadgade riktlinjer när det gäller avstånd till respektive hus och insikt till grannen?

#### Nr. 100 IE, boende i Brf. Tavelsjön

Boende anser att det är fel att bygga på Tavelsjövägen utifrån följande:

- Det är bedrövligt för alla som bor runt om. Årsta har blivit helt smockat med bostäder. Årsta klara inte fler bostäder. Vårdcentral, skola, dagis, bussar, tvärbana är fullt.
- Vi får färre parkeringsplatser på gatan.
- Årsta är byggt från början som ett område med gröna lungor. Dom försvinner med rasande fart. Det är inte försvarbart att bygga på grönområden för människor. Barn, djur av olika sorter behöver en plats att andas på.
- Som allt annat landar vi på pengar. Byggherren vill tjäna pengar i mängder. Vad ska vi göra som små medborgare? Jag känner en stor maktlöshet.
- Husen är alldeles för höga. Passar inte in i den omgivande miljön.

#### Nr. 103 AS, boende i Brf. Siljan

Boende ifrågasätter om man tagit höjd för att det bedrivs

näringsverksamhet på Siljansvägen 82. Boende har en

psykoterapimottagning där och undrar om en likvärdig alternativ lokal kan erbjudas. Mottagningen ligger på baksidan och kommer vara



väldigt utsatt. Verksamheten är i fara. Stor risk för inkomstförlust. Boende vill ha mer samråd och kontakt.

Nr. 104 LA, boende i Brf. Siljan

Boende anser att husen blir inklämda och ej är tidstypiska. Det är fel takvinkel och ”förstör” Årstasiluetten. Boende framför vidare vikten av de gamla tallarna med talltikor som är upp till 150 år gamla. Vidare framför boende följande:

- Risk för sprängskador på befintliga hus.
- Det har byggts tillräckligt i Årsta – skola, äldreomsorg och hälso- och sjukvård + alla kommunikationer hänger inte med! Ni har inte utrett konsekvenserna för Siljansvägen 82 och 84 (se bild i originalfilen).
- Det ska byggas nytt där Årsta sjukhem står. Blir mycket byggande och stökigt.
- Borde bebyggas vid partihallarna istället.

Nr. 105 och 188, TS, boende i Brf. Siljan

Boende anser att planförslaget har stor påverkan för de som redan bor där. De tänkta husen är för höga och byggs alldeles för tätt inpå redan befintliga hus som kommer att skymmas både avseende ljusinflöde som utsikt och tar bort den luftighet och grönska som är kännetecknande för området och Årsta. Om planerna verkställs innebär det en radikal förändring av boendemiljön och boendekonomin för det stora flertalet som redan bor där, till förmån för fåtalet. Sammantaget anser den boende att planerna är en hänsynslös profilering på bekostnad av de som redan bor där.

Den boende anser att byggnadsplanerna direkt strider mot avgörande delar i det som finns sammanfattat för planbeskrivningen. Där går att läsa ” med en tydlig utgångspunkt i den kultur – och naturmiljö som karaktäriserar Årsta, gällande exempelvis placering, skala, höjder,” samt ”bevarar den luftighet som karaktäriserar stadsbilden i Årsta”. Detta rimmar illa med planförslaget. Vidare anser den boende att de eventuella negativa effekterna som byggplanen kan ha för de som redan bor i området, antingen har förminskats eller inte behandlats alls i planbeskrivningen.

Boende framför vidare att de kommer bo på en byggarbetsplats i 5 år. Detta innebär påverkan på boendemiljön i form av buller, dålig luft, sämre utemiljö och rörelsefrihet, byggtrafik och konsekvenser för barn. Gatorna är inte dimensionerade för byggtrafik.

Gällande parkering framför boende att det redan är ett stort problem idag. Detta kommer förvärras då det enligt planförslaget anläggs p-platser till max hälften av de nya lägenheterna samtidigt som större delen av de befintliga p-platserna försvinner. Under byggnationstiden

kommer väldigt många parkeringar att försvinna. Var ska dessa bilar parkeras?

Nr. 106 JG, boende hos Familjebostäder

Boende framför att med dessa höga hus kommer de inte ha någon sol på förmiddagen. En kraftig försämring av boendesituationen.

Nr. 107 JS, boende i Brf. Siljan

Boende menar att det kan vara rimligt att bygga bostäder på Tavelsjövägen, men de föreslagna husen ansluter dåligt till miljön i Årsta; både i placering och utformning. En bättre utformning vore traditionella lamellhus längs med gatan, men någorlunda motsvarande höjd. Det skulle också bättre bevara den lilla biten natur.

Nr. 109 VL, boende i Brf. Siljan

Boende motsätter sig bygget och framför följande:

- Husen ligger för nära Årstavägen 129 och Siljansvägen 78. Varför lägger ni hus som är högre än de andra på Tavelsjövägen på fel ledd!
- Saknar en helhetsplanering för Årsta.

Nr. 110 AA, boende hos Familjebostäder

Boende framför att husen kommer skugga boendes lägenhet och att naturupplevelsen försvinner. Det är idag en vacker bergknalle utanför porten. Där söker rådjuren skydd och barnen leker. Boende har vidare oro att sprängningen av berget påverkar befintliga hus.

Nr. 111 LT, boende i Brf. Siljan

Boende framför att planförslaget kommer innebära värdeminskningen av bostadsrätterna i Brf. Siljan bl a med anledning av att grönområdet minskar. Djurlivet störs och hela atmosfären i området störs och förstörs.

Nr. 112 ACK, boende hos Familjebostäder

Boende ifrågasätter starkt behovet av nybyggnation. Vidare framför följande synpunkter och frågor:

- Varför får inte vi som bor på gatan idag vara med i planeringen av gaturummet etc.? Varför måste gatan breddas? Har ni undersökt om vi vill ha ett levande gaturum?
- Var ska bilarna stå under byggtiden? Hur ersätts 3 timmars gästparkering?
- Kommer varje lägenhet besiktigas innan sprängningarna?
- Husen kommer för nära befintliga byggnader.
- Varför förstöra en grön oas för 70-80 lägenheter när man bygger 5000 på Årstafältet.
- Lgh i befintliga hus på första våningen får mycket mörkare.

**Nr. 113 AVS, boende i Brf. Siljan**

Boende framför att alla husen ovanför är GUL-märkta och att de inte får förändra fasaden eller ens glasa in balkongerna. Det finns två gravhögar mellan husen. Boende frågar hur det är möjligt att nu bygga 4 sexvåningshus som ska sprängas in i den lilla fina kvarvarande sluttningen nedanför.

**Nr. 114 AC, boende i Brf. Siljan**

Boende motsätter sig skarpt de planerade byggplanerna på Tavelsjövägen och framför följande synpunkter och frågor:

- Har man gjort någon riskanalys över eventuella sprickor och sättningar i befintliga hus som, enligt mig, ligger oerhört nära de planerade byggnaderna?
- Har man inte hittat andra mer lämpliga ytor att bygga på än att ”spränga” in hus på en ytterst liten yta?
- Jag flyttade till Årsta och inte till innerstan av en anledning, nämligen att slippa titta ut på en vägg eller in i en annan persons sovrum. Nu kommer jag att få den utsikten om ni väljer att bygga där ni planerar.
- Att i detta charmiga område bygga hus som inte alls passar in i den äldre bebyggelsen känns helt ogenomtänkt.
- Är man så desperat i jakten på bostäder att man absolut måste bygga på varenda liten grön plätt som finns i Stockholm? Har alla lägenheter i de hus som redan nu byggs i Årsta blivit uthyrda/köpta?

**Nr. 116 AH, boende i Brf. Tavelsjön**

Boende framför att husen längs med Tavelsjövägen har av Stadsmuseet pekats ut som ett område med kulturhistoriskt värde, vars bebyggelse har ”positiv betydelse för stadsbilden”. Planförslaget skulle ha en starkt negativ inverkan på detta specifika område, och det skulle sätta ett oroväckande prejudikat för framtida exploatering av Årstas grönområden, som i förlängningen riskerar att förändra hela stadsdelens grundläggande planering.

Boende menar att det område på Tavelsjövägen som är planerat att exploateras är bland annat hem för rådjur och ett mycket rikt fågelliv. Det planförslag som nu föreligger skulle innebära att hela naturområdet längs med Tavelsjövägen skulle försvinna. Vidare framför boende att exploateringen kommer innebära en kraftigt ökad trafik på Tavelsjövägen. Tavelsjövägen är den primära gatan som människor promenerar för att ta sig till, från eller igenom Storängsparken. Detta innefattar inte minst alla de barn som oavsett årstid leker i parken, eller som använder sig av den mycket populära lekpark som ligger vid Tavelsjövägens slut. En förtätning med nära 100 nya lägenheter i området skulle göra denna populära promenadväg mer trafikerad och mer osäker. Med tanke på att Tavelsjövägen är en

återvändsgränd så skulle det också innebära en avsevärd belastning, och därmed också en avsevärd risk för barn och familjer, under den långa period som byggnationen skulle vara.

Nr. 119 RI, boende i Brf. Siljan

Enskild vädjar att ompröva byggplanerna och rädda skogen! Det framförs att förslaget kommer medför att en, liten förvisso, gammelskog behöver huggas ner. Idag är det en liten lunga mellan husen där det bor ekorrar, och rådjur passerar regelbundet. Det är några riktigt fina/gamla tallar som måste huggas ner. Enskild anser att man inte ska hugga ner mer tallar för att bygga nytt, vi behöver istället plantera flera träd i Stockholm (för klimatet och luftkvaliteten).

Nr. 120 BJ, boende hos Familjebostäder

Boende framför följande synpunkter:

- Skymmer solljus och sikt för boende
- Negativ påverkan på barn
- Mycket trafik på återvändsgatan i två år
- Ökad trafik
- Stora sprängningar och bergkross som ska fraktas bort. Risker för sättningar i våra fastigheter
- Grönområde försvinner och därmed en naturlig passage för arter till Årsta skogen. Biotopen är habitat för känsliga arter
- Området Tavelsjövägen är utpekad som särskilt värdefullt ur ett kulturhistoriskt perspektiv
- Det byggs tusentals nya lägenheter i Årsta. Varför offra en sådan känslig miljö för endast 80-100 lägenheter. Varför ska Årsta bära en så mycket större del av befolkningsökningen än andra delar av staden

Nr. 122 GJ, boende i Brf. Tavelsjön

Boende hänvisar till yttrande nr. 115 och 121 som är det gemensamma yttranden av Brf. Tavelsjön och Brf. Siljan.

Nr. 123 JE, boende i Brf. Tavelsjön

Boende anser att platsen inte bör bebyggas och framför följande:

- Det finns många vetenskapliga rapporter om nödvändigheten att bevara gröna områden i bebyggelser. Det beror på att gröna områden är bra för människors hälsa, det är bra för djurlivet, det är bra för insekterna, det är bra för luften.
- Beskrivs i planhandlingarna vara av ”ringa” betydelse ur natursynpunkt eftersom det är så litet område. Det är ett synsätt Staden haft varje gång man genom åren tagit Årstas gröna områden till förtätningar. Alla dom här små gröna områdena med ”ringa” betydelse måste ju ändå betraktas sammantaget som stor betydelse med tanke på hur många det blivit genom åren.
- På ritning i planhandlingarna finns sex stycken p-platser markerade tillhörande Brf Tavelsjön. Ritningen måste kompletteras med en

sjunde p-plats direkt söder om den sista markerade sjätte platsen. Det beror på att den sjunde platsen är befintlig och tillhör Brf. Tavelsjön.

- Besqab AB, som är byggherren, måste se till i byggskedet att skydda bilarna på ovan nämna p-platser från skador.
- Har inga illusioner om att de närboendes synpunkter kommer att beaktas. Men, ska ändå nämna något som är positivt och det är själva utformningen av husen som jag tycker är bra förutom att de borde vara en våning lägre. Intrycket kommer ändå att bli mer diskret och luftigt än om man bygger långa hus längs med Tavelsjövägen.
- Skönhetsrådet tyckte även att man skulle göra en park i änden av Tavelsjövägen om det inte byggs där nu. Självklart ska man inte bygga där, anlägg parken istället.
- Staden, politiker och kanske tjänstemän också, säger alltid som argument att förtäta ”Att det måste ju byggas bostäder”. Jovisst, men det måste ju bevaras grönområden också. Det argumentet hör jag aldrig från politiker. Båda sakerna måste få gå tillsammans annars får man ingen acceptans från medborgarna.

#### Nr. 124 EP och IL, boende hos Familjebostäder

Boende säger nej till bygget och anser att man inte behöver bygga hur alldeles in på varandra när det finns gott om plats på andra håll i Årsta. Vidare framförs följande:

- Det kan ju få finnas lite grönområde mellan husen. Det blir ju en lugnare miljö då. Det är inte så trevligt med insynen från dom nya husen. Den lilla skog som finns där kan väl få vara kvar.
- Våra hus riskerar skador vid sprängningar.

#### Nr. 125 LDI och EG, boende i Brf. Tavelsjön

Boende anser att det finns många negativa punkter med detta förslag, men lyfter fram dessa:

- Sättet att beskriva konsekvenserna i planbeskrivningen är nonchalant och verklighetsfrånvänt. Man hänvisar svepande till att det skulle finnas ett allmänt intresse av att skapa fler lägenheter i marknadssegmentet som besqab bygger i. Tillskottet till bostadsmarknaden från befolkningsökningen efterfrågar billiga hyreslägenheter och inte den typ av lägenheter som planförslaget avser. Det är mycket oansvarigt av studien att inte beakta någon som helst studie av samhällsbehovet av nya bostäder av den här typen och att ta sig friheten att ändå mena att detta överväger enskilda individers skada av projektet.
- Det finns ett betydande folkligt motstånd mot byggnationen. Över 102 enskilda individer har på en mycket kort tid engagerat sig i en sammanslutning med som enda mål att stoppa byggnationen, med en sådan opinion får man anta att utredningen har underskattat skadan som kringboende erfar. Detta om något borde vara ett

tydligt bevis på att planförslaget inte uppfyller de krav som den borde.

- De byggnader som visas i planförslaget är inte alls anpassade till miljön runt husen. Husen är mycket högre än kringliggande
- Skymmer solljus och sikt för boende. Detta påverkar i sin tur ljusinsläppet vilket har påvisat goda hälsoeffekter enligt många av varandra oberoende studier. Därför kan man hävda att kringboende kommer att lida latent psykisk och fysisk skada, då områdets positiva hälsoeffekter minskar.
- Vidare leder de nya byggnationerna till ökad trafik. Den ökade trafiken har en påvisat negativ hälsoeffekt för kringboende.
- Ett minskat antal p-platser i Årsta som redan lider av en brist på p-platser.
- Som en sammanfattning tillfogar planförslaget individer ekonomisk, fysisk och psykisk skada.
- Planförslaget har inte tillräckligt noggrant utvärderat påverkan på djurlivet. Ofta ses djur sova i skogsdungarna som kommer att bebyggas.
- Planförslaget har valt en byggherre med en historia av anklagelser om fuskbyggen och avvikelser från planförslaget.
- Hydrologiska förhållanden – Vattendraget vid Årsta gård luktar ofta väldigt illa under den varmare delen av året. Tidvis är detta något som även besvärar boendes livskvalitet. Detta beror troligen på övergödning av vattnet och det är stor risk att ett ökat antal bostäder i området kommer att öka detta problem. Vi kan inte se att planförslaget ens har tagit detta framtida problem i beaktande och därför måste den hydrologiska undersökningen expanderas kraftigt eller göras om.
- Kritiska till den hydrologiska studien. Menar att om den hade gjorts på ett tillfredsställande sätt så hade den varit grund för att eventuellt hindra bygget. Därmed är det av yttersta vikt att en ordentlig undersökning genomförs.

Nr. 126 E och JE, boende i Brf. Siljan

Boende anser att marken ska fortsätta vara utan bebyggelse och vara kvar som parkmark, då tanken med Årsta var att mycket grönt skulle finnas mellan bebyggelsen. Med förslaget försvinner tanken med Årsta som helhet. Vidare framförs följande synpunkter:

- Om fastigheten ändå ska bebyggas anser vi att antalet våningar begränsas till 4 över gatunivån och att bebyggelsen följer de hustyper som gäller från början i Årsta. Bebyggelsen anpassas i höjd och typ till redan byggda hus på Tavelsjövägen.
- Det föreliggande förslaget skapar på många sett stora försämringar för redan boende runt den tilltänkta bebyggelsen, trångt, mörkt och utsikten försvinner.
- Vi och många av dessa flyttade till området just på grund av den öppna, ljusa och gröna miljön. Det flesta av de äldre träden

försvinner och kan inte uppvägas av några buskar på betongvalv. Så många träd som möjligt sparas.

- Boende som förmodas flytta till den tilltänkta bebyggelsen drabbas också av förtätningen och den allmänt försämrade miljön.

#### Nr. 129 FJ, boende i Brf. Tavelsjön

Boende är djupt orolig och negativ inför denna detaljplan och framför följande anledningar:

- Bor längst ner på Årstavägen 131 i en redan nu mörk lägenhet. Träd och andra hus hindrar soljus från att nå lägenheten många av dygnets soltimmar. Den planerade byggnationen kommer påverka mig och många andra och förtäta ett idag fint område.
- Personligen kan det påverka negativt för min lägenhets värde.
- Detaljplanen innefattar att stora delar av det skogsparti som bland annat min uteplats gränsar mot försvinner. Det skogspartiet fungerar som en naturlig passage för många djurarter som lever i Årstaskogen. Jag har både haft rådjur på min baksida och även sett dem i skogen där bygget planerats. Utöver de finns där bland annat grävlingar och ekorrar.
- Till sist innebär ett eventuellt bygge att den välbesökta parkeringsplats som finns där idag ska tas bort och ersättas av parkeringsplatser längs med trottoaren. Att öka antalet bostäder men minska antalet parkeringsplatser + att ta bort en av de få besöksparkeringar som finns i området ser jag som ett större bekymmer än man kanske kan tro. Den besöksparkeringen används flitigt och parkeringssituationen i Årsta är redan idag mindre bra, varför göra den sämre?

#### Nr. 130 SO, boende i Brf. Siljan

Yttrande på engelska där boende motsätter sig förslaget då det kommer påverka både dem som grannar och Årsta som helhet. Följande synpunkter framförs i huvudsak:

- Utsikt försämrar. Ser idag djur och natur utanför fönstret.
- Ökad insyn
- Negativ påverkan på naturvärden
- Går emot att "Rädda Årstaskogen"
- Området är för smalt för att vara lämpat för nya bostäder. Bättre användning som det är idag.
- Störningar under byggtiden med byggtrafik m m
- Nya bostäder är för dyra och säljs inte idag. Finns inget behov av det som byggs för tillfället.

#### Nr. 133 IE, boende i Brf. Tavelsjön

Boende anser att platsen är illa vald. Ett smalt starkt kuperat område på en återvändsgata i Årsta. Ett område med ett stort antal tallar som utgör en grön och välbehövlig barriär mellan husen på Siljansvägen och de på Tavelsjövägen. Vidare framförs följande synpunkter:

- Med de tilltänkta husen raderas det som är karaktäristiskt med Årsta, området blir oerhört komprimerat.
- Förslaget presenteras som att förvandla en negativ miljö till något positivt. Tavelsjövägen ÄR redan en trygg och lugn gata !
- Förslaget beskrivs att ska bevara den "luftighet som karakteriserar gatubilden i Årsta", "fortsatt grön stadsbild". Hur kan det bli luftigt och grönt, när det bli precis tvärtom ?!
- Stadsdelarna Årsta och närliggande Liljeholmen bidrar idag med ett stort stort antal nybyggnationer. Räcker inte det för tillfället ? Speciellt som det i nuläget är mycket svårt att få avsättning för nya lägenheter. Skjut åtminstone upp planerna, lägg dem på is
- Det går inte att återställa en bortsprängd tallskog !

#### Nr. 134 OJ, ED och MD, boende hos Familjebostäder

Boende är kritiska till förslaget och framför följande:

- Grönområde tas i anspråk. Lättillgänglig grön miljö för boende. Utgör en scen för en grön miljö (t ex gamla tallar, liljekonvaljer och blommande buskar) med ett rikt djurliv (t ex ekorrar, rådjur, nötskrikor, sparvhökar, gröngölingar och harar). Den gröna miljön har betydelse för mental hälsa, då spelar områdets svårtillgängliga topografi inte någon roll. Forskning har visat att patienter med utsikt över grönområde tillfrisknar snabbare, har mindre huvudvärk, är gladare och behöver mindre smärtstillande medel. Dessutom ger skogssluttningen möjligheter till sociala värden för barn (t ex äventyrlig lek och kojbygge) på ett sätt som inte anordnade lekplatser kan göra.
- Parkeringssituationen försämras. Planförslaget innebär betydligt färre parkeringsplatser för de som redan bor på Tavelsjövägen. Situationen är redan mycket ansträngd.
- Störningar ökar. För boende på Tavelsjövägen innebär ett nybygge mycket störande buller och störa avspärrningar under byggperioden. Med fler boende på Tavelsjövägen kommer störningar från biltrafik, cyklister och gående att öka. Befintliga lamellhus på Tavelsjövägen är mycket dåligt isolerade och ljud och prat från gatan hörs extremt väl.
- Ljusförhållanden försämras. Planförslaget innebär betydligt försämrade ljusförhållanden för boende på Tavelsjövägen. Dagsljus i lägenheterna kommer att minska radikalt. Forskning visar att det finns ett samband mellan ljustillgång och god hälsa: ju mer dagsljus, desto mindre hälsobesvär.
- Insyn ökar. Ett nytt 6-våningshus som står tätt inpå husen på Tavelsjövägen skulle innebära ökad insyn i de befintliga lägenheterna. Det kommer att påverka de boendes upplevelse av frihet, välmående och trygghet på ett negativt sätt. Detta gäller även boende i punkthusen på höjden, där de nybyggda husen enligt planförslaget ligger mycket nära.



- De befintliga husens skick kan försämrast. Lamellhusen på Tavelsjövägen är i mycket dåligt skick med sprickor i fasader, putsbortfall och ibland översvämningar i källare. Skicket kan försämrast på grund av sprängningar under en byggperiod. Med nybebyggelse och mer hårdgjort område kan problemen med översvämningar i områdets lågpunkter öka.
- Negativ påverkan på den luftiga och omväxlande stadsbilden. Stadsbilden är idag luftig och omväxlande med grupper av bebyggelse som skiljs åt av grönområden. När området byggdes var tanken att placera punkthus på höjder och lamellhus längs mindre gator för att särskilja olika bebyggelse och skapa omväxling, luft och rymd. Det finns ett kulturhistoriskt värde av att bevara ursprunglig struktur. De nätta lamellhusen längs Tavelsjövägen ingår dessutom i ett område som är utpekad som särskilt värdefullt ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Planförslaget följer inte den ursprungliga strukturen och påverkar den luftiga och omväxlande stadsbilden negativt.
- Övrigt. I strategin för Levande städer presenterar regeringen sin samlade politik för hållbar stadsutveckling. Den övergripande utmaningen för att uppnå ett hållbart samhällsbyggande är ”att stärka svenska städernas och samhällens förutsättningar att utvecklas till levande, gröna, hälsosamma, inkluderande och trygga platser”. Idag är Tavelsjövägen en levande, inkluderande och trygg plats. Ett nybygge enligt planförslaget riskerar att göra Tavelsjövägen mindre grön och hälsosam.
- Vårt förslag till lösning. Bygg på annan plats. Exempelvis längs Svärdlångsvägen nära Årstabergs pendeltågstation vilket inte behöver ta grönområde i anspråk, är nära tåg, tvärbana, buss och skola samt i framtiden troligtvis en större matbutik.

Nr. 135 PN, boende i Brf. Siljan

Boende motsätter sig planförslaget och framför följande:

- Emot att bygga bostäder i nuvarande skog, dessa tar upp partiklar, varje träd är viktigt med tanke på omgivande trafikplatser såsom Essinge leden, Södra länken som båda ofta drabbas av stillastående trafik och närliggande Olje-eldade Årstavärmekraftverk. Redan idag är partikelförekomsten inne i lägenheter stor, många har svarta fönsterbleck inomhus. Gränsen för sämre luft verkar gå i parken nedanför (enligt partikelkarta), bygget tillsammans med ökad trafikgenomströmning orsaka förhöjda luftföroreningar och mina farhågor är att området trillar över i en sämre kategori. Hur ser staden på detta också med tanke på närliggande förskola?
- Gröna träd ger i näromgivning ökat välbefinnande. Borttagande av träden från riskerar försämring av livskvalité för invånare. Är emot att ta bort stora träd och djurliv kommer inte tillbaka i ett av få gröna närområden till Stockholm.

- Störningar under byggtiden, som ex. försämring av närmiljö under 1-2 år. Lägenheter som vetter åt skogen blir svåra att avyttra under pågående bygge, under den tid som såret i marken och bygget pågår, vilket påverkar menligt på invånare, som får en inte försumbar olägenhet i en inlåsningseffekt. Hur ser staden på detta? Sprängningen för att utjämna berget i nivå med Tavelsjövägen medför olägenhet och risker för befintliga bostäder och sköra vattenledningar på Tavelsjövägen.
- Är emot både placering och höjden på de nya husen, det inskränker avsevärt min lägenhets ljusinsläpp och glädje av utsikt samt en väsentlig försämring av påträngande hus i närmiljö. Dessutom medför bygget att värdet på lägenheter som vetter åt skogen med stor sannolikhet får minskat värde, när nuvarande invånare köpte sina lägenheter så var det med grönområde och horisonten som granne inte med hus tätt på knuten.
- Är emot de nya lägenheterna därför att, lägenheterna som planeras att byggas tenderar att bli dyra med tanke på det omfattande markarbete som krävs. Billiga lägenheter behövs, varför inte se till att dessa byggs på områden där det är möjligt och med en holistisk syn på vad som behövs i närmiljö utan en okänslig förtätning.
- Är emot de nya husen då de inte tillför något för invånarna i Årsta, istället tas en del av Årstas lummiga karaktär bort, Årsta är idag inte så tätbebyggt, dvs. inte heller stadsmiljö med dess utbud. I byggnationsförslaget blir det inte mer stadsmiljö, endast bostäder, vilket skapar mer av miljonprogram och sovstad utan en stads kvalitéer med dess utbud, istället tas den lummiga framtoningen i området bort utan att ersättas av någon annan kvalitet för områdets invånare.
- Besviken på processen som ledde fram till detta, det vore önskvärt att bjuda in påverkade invånare tidigare för att kunna delta och ge sina synpunkter i frågan för att kunna påverka storlek och placering samt vad som behövs i nuvarande område för att förbättra detta.

#### Nr. 136 JB, boende i Brf. Siljan

Boende anser att förslaget inte känns särskilt planerat och genomtänkt med hänvisning till följande synpunkter:

- Hur ser det ut med brandrisk? Enligt den karta som finns att se på er hemsida så ser det närmsta huset ut att ligga mellan 5-10 meter från huset jag bor.
- Inser att det kommer behövas sprängas för att nya skall kunna byggas och särskilt om de ska ha parkering byggd under husen. Hur säkerställer man att detta utföres säkert då det finns många hus runtomkring och vissa av dem är av det äldre slaget och säkerligen inte tål hur stora smällar och vibrationer som helst?
- Det har under den senaste vintern varit flertalet strömavbrott i området och ett på självaste juldagen mitt i julmiddagen. Om ännu

fler hus skall tryckas in kommer detta säkerligen orsaka ännu flera strömvabrott.

- Hur tänker ni lösa parkeringsfrågan när parkeringen på Tavelsjövägen försvinner? Sett att även den stora parkeringen som ligger belägen bakom äldreboendet, tvärs över Årstavägen, skall försvinna. Det är redan en väldigt stor flaskhals gällande parkering i Årsta. Sett att ni har utfört en analys av parkeringsläget i maj förra året, men den säger inte särskilt mycket då det inte råder någon datumparkering under den delen av året. Analysen borde utförts under januari-februari när datumparkeringen var aktiv och det fanns stora snöhögar upplogade på de vägar där det var tillåtet att stå parkerad. Under vinternhalvåret är ibland flertalet vägar helt tomma på bilar just pga datumparkeringen. Som ni förstår skall alla trängas på de gator där det för dagen är tillåtet att stå parkerad. Om ni nu tar bort 2 stora parkeringar ytterligare, utan att ersätta dessa, kommer situationen bli ohållbar. Den här aspekten har ni helt missat upplever jag. Är tanken att alla bilister skall rökas ut från Årsta? Alla har inte möjlighet att åka och storhandla med lådcyklar och särskilt inte de barnfamiljer som bor här.
- Varför väljer man att bygga här? Det kan inte vara den enklaste ytan att bygga på när hela årstafältet finns ledigt och det även i parken bakom tavelsjövägen redan är platt mark och någon sprängning inte behövs.
- Luftigheten och den gröna lummigheten kommer att försvinna från området om nya hus föres upp här. Ni skriver att bygget kommer att förändra landskaps- och stadsbilden och att det inte bedöms att ha en betydande negativ påverkan.
- De nya arkitektritade husen har varken samma utseende som punkthusen på Årstavägen/Siljansvägen ovanför bygget, eller som de befintliga husen belägna på Tavelsjövägen. Kort och gott, de passar inte alls in här.
- Eftersom de nya husen kommer att skymma sikten, från flertalet av husen i området, kommer även värdet på dessa befintliga bostäder att sjunka.

Nr. 137 E och GK, boende i Brf. Tavelsjön

Boende framför följande synpunkter:

- Skymmer solljus och sikt för boende i vår förening.
- Husen är oproportionerligt höga jämfört med andra fastigheter på Tavelsjövägen
- Mycket trafik på vår återvändsgränd i två års tid
- Ökad trafik på gatan med 80-100 nya lägenheter
- Många lekande barn i anslutning till Tavelsjövägen m a a parkmiljö.
- Stora sprängningar och bergkross som ska fraktas bort
- Risker för sättningar i våra fastigheter
- Sänker värdet på våra lägenheter

- Grönområde försvinner och därmed en naturlig passage för arter till Årstaskogen
- Området Tavelsjövägen är utpekad som särskilt värdefullt ur ett kulturhistoriskt perspektiv
- Det planerade bygget stör det arkitektoniska Årsta med sin tidstypiska luftiga stadsplanering
- På andra sidan av vårt hus, på Årstavägen 112, kommer det att ske ytterligare en stor rivning och ombyggnation vid samma tidpunkt.
- Redan i dag väldigt svårt med parkeringsmöjligheter för boende och gäster, antar att detta inte kommer förbättras i o m nybygget

#### Nr. 139 P och AS, boende hos Familjebostäder

Boende är kritiska till förslaget och framför följande:

- Enligt spridningsanalysen framgår det att är unikt och rikt fågel- och djurliv samt unika arter såsom gamla tallar. Se även dokumentationen från BRF Siljan och Brf Tavelsjön där de detaljerat beskrivit värdet av artrikedomen för platsen. Boende håller med i alla stycken de har tagit upp.
- Har väldigt svårt att förstå hur dessa höga nya huskroppar ska bidra till en attraktiv och trygg gatumiljö och bevara luftigheten, så som det beskrivs i planbeskrivningen.
- När det gäller solstudien så framgår det dåligt hur mycket av solljuset som de nya höga husen skuggar Tavelsjövägens hus. Men man kan lätt förstå att under vinterhalvåret kommer vån 1 och 2 i husen inte få någon sol.
- Många av parkeringsplatserna kommer att försvinna, 40 st, och det är redan idag svårt att hitta parkering. T o m besöksparkeringen är oftast full. Det kommer inte bli bättre när parkeringsplatserna på Ånn 7 försvinner.
- Årsta är ett vackert och tryggt område att bo i där det känns som om man bor i en småstad istället för i Stockholm och ni har redan förtätat, på ett bra sätt, så att ni nu tänker er att sälja denna lilla yta för att bebygga så stora huset är inte okej. Många är väldigt upprörda.
- Tavelsjövägen 8-12 kommer få stor påverkan av denna nybyggnation. Att Tavelsjövägen kommer att bli en byggarbetsplats i minst 2 år är naturligtvis väldigt jobbigt när vi bor så nära. Fram för allt för pensionärerna, vilket är många i Familjebostäders lägenheter. I slutet på Tavelsjövägen, vid vändplan är det en bostadsrättsförening med väldigt många barn, inte heller lämpligt med tunga fordon etc.
- Vi bor på Tavelsjövägen 12 och berget som ska sprängas bort är 20 meter från vårt hus. Hur kan byggherren lova att det inte blir några sprickor i vårt hus? Vi har nyss fått lgh renoverad och nya sprickor i väggarna känns inte okej.
- Anser heller inte att samrådsmötet har gått rätt till. I samrådsprocessen framgår det att vi medborgare ska få

informationen minst 6 veckor innan vilket inte stämde för oss.

Anser också att byggherre och politiker ska vara med så de får höra vad vi medborgare tycker. Inget protokoll fördes heller på mötet 2019-03-06.

Nr. 140 JJ, boende i Brf. Siljan

Boende hänvisar till synpunkterna i nr. 179, 151 och 191 samt ställer sig bakom det gemensamma yttrandet från Brf. Siljan och Brf. Tavelsjön (nr. 115 och 121) och vill nedan framföra ytterligare synpunkter och konkreta förslag på förbättringar.

Boende ställer sig tveksam till tanken att bebygga platsen (se yttranden hänvisat till), men respekterar nämndens bedömning att platsen bör bebyggas. Boende framför specifika fel och förslag till korrigeringar av planhandlingarna gällande bl a beskrivning av befintlig bebyggelse samt figur 31. Boende vill understryka den i sitt tycke allvarligaste bristen i planbeskrivningen, nämligen en missvisande och bristfällig beskrivning av hur den föreslagna bebyggelsen förhåller sig till huskroppen Siljansvägen 82-84. I synnerhet Figur 31 (sidan 27 i dokumentet) där boende föreslår att den reviderade versionen av detaljplanen på ett tydligt och korrekt sätt som inte går att misstolka visar förhållandet mellan nybyggnationen och Siljansvägen 82-84 vad gäller både avstånd och höjdskillnader.

Boende framför vidare att stadsbyggnadsnämnden hade olika förslag för utvecklingen av platsen vid beslut om planstart. Boende menar att om beslutet fattats idag, är det fullt möjligt att det hade varit i linje med den dåvarande oppositionens förslag om två lamellhus i stället för de beslutade punkthusen. Boende föreslår därför att detaljplanen revideras i enlighet med följande återgivna delar av den dåvarande oppositionens förslag och menar att en sådan revidering har goda möjligheter att nå en bredare politisk enighet. Att de fem punkthusen ska planeras om till två stycken lameller. Innebär att spridningskorridor kan finnas kvar och man når en bättre struktur som är jämförbar med huskropparna på andra sidan Tavelsjövägen. De nya husen bör ligga på tillräckligt avstånd från befintliga punkthus.

Nr. 141 PM, boende i Brf. Siljan

Boende motsätter sig förslaget och framför följande:

- Försämrad livskvalitet för de boende, framför allt under byggtiden
- Behöver ha tillgång grönytor i nära anslutning till där jag bor samt årstaskogen intakt för att kunna må bra, en av anledningarna att bo i Årsta.
- Vill inte se ödeläggelse av natur och vill inte ha de störningar som ett bygge medför.
- Tidigare sprängningar har skapat problem i flera lägenheter, så oroar sig för hur det blir med dessa planer.

- SBK tar fram byggplaner av förtätande karaktär där man skiter i befintlig natur, bebyggelse och människor boende runt omkring, även fast människor flaggar med synpunkter mot byggnation, som ex. Årstafältet.
- Verkar undvika att inse vad de negativa effekterna blir rörande förtätningar av och i närområdena kring stadskärnan.
- Ytan är för liten i förhållande till de nya husen. Estetiskt sett använder man sig utav byggnadsteknik av ny modern design som aldrig passar in i befintligt bestånd då man anlägger nya hus utan endast förfular.
- Ytan som är påtänkt är belägen i bergsluttning vilket innebär sprängning av stenmassor och konsekvensen blir att den träd bevuxna befintliga grönytan försvinner vilket tagit naturen åtskilliga år att anlägga tillika viktiga naturvärden.
- Med dagens klimatdebatt bör man värna om alla grönytor att bevara dessa i orört skick, helst till kommande generationer. Vi har bara en jord.
- Stadsbyggnadskontoret för att ta del av synpunkter, kritik och många gånger ilska som en sådan folkstorm för med sig att med skohorn försöka få in dessa bostäder på en illa designad yta.
- Bygg i stället detta i anslutning till där beslutsfattarna och företrädarna för SBK där de själva bor så får det själva smaka på sin egen medicin och vändas över sina egna beslut.
- Alla kan inte bo centralt.

#### Nr. 142 MRB, boende i Brf. Siljan

Boende framför att det är anmärkningsvärt att staden vill offra den skyddsvärda naturen för ett tillskott på 70-80 lägenheter när det samtidigt byggs eller planeras närmare 10 000 lägenheter i och omkring Årsta. Om det alls ska byggas vid Tavelsjövägen är det hyresrätter som behövs och då i låga lamellhus enligt den äldre modellen. Vidare framför boende att i den naturvärdesinventering som gjordes tidigt i april 2018 framgår att den bergiga slänten mot Tavelsjövägen består av ett antal gamla och särskilt skyddsvärda tallar. Flertalet av dessa skulle försvinna vid den föreslagna byggnationen. Området beskrivs också som en viktig spridningslänk för djur och insekter söderut från Årtaskogen och därmed viktig för den biologiska mångfalden. Hade undersökningen gjorts senare på säsongen hade ännu fler fågelarter och insekter kunnat dokumenteras.

Boende framför även att det saknas barnperspektivet helt, vilket är anmärkningsvärt. I slänten finns rester av kojor vilket visar på att äldre barn gärna leker där. Upplevelsen av djurlivet som kan ses från husen ovanför slänten är viktig för alla, inte minst de yngre barnen. Slutligen framförs att de föreslagna husen bryter totalt mot hur den äldre bebyggelsen i Årsta ser ut. Området domineras av tre-fyravånings lamellhus och enstaka punkthus på högre belägen mark. De nya husen

är både för höga för att smälta in och med den tvärställda orienteringen bryts symmetrin längs gatan. Höjden på husen kommer dessutom att vara mycket störande för befintliga hus.

Nr. 143 M och MB, boende hos Familjebostäder)

Boende är kritiska till förslaget och processen utifrån följande:

- Stockholms Stad väljer en lokal för samrådsmöte som är en foajé till folketshus/biograf som inte är anpassad för personer med funktionsnedsättning. En av oss har en hörselnedsättning och utifrån val av lokal var det svårt att följa mötet med både frågor och svar. Detta betyder att Stockholms Stad inte följer nationella riktlinjer gällande tillgänglighet, är detta ett skäl att göra detta möte ogiltigt och att Stockholm Stad måste göra en runda till?
- Mycket oprofessionellt av representanterna från Stockholm Stad i deras sätt att bemöta medborgarna och dom hade ett forcerat förhållningssätt och kommunikatören behöver fundera på sitt agerande på mötet, lät inte folk prata till punkt, svarade inte på frågor från oroliga medborgare och hade även ett nonchalant sätt att besvara oron. Efter mötet pratade en av oss med en av representanterna från staden och hon instämde att mötet inte hade varit bra. Så vad kommer Stockholm Stad att göra nu?
- På mötet va det en man som ställde en fråga " vi är väldigt negativa till detta bygge och har mycket goda skäl gällande detta. Eftersom ni som tjänstemän är positiv till detta kan ni ge oss argument som ev. kan vända vår negativa inställning till bygget till en mer positiv inställning?" Det beklagliga och det oroväckande i detta som då sker i lokalen är att Stockholm stads tjänstemän inte kunde bemöta och komma med något till oss medborgare, inget svar gavs alls i denna fråga och det trots att mannen återkom med sin fråga. Så vi ska ha svar på frågan!
- Vad gäller vid sprängning när andra bostadshus ligger nära? Vi har gjort en avståndsmätning och det är mindre än 25 meter från vår bostad till nybygget. Vem tar kostnaden vid eventuella skador på de befintliga bostadshusen? Finns det en riskanalys framtagen? Hur skyddar Stockholm Stad medborgarna vid sprängning?
- Vad blir kostnaden av nya parkeringsplatser på gatan och hur många platser är planerade?
- Marken kommer att säljas av Stockholm Stad för 115-117 miljoner och på mötet sa områdesansvarig tjänsteman att det kommer bli en merkostnad för Stockholm Stad och det är därför man säljer marken, skicka en specificerad kostandskalkyl så vi kan ta del av den då vi inte förstår dessa svar som tjänstemännen gav oss på mötet! Han var väldigt otydlig i sina svar, är det inte byggherren som betalar för husen?!
- Vilken dialog har Stockholm Stad haft med Familjebostäder som äger 2 hus på Tavelsjövägen? Vem tar kostnaden för ev sprängskador?

- Vi har hört att Familjebostäder dragit tillbaka sina planer på att bygga hus på denna mark, stämmer detta och i så fall varför. Vi vill ha svar!

Nr. 144 LW, boende i Brf. Årstajungfrun

Boende framför följande synpunkter:

- Sprickor i befintliga bostäder. Husen på Tavelsjövägen står på gammal sjöbotten, vilket gör att byggnaderna är känsliga för sprängarbeten. Det finns redan omfattande sprickor i källare och längs väggarna som uppkommit efter arbeten i området.
- Framkomlighet under byggtiden på återvändsgatan. Tavelsjövägen är en återvändsgata. Hur kommer framkomligheten att säkerställas under byggtiden, framförallt för utryckningsfordon?
- Ekologisk spridningsväg till naturreservatet. Området som det planeras att byggas på är en ekologisk spridningsväg till det nyupprättade naturreservatet i Årtaskogen. I den gjorda Naturvärdesinventeringen framhålls att inventeringar bör göras under olika perioder av året och att denna okulära inventering endast har gjorts 6 april 2018. Det påpekas att april är tidigt på inventeringssäsongen samt att inventeringen inte är fullständig i och med att det enbart har genomförts denna enda inventering i det aktuella området.

Nr. 145 KW, boende i Brf. Siljan

Boende har synpunkt på hur utredningen av antal parkeringsplatser samt behov av dessa utförts. Boende framför att mätning har skett 19.00 vilket är en tidpunkt då många valt att ej parkera sin bil i Årsta. Detta då det råder parkeringsavgift mellan 07.00 – 19.00! Därför väljer många att senarelägga sin hemkomst till efter 19.0, Då det inte är kopplat till en kostnad att parkera bilen. Det är redan nu en utmaning för de boende i HSB föreningen Siljan och andra att hitta parkeringsplats. De kommunala färdssätten är i rusningstrafik ansträngda, vilket gör att boende i området väljer att färdas med egen bil. Vilket kan få som konsekvens att bilar parkeras på ett sätt som förhindrar räddningsfordon och transporter till området, om inte parkeringsfrågan blir löst innan fastigheterna byggs.

Nr. 147 SF, boende i Brf. Tavelsjön

Boende framför följande synpunkter:

- Önskar en kompletterande konsekvensanalys av ljusinsläpp och sikt från fastigheten på Årstavägen 131-133. Ser inte att konsekvenserna av den föreslagna byggnationen för bostadshuset lyfts fram i tillräcklig omfattning. De föreslagna husen kommer att påverka ljusinsläppet i min lägenhet på ett mycket påtagligt sätt. Det är bara under en kort tid i anslutning till sommarsolståndet som solens strålar kommer att nå min bostad. Det skulle medföra en betydande försämring av min och mina grannars boendekvalitet.



Självklart minskar även den utsikt jag har från lägenhetens fönster jämfört med idag.

- Avsevärt högre hus i förhållande till övrig bebyggelse på Tavelsjövägen och placerade för nära befintlig bebyggelse. Planförslaget innebär att husen kommer att ligga väldigt nära fastigheten på Årstavägen 131-133. De nya husen planeras att ligga med gaveln ut mot Tavelsjövägen och dessutom vara 5-6 våningar höga. Det är en klar skillnad mot befintlig bebyggelse som är mycket lägre och placerad med långsidorna utmed Tavelsjövägen. I och med denna skillnad bryter de nya husen mot den befintliga karaktären i området. De kommer inte att smälta in i gatubilden som annan ny bebyggelse har gjort de senaste åren. Om de planerade bostadshusen istället skulle ersättas med låga lamellhus med långsidan utmed Tavelsjövägen skulle mycket vara vunnet - en del av skogsbacken med tallarna skulle delvis kunna vara kvar, karaktären i området bibehållas och påverkan på omkringliggande bebyggelse skulle bli betydligt mindre.
- Anser inte att ny bebyggelse skulle öka tryggheten på Tavelsjövägen, snarare tvärtom. I nuläget känner jag mig trygg när jag rör mig på gatan eftersom jag kan se folk som rör sig i området utan skymmande höga huskroppar.
- Anser även att den planerade nybyggnationen kommer att resultera i negativa konsekvenser för parkeringssituationen.
- Dessutom kommer värdet av befintliga bostäder att minska beroende på kraftigt minskat ljusinsläpp, försämrad utsikt, ökad insyn samt försämrade möjligheter att använda balkongerna i fastigheten på Årstavägen 131-133.

Nr. 148 SF, boende i Brf. Siljan

Boende framför först att det är bra att det nu kommer att byggas nya bostäder vid pendeltågsstationen vid Årstaberg och skulle uppskatta om även industriområdet intill kunde integreras med nya bostadshus. Sopkaoset utanför Årsta partihallar skulle med all säkerhet försvinna om området bebyggs med nya bostäder. Påbyggnader på de låga förvaringsmagasinen/saluhallarna vore idealiskt. Diverse p-platser skulle också, med fördel, kunna grävas ned för att istället husera bostäder.

Vidare gällande aktuellt planförslag framför boende följande:

- Naturmarken är en fantastisk plats som knyter an till Årstaskogen och harmoniserar med omgivningen. Är smärtsamt medveten om att ekosystemtjänster, gröna kilar, biologisk mångfald, familjära kulturmiljöer och barns naturliga lekplatser inte står högt i rang men hoppas innerligt att de kommer få mer uppskattning framöver. Det är precis sådana här platser som våra allt mer tätbebyggda områden behöver.

- Oron som folk upplever för sprängningarna. På sistone har det varit en hel del inrapporterade fall gällande skador på hus. Riskzoner verkar liksom inte alltid fungera. På Tavelsjövägen bor folk väldigt nära de bergspartier som planeras att sprängas bort.
- Bostäder byggs just nu dessutom överallt runt omkring området. Det byggs på Årstafältet, vid Årstaberg, i Årstadal, vid Linde, på Årstastråket, på Liljeholmskajen och dessutom inom den formidabelt välplanerade 40-talsorten Årsta. Den lilla bergiga skogsdungen är en ovärderlig plats och passar in precis som den är, utan minsta lilla modifikation. För att komma till bukt med klimatanpassningarna som MÅSTE göras och fixa dagvattenhanteringen så behövs det byggas mer hållbart och smart. Bygg med fördel ovanpå låga stormarknadskomplex, gräv ned p-platser, gör överdäckningar och bebygg i första hand de redan hårdgjorda ytorna.
- Sedan är det också bra om man följer direktiv, miljöbestämmelser och gör arkeologiska undersökningar där det är befogat. Bara 100-200 meter intill Tavelsjövägen finns forntida gravhögar.
- I city får man mer än gärna ersätta de 700 bostadshus som försvann i och med Normalmsregleringen. Gärna i samma vackra stil, med hållbara material och gröna innergårdar. Tomma kontorslokaler, övergivna shoppinggallerior och p-hus får väldigt, väldigt gärna byggas om till bostadshus för "vanligt" folk.

Nr. 149 CD, boende i Brf. Siljan

Boende anser att detaljplanen är mycket bristfällig och att man uppenbart inte tagit hänsyn till flera faktorer.

- Att man planerar att bygga fyra punkthus på fem och sex våningar ses som en stor olägenhet, inte minst för boende i närliggande fastigheter. Detta kommer att innebära stora konsekvenser för närmiljön, bl a i form att uteblivet dag-och solljus, särskilt för lägenheter längst ner. Utsikten kommer naturligtvis att försvinna och ljudnivån och insyn kommer att öka betydligt.
- I tjänsteutlåtande Dnr 2017-06795, står det sida 7 att "Bebyggelsen får inte vara högre än fem våningar med en indragen våning mot Tavelsjövägen för att samverka med befintlig bebyggelse" det är därför högst anmärkningsvärt att detaljplanen rymmer fyra punkthus på sex och fem våningar.
- De som bor i området får inte bygglov för att glasa in våra balkonger eftersom det skulle förändra områdets karaktär! Kritisk till att man kan komma att tillåtas bygga hus som inte passar in i området, som är kompakta och alldeles för höga och förstör därmed områdets karaktär ännu mer än inglasade balkonger!
- Grönområden behövs även i stadsmiljö, Årsta, som byggdes mellan 1940 och 1950 har än så länge en luftig och omväxlande miljö, men stadsbilden förstörs kraftigt med bebyggelser som pågår på olika små skogspartier runt om i området. Det är viktigt att

byggnadernas volym anpassas till det befintliga bostadsområdet vilket är långt ifrån fallet i den planerade bostadsbebyggelsen.

Marken inom planområdet består av naturmark där särskilt värdefulla träd (bland annat fem stycken tallar) kommer att försvinna med planförslaget. Planförslaget kommer följaktligen ha en negativ påverkan på de lokala naturvärdena. Det finns också en stor mångfald av fågelarter, bl a rödstjärt, svartvit flugsnappare, hackspett, ärtsångare, törnsångare sparvhök, svarthätta, törnskata och nötväcka. I skogssluttningen har rödlistade trädsvampen Tallticka hittats vilken är en signalart som vanligtvis signalerar skyddsvärda tallbestånd med höga naturvärden.

- Enligt stadsbyggnadskontoret, innebär planförslaget att det på delar av skogssluttningen längs Tavelsjövägen byggs 4 bostadshus med totalt cirka 70-80 nya bostäder: detta stämmer inte, hela skogssluttningen förstörs och bebyggs, inte bara delar av, eftersom man kommer att behöva ta bort hela skogen för att kunna stänga av området för att få plats för byggarbetet. Det är helt enkelt ren misshandel av naturen. Det är välkänt av avskogning har en stor negativ påverkan på miljön. I den pågående debatten om miljöförstörelse är det uppseendeväckande att man har planer för att förstöra ännu mer skog. Skogsskövling just i Tavelsjövägen blir ett stort miljöproblem för närliggande husen eftersom det kan leda till översvämningar då avsaknaden av rötter gör att vattnet inte kan bindas i marken.
- Sprängning: Under samrådsmötet den 6 mars, fick vi bekräftelse av personalen på plats att ingen utredning har gjorts gällande risker med sprängning för befintliga hus. Det är mycket bekymrande. Att man inte har utrett frågan ser jag som högst oprofessionellt och oansvarigt. För att kunna bygga så höga hus kommer man att behöva spränga i berget, väldigt djupt dessutom för grundläggning av husen. Detta kommer att innebära mycket störning i form av oljud, vibrationer, samt stor risk för förstörelse för närliggande fastigheter. Olyckor och skador vid sprängningsarbete är mycket vanliga. Jag ifrågasätter mycket starkt frånvaron av utredning samt att man tänker spränga så nära andra fastigheter, utan att ha kontrollerat om det är ens möjligt. Vem tar ansvar om närliggande fastigheter får sprängningsskador?
- Andra nackdelar är naturligtvis avsaknad av förskolor och skolor i området, där behovet är redan mycket stort. Årtaskolan och Skanskvamsskolan är överbelastade, den nya Sjöviksskolan som är för närvarande under byggnad, kommer att vara överbelastad väldigt fort med tanke på alla bostäder som byggs i Årstadal, Liljeholmskajen och vid Årstabergs pendeltågsstation (Årstahusen). Gymnasieskolor saknas också i hela området.
- Idag behöver man vänta ca 10 veckor för att få läkartid på de befintliga vårdcentraler som finns i Årsta (Årsta har endast 2

vårdcentralen trots snabbt ökande befolkning...). Det går inte att få akut tid utan patienter anvisas till privata vårdgivare eller närakuten i Rosenlundssjukhus, som inte har kapacitet att ta emot ytterligare fler patienter. Ska Årstabor behöva vänta ännu längre tid, på grund av den ökande befolkningen?

- Vad det gäller kollektivtrafiken, så är den redan också mycket överbelastad i Årsta. Årstabergs pendeltågsstation är en viktig förbindelse för hela området, men stationen har inte kapacitet att ta emot fler resenärer än idag. Med 6000 nya bostäder som byggs på Årstafältet och 1000 nya bostäder som byggs vid Årstabergs station (Årstahusen), 3000 bostäder som byggs i Årstastråket, 144 lägenheter i det så kallade område Gavelhusen, samt omkring 1000 lägenheter i Liljeholmskajen och Årstadal, kommer det att vara helt omöjligt att ta tåg eller tvärbana eftersom de redan är fullsatta. Det är uppenbart att Tavelsjövägens bebyggelse kommer att innebära ännu större tryck för den totalt underdimensionerade kollektivtrafiken. Busstrafiken är också hög belastad, idag är det mycket svårt för barnfamiljer att ta bussen med barnvagn eftersom bussarna är redan fullsatta med andra barnvagnar. Det är inte sällan barnfamiljer måste låta flera bussar köra förbi för att det finns inget utrymme för fler passagerare med barnvagnar. Detta är ett stort problem när man har tid att passa till skolan och arbete. Detta gäller också för personer som går med stöd av rullator, de får inte plats. Det är uppenbart att stadsplaneringen inte är alls genomtänkt.
- En annan aspekt är den ökade trafiken både på Tavelsjövägen och Årstavägen, där många barn rör sig för att ta sig både till skolor, förskolor och övriga aktiviteter, deras säkerhet äventyras allvarligt när ännu mer bilar kommer bl a att cirkulera in och ut från dem planerade garagen. Barnkonsekvensanalyser måste göras vid byggplanering, har man gjort det för denna byggplanering? Jag vill gärna få del av det.
- Jag förstår att det är viktigt att det byggs nya bostäder. Det råder bostadsbrist i Stor Stockholm, det är mycket positivt att berika området med en större blandning av människor, men frågan är om det måste ske genom att bygga flera höghus i ett område där det är mycket olämpligt. Bostadsbristen kommer inte att lösas genom bebyggelse av dyra bostadsrättslägenheter just där. Idag kan inte våra barn hitta hyresrätter för bristen är mycket stor för den typen av bostäder, samma gäller för studentbostäder. Det råder inte alls brist på dyra bostadsrättslägenheter, så det argumentet som nämndes flera gånger under samrådsmöte den 6 mars håller absolut inte. Det var uppenbart avsaknad av positiva argument från Stadsbyggnadskontorets representant under mötet, helt enkel för att finns inga positiva argument. Planeringen av byggprojektet på Tavelsjövägen gjordes då bostadsrätter såldes fort och till överdrivet höga priser, konjunkturen ser helt annorlunda ut idag.

Det är mycket tveksamt att detta kommer att bli en lönsam affär för byggherren.

- Innan man planerar ännu mer bostäder, där det inte finns en uppenbar brist med tanke på antalet som byggs i området idag, måste man organisera för att bygga samhället först. Infrastrukturen är mycket viktig, men i Årsta är det solklart att det råder stor avsaknad av en fungerande infrastruktur.
- Det finns andra områden där man kunde bygga, bland annat runt Årstahallar, där finns det ingen skog att förstöra, det finns inte heller närliggande fastigheter där människor bor, samt sällsynta djur. Att det inte byggs i detta område och att man väljer att förstöra skog för att förtäta i ett redan mycket förtätat område är ett mysterium och inte minst ett bevis på att stadsplaneringen är idag mycket orimlig och ogenomtänkt.

#### Nr. 150 NM, boende i Brf. Tavelsjön

Boende är kritisk till förslaget och framför följande synpunkter:

- Utformningen, inklusive volym och höjd, av hustyperna i planförslaget sådan att de inte passar in i närområdet som i övrigt är byggt på 1940-talet. Hustypen som föreslås med 5-6 våningar med garage i markplan samt inner-/bostadsgård ovanpå garagen för att binda samman husen tillför inte något positivt till gatubilden eller områdets kulturhistoriska värden. Det går även att läsa i startpromemorian på sidan 8: *"...ny bebyggelse ska placeras som enskilda hus anpassade till topografin med bevarad naturmark runt byggnaderna."* Garage med inner-/bostadsgård som binder samman huskropparna stämmer då inte heller.
- I planbeskrivningen har inte någonstans hänsyn tagits till lamellhuset som ligger på Siljansvägen 82-84. De nya husens högsta tillåtna höjd (+39 m), kommer ligga betydligt högre än det befintliga huset på Siljansvägen 82-82 vilket även det påverkar närmiljön väsentligt.
- De nya husens höjd kommer också begränsa förmiddagarnas tillgång till solljus i de befintliga lägre husen längs med Tavelsjövägen stora delar av året.
- Parkeringsutredning kan inte tas på allvar då inventeringen utförts under två kvällar i slutet på maj månad. Under den ljusare och varma tiden på året är det många fler som ägnar sig åt kvällsaktiviteter och inte är hemma de tider som nämns i utredningen, än vad det är under årets mörka och kallare månader. Under dessa månader så skall även hänsyn tas till att det är städdagar (1/11-15/5) vilket medför ännu sämre parkeringsmöjligheter.
- Om det skall byggas 70-80 lägenheter på Tavelsjövägen kommer trafiken att öka betydligt på denna återvändsgata vilket kommer medföra ytterligare störning och risker utmed gatan där det bor och rör sig många barn.

- Under byggtiden kommer även mycket tung trafik använda återvändsgatan vilket kommer att försämra framkomlighet, bidra med ökade risker och försämrade miljö längs gatan. Prefabricerade byggelement, såsom väggelement av betong eller plattbärlag, kommer troligtvis att levereras med trailer, vilket innebär att dessa bilar kommer behöva backa in på eller ut från Tavelsjövägen. Självklart kommer även andra transporter att levereras med trailer eller lastbil+släp. Det kommer påverka trafiken även på Årstavägen/Svärdlångsvägen.
- De flesta träden kommer att försvinna inom planområdet, varav de 5 särskilt värdefulla tallarna, vilket är helt förkastligt. Så att barrträd bör bevaras i så stor utsträckning som möjligt kommer inte att infråas.
- Den naturvärdesinventering som gjorts är inte tillförlitlig och jag anser att en ny bedömning bör göras och att den då görs senare på året när djurlivet kommit igång. Djurlivet kommer påverkas mycket av att denna skogsrensa kommer att försvinna. Där finns många fågelarter, men även rådjur och harar är bofasta och kan ses där flera gånger i veckan.
- Att markanvisningen har tilldelats ett företag som Besqab är otroligt tråkigt och bekymrande. Företaget har en historia av anklagelser om fuskbyggen och avvikelser från ritningar och planförslag.

Nr. 151, 179 och 191 LN + namnunderskrifter från ca 20 boende i Brf. Siljan

En namnlista där de ställer sig bakom det gemensamma yttrandet från Brf. Siljan och Brf. Tavelsjön (nr. 115, 121, 146), men betonar särskilt följande punkter.

- Bristande illustrationer gällande konsekvenser för intilliggande bebyggelse där lamellhuset Siljansvägen 82-84 inte nämns alls i planhandlingarna. De kräver illustrationer av påverkan i planhandlingarna.
- Påverkan på kulturmiljön, där stilen på nybygget bryter mot harmonin i området.
- Brister i beskrivning av naturvärden, där naturvärdesinventeringen är gjord under vårvintern och pekar på att betydande naturvärden kommer skövlas.
- Brister i konsekvensbeskrivningen av minskat antal parkeringsplatser och att inventeringen av beläggningen bör göras vid fler tillfällen.
- Risk för sprickor och sättningar i deras hus, läget medför att stora massor ska sprängas nära gammal bebyggelse.

De påpekar även att företrädarna för allianspartierna delvis reserverade sig mot det som togs vid stadsbyggnadsnämndens sammanträde torsdagen den 23 november 2017. De som boende vill undvika ny

bebyggelse i det aktuella området med de brister och den påverkan de påpekat, men utesluter inte att en fördjupad studie baserad på allianspartiernas resonemang skulle kunna leda till en möjlig kompromisslösning. De hoppas att Stadsbyggnadsnämnden som helhet tar del av dessa synpunkter inför eventuellt beslut om antagande av planen.

**Nr. 152 Företagarsynpunkter, MD, AS, LGN, boende med företag i Brf. Siljan**

Tre företagare på Siljansvägen 82-84 ställer sig bakom samma yttrande som nr. 115/121 och anför i övrigt följande. De som företagare är starkt kritiska till Stockholms stads förslag gällande ny detaljplan. De informerar att i lamellhuset Siljansvägen 82-84, del av BRf Siljan, finns tre näringsverksamheter varav två företagare som arbetar i hemmet i arbetsrum som vetter mot det planerade nybygget och en i en lokal i källarplanet: En IT-konsult, en psykoterapeut och en skribent. De menar att en byggnation kommer att medföra stora påfrestningar på och i värsta fall slutet för verksamheterna, dels på grund av störningar under byggnationen, dels på grund av försämrade förhållanden som omöjliggör fortsatt verksamhet långsiktigt (i ett fall). De framför att de inte gärna vill tro att staden vill medverka till ett sämre näringslivsklimat och vädjar till politiker och tjänstemän om att tanka efter en gång till innan planen antas.

**Nr. 154 HL, boende i Brf. Siljan**

Boende står bakom föreningarnas gemensamma yttrande (nr. 115 och 121) och framför utöver det:

- Beredningsprocessen: Förstår att det finns en princip för hur beredningen går till men när det gäller fall som detta där man ska trycka in många hus på en inte helt optimal yta tycker jag att man kan inleda med att kalla till ett möte och presentera sitt förslag. Alla berörda parter bör delta såsom boende, planerings-/exploateringskontor, stadsmuseet, stadsdelsnämnd, byggherre, miljöansvariga. Upplever att man lagt flera år och miljoner på detta för att sedan kalla till samrådsmöte där 3 personer mer eller mindre tror att de ska säga hur bra allt blir och alla är nöjda. Uppenbarligen har detta projekt inte visats på stadsdelsnämndens foajé (varför?), det saknades sakkunnigt folk att svara på frågor, det skylldes väldigt mycket på att "det är inte vi som ska svara på det utan politikerna" eller "det vet inte vi utan stadsmuseet". Inställningen verkar vara att staden till varje pris ska bygga 140 000 nya bostäder till 2035.
- Tycker det var väldigt lite tid att mobilisera sig i yttrande frågan (3 veckor) när det kunnat skapas en dialog mycket tidigare.
- Det måste utföras väldigt mycket sprängning. Då våra närliggande fastigheter ligger på det berörda berget undrar jag vad det lämnas för garantier mot sättningar/sprickor i fastigheterna vid

sprängningsarbetena? Att man sätter upp sensorer för mätning vet jag men vad händer om vi upptäcker skador och måste vi göra det själva? Vilka bär ansvaret vid skada? Vad händer om skadan upptäcks sent och byggherren t.ex gått i konkurs?

#### Nr. 155 SSG, boende i Brf. Tavelsjön

Boende motsätter sig förslaget och framför följande:

- Oro för ekonomisk förlust. Både minskat värde på lägenheten samt minskad inkomst på grund av störningar då boende jobbar hemifrån.
- Störningar från bygget kommer påverka vardagen negativt och ge negativa hälsoeffekter. Framför allt för boendes nyfödda barn.
- Ljussförhållandena kommer att försämrast. En av anledningarna till att flytta till nuvarande lägenhet var ljuset.
- Byggtrafiken kommer ge buller och damm och vara en trafikfara i området.
- Byggaktören har en historia att avvika från de föreslagna planerna.
- Djur- och naturlivet är hotat. Det syns ofta rådjur och harar i skogen idag.
- Oro för vattenflöden., på grund av övergödning. En utförlig vattenutredning hade visat att dessa hus inte vore lämpliga.

#### Nr. 156 RSK, boende i Brf. Tavelsjön

Boende motsätter sig förslaget utifrån följande:

- Ökad trafik på en återvändsgata som redan idag har trafikproblem.
- Grönområde och habitat för speciella arter försvinner. Det är ofta rådjur, harar och flera olika fåglar. En mer detaljerad studie behövs för hur dessa påverkas.
- Parkeringsutredningen är inte gjord korrekt. Den är gjord i maj när det inte är parkeringsförbud, vilket det är på vinterhalvåret. Detta ger en felaktig bild. Att ta bort parkeringsplatser och att det kommer flera boende på gatan kommer innebära stora parkeringsproblem.
- Försämrade ljus- och siktförhållanden för grannar. Detta kan riskera en minskning i värdet av grannlägenheterna.
- Störningar under byggtiden pga. sprängning osv.

#### Nr. 160 AC och BK, boende hos Familjebostäder

Boende är emot planerna på ny bebyggelse på Tavelsjövägen och framför följande synpunkter:

- Dom negativa konsekvenserna för att bygga 70 -80 lgh blir alldeles för stora i förhållande till nyttan. I dag pågår flera stora byggprojekt där det i Årsta byggs tusentals lägenheter så varför offra en sån känslig miljö för 80 lgh.
- Visat sig i flera fall att dom nybyggda lägenheterna är svårsålda, vilket borde peka på att marknaden med bostadsrätter börjar bli mättad.



- Detta är en unik miljö med många olika fågelarter, rådjur, harar samt ekorrar. Om grönområden försvinner försvinner också en naturlig passage till Årstaskogen. Här finns också ett flertal gamla tallar som bidrar till att höja boendekvaliten. Tavelsjövägen är utpekad som särskilt värdefull ur ett kulturhistoriskt perspektiv, vilket också talar mot en byggnation.
- I planbeskrivningen framgår att planen ska syfta till att ytterligare definiera Tavelsjövägens gaturum och genom det bidra till en attraktiv och trygg gatumiljö. Tavelsjövägen är redan i dag trygg. Vi har aldrig känt mig rädd för att gå här, och det finns heller ingen onödig genomfartstrafik. Vad som avses med attraktiv gatumiljö har vi svårt att förstå. Fler bilar gör inte gatan mer attraktiv.
- Parkeringsutredningen som är gjord med uppdragsnummer 12601472 ställer vi oss också frågande till. Den bör göras om under den period på året då det råder parkeringsförbud på gatan. Vi har bott sedan 1996 och det är många gånger vi har fått leta parkering. Vi har många pensionärer som flyttar ut till sina stugor på våren, vilket också kan vara en bidragande orsak. Det nämns ingenting i utredningen om den i dag befintliga gästparkeringen på 3 timmar som finns. Även om planen är att bygga garageplatser finns ingen garanti för att dom boende kommer att välja den lösningen. I många fall blir dom för dyra.
- Höga hus innebär att det blir mörkare och betydligt mindre dagsljus i dom befintliga lägenheterna. Infrastrukturen kommer att påverkas, och då framför allt kollektivtrafiken. Tvärbana, pendeltåg har det trångt resan i dag, men framför allt på busslinje 160 har trafikanterna ökat markant sedan den engelska skolan öppnades på sköntorpsvägen. Många gånger får man stå på bussen. Även vårdcentral, förskolor och folktandvården påverkas.
- Det är också ett mycket omfattande sprängningsarbete som ska utföras väldigt nära befintliga byggnader som redan idag har sprickor och sättningar.

#### Nr. 161 JD, boende hos Familjebostäder

Boende är kritisk till planförslaget och frågar bl a vart handikapplatsen som finns utanför Tavelsjövägen 8 ska ta vägen. Vidare framförs följande argument mot det planerade bygget:

- Skymmer solljus och sikt för boende i föreningen
- Hot mot barnomsorgen i föreningen (trafik och ojud)
- Mycket trafik på återvändsgatan i två år
- Ökad trafik med fler lägenheter på gatan
- Stora sprängningar och bergkross som ska fraktas bort
- Risker för sättningar i omgivande fastigheter
- Grönområde försvinner och därmed en naturlig passage för arter till Årstaskogen
- Biotop för habitat för fler känsliga arter

- Området Tavel sjövägen är utpekad som särskilt värdefullt ur ett kulturhistoriskt perspektiv
- Det byggs tusentals lägenheter i Årsta, varför offra en sådan känslig miljö för endast 80-100 lägenheter. Varför ska Årsta bära en så mycket större del av befolkningsökningen än andra delar av staden?

**Nr. 162 EW och LE, boende hos Familjebostäder**

Boende frågar varför bygga här i en känslig och värdefull miljö.

Vidare framförs:

- Skymmer det vackra ljuset över parken
- Många barn och svårt med barnomsorg
- Tavel sjövägen är en lite återvändsgata. Hur ska byggtrafik och därefter få plats?
- Hur påverkas alla omkringliggande äldre fastigheter av alla sprängningar? Alla djur?

**Nr. 163 PÖ, boende hos Familjebostäder**

Boende uppmanar att tänka mer långsiktigt på hur Stockholm och olika bostadsområden och trivselsn mellan människa, stad och natur kan se ut i framtiden... Detta inkluderar även psykosociala aspekter i tätbebyggda områden och vad det för med sig. Vidare framför även följande:

- I slutningen där husen ska byggas står vackra tallar som har runt 200 år eller så på nacken. Dessa tallar är ovanliga i stadsmiljön och de är så kraftiga i stammen och ovanligt ståtliga, detta på grund av lutningen i slänten och näringen som den drar med sig när det regnar. Tallarna bär på en historia om området som gör området unikt. De växer även andra känsliga arter i slänten.
- Sedan flera år tillbaka bor även en rådjurs familj uppe i slänten mellan tallarna som detta bygge med planerade garage tränger bort.
- Det behövs fler lägenheter i Stockholm, men med tanke på hur mycket det byggs i Årsta, kanske man kan spara detta område sina unika metrar natur och även ta hänsyn till sociala aspekter mellan människor, som har med utrymme och trivsel, lugn och ro att göra.

**Nr. 164 GH, boende i Brf. Siljan**

Boende framför att det som oroar mest är, förutom de självklara negativa konsekvenserna i form av förstörd naturmark och förstörd utsikt för de boende i husen ovanför, att byggbolaget inte bygger några hus efter att de vackra tallarna har fällts och urberget sprängts sönder. Boende hänvisar till Årstaberg, där man nu river, men inget byggs. Vad garanterar att dessa bolag kommer att fullfölja sina planer när byggkonjunkturen viker? Vad garanterar att Besqab kommer att bygga några hus på Tavel sjövägen när byggkonjunkturen viker?

Nr. 166 KM, LH, AM, KM, boende i Brf. Siljan

Boende anser att det är ett obegripligt respektlöst utformade förslaget att bygga bostäder utmed Tavelsjövägen och framför följande synpunkter:

- Det är ett slag i magen när stadens politiker idag (2019) lägger fram ett förslag till nybyggnation där M + L + KD tydligt markerar att det är en dålig idé med höga hus, utan anser att två stycken lamellhus vore lämpligare. De kringliggande fastigheterna anses hålla ett kulturvärde, men det verkar man inte bryr sig om alls.
- Varför kan man inte bygga två lamellhus? Det är väldigt snarlika markförhållanden mellan Skagershuset som byggdes på Skagervägen med 33 lägenheter. Skulle man bygga två snarlika byggnader så har man 66 nya lägenheter utan att behöva bygga 6-våningshus samt att karaktären i området bibehålls.
- I underlagen står att man inte kan bygga lägenheter på nedersta våningen. Varför skulle det inte vara möjligt? Bonava/NCC byggde för ett par år sedan kvarteret Årstaliden på Dellensväg med lägenheter med balkong mot gatan på ca 0,5 m höjd.
- Varför lägger man fram ett så respektlöst förslag där man inte bryr sig ett dugg om det boende i området, eller om naturen. Det går att bygga på ytan, utan att försaka alla kultur- och naturvärden.
- Utredningen av naturmark borde ha gjorts betydligt senare då förra årets vinter var väldigt lång. Ser dagligen flera olika djur som rådjur, grävlingar, fåglar m m. Det här är ett parti som möjliggör för djuren att dra sig undan, då alla andra kringtytor är väldigt exponerade pga. obefintlig växtlighet. Det enda rimliga är att hela naturinventeringen görs om under en senare tid på våren för att få med allt.
- Parkeringsutredningen innehåller ett antal brister och felaktigheter. Månadsavgiften är felaktig. Parkeringsplatserna är dåligt underhållna. Pågående projekt på andra håll i Årsta som ex. gavelhusen, Årstafältet m m kommer påverka parkeringssituationen, vilket inte tas upp.

Nr. 168 MN, boende hos Familjebostäder

Boende är emot planerna på ny bebyggelse på Tavelsjövägen utifrån följande:

- Anser att de negativa konsekvenserna överväger nyttan av att endast ett fåtal nya bostadsrätter byggs i en unik miljö. Idag pågår flera bostadsbyggen i och kring Årsta och behovet av nya bostäder i området bör vara tillgodosett utan att behöva bygga på Tavelsjövägen. De två nya husen som byggdes för ett antal år sedan på gatan hade ingen större negativ påverkan utan bidrog snarare till en bättre boendemiljö. De nya planerade husen däremot innebär en stor förändring och försämrar livskvaliteten för de boende på Tavelsjövägen och Siljansvägen.

- Beskriver i planen attt "tydligare definiera Tavelsjövägens gaturum och bidra till en attraktiv och trygg gatumiljö". Detta argument verkar ha dålig förankring i hur det ser ut i området. Det finns en utredning från 2017 som visar att boende i området redan känner sig trygga här. Har det gjorts nya undersökningar kring detta som visar något annat och som inte presenterats? Upplever att Tavelsjövägen idag är en attraktiv och trygg gata, även kvällstid. Det är en lugn gata utan genomfartstrafik med en vacker inramning av slänten med skog. Skogspartiet har aldrig fått mig att känna mig otrygg utan snarare det motsatta. De boende i området är närvarande och aktiva och bidrar på så sätt till en dynamisk säkerhet som gör det svårare att begå brott.
- Slänten med skog bidrar till en hög kvalitet på boendemiljön. Att i en storstad få möjlighet att uppleva natur direkt inpå knuten känns unikt. I skogspartiet finns rådjur, harar, ekorrar och många fåglar som dagligen skänker mig och säkert andra boende stor glädje. Enligt Naturvärdesinventeringen kommer planförslaget "ha en negativ påverkan på de lokala naturvärdena".
- Det har gjorts en parkeringsutredning, men anser inte att utredningen ger en korrekt bild av parkeringssituationen i området. Inventeringen gjordes i slutet av maj då det ej längre är städdagar. Under vinterhalvåret försvinner all gatuparkering på gatorna med städdag vilket ökar behovet av parkeringsplatser på övriga gator. I slutet av maj är det dessutom en del helgdagar då flera väljer att ta längre ledigt i anslutning till dessa och resa bort. Punkt 3.2 i parkeringsutredningen analyserar hur den framtida parkeringen skulle se ut. Jag anser att slutsatserna dras utifrån antaganden där förutsättningarna är optimala och som dessutom innehåller flera osäkra faktorer. Som boende på Tavelsjövägen sedan 1997 vet jag av erfarenhet att det är svårt att hitta parkering i området på kvällar efter kl 20 och särskilt på vinterhalvåret. I utredningen konstateras att "parkeringssituationen kommer gå från relativt välfungerande till en något mer ansträngd parkeringssituation" och i avsnittet Slutsatser rekommenderas att "framtida exploateringsprojekt inte ökar trycket på parkering på gatumark ... såsom exploateringen vid Tavelsjövägen förväntas göra". En ny utredning och konsekvensbeskrivning av parkeringssituationen bör göras som belyser hur det ser ut även under höst och vinter och som därigenom ger en mer rättvisande bild av behovet av parkeringsplatser i området.
- Stora höga hus på Tavelsjövägen medför att det blir mörkare på gatan och i lägenheterna i de befintliga intilliggande husen.
- Fler boende medför en ökning av trafiken på Tavelsjövägen med ca 50%.

- Kollektivtrafiken påverkas av byggandet i Årsta. Redan idag är det framför allt under rusningstid mycket trångt på bussen, tvärbanan och pendeltågen.
- Vilka blir konsekvenserna för de redan boende under byggtiden? Hur ska tillgängligheten till våra hem garanteras? Hur kommer parkeringsplatser kunna tillgodoses?

#### Nr. 169 MA, boende i Brf. Siljan

Boende är kritisk till förslaget och framför följande:

- För stort, för högt, för nära och på helt fel plats.
- Inte kan man väl bygga flera stora hus vid en hög bergvägg? Kommer innebära omfattande ingrepp i berget och naturen. För det är klart att man måste spränga bort mycket berg. Men det måste väl ändå bli så att en hel del av lägenheterna får utsikt rakt in i bergväggen.
- Detta i ett Årsta där det redan finns ett överflöd av nyproducerade bostadsrätter och fler blir det i och med att Årstafältet byggs.
- Kommer påverka oss som bor i närheten och nu talar jag inte bara om en byggtid med sprängning, buller, tunga transporter och allmänt stök.
- Försvinner en stor bit värdefull naturmark som idag är fredad på grund av den relativt otillgängliga terrängen. Den här marken fungerar som en väldigt harmonisk avdelare mellan våra punkthus och husen nere på Tavelsjövägen. Däremot kanske det inte skulle skada att röja upp lite där.
- Ryker många parkeringsplatser i ett område där det redan är nästan omöjligt att parkera bilen. Alla har inte möjlighet att cykla eller använda kollektivtrafik.
- Utsikten förstörs för många, det syns att de nya husen kommer att ligga väldigt nära befintlig bebyggelse, bl a det huset på Siljansvägen 78. För att inte tala om de som bor på Siljansvägen 82-84. Det ser väldigt luftigt och fint ut i illustrationen till förslaget, men om man mäter i verkligheten så blir det mycket nära.
- Vad händer med våra hus som byggdes på 40- och 50-talen när det ska göras omfattande sprängarbeten. Hur skadade kan de bli? För det är naturligtvis mycket berg som måste bort.
- Om man ser till de tidigare förtätningar som har gjorts i området, så har det mer handlat om tomma ytor att fylla. Jag tycker att de två relativt nya husen i hörnet Tavelsjövägen och Årstavägen samt de två punkthusen vid Siljansvägen/Storsjövägen flyter fint in i området. Men de nya husen verkar bli någon slags hybrid, som inte alls passar in i den nuvarande bebyggelsen. Jag har i alla fall inte sett något liknande i Årsta.

#### Nr. 171 JE, boende hos Familjebostäder

Likalydande som nr. 168.

**Nr. 172 MW, boende i Brf. Tavelsjön**

Boende ifrågasätter starkt byggplanerna och framför att listan med argument kan göras lång, men framför i huvudsak följande:

- Miljöpåverkan, trafikstörning, påverkan på näringsverksamhet, konsekvenser för grannar beträffande ljus, insyn, p-platser m m.
- Felaktiga beskrivningar i planhandlingarna. Man hänvisar svepande till att det skulle finnas ett allmänt intresse av att skapa fler lägenheter i marknadssegmentet som BESQAB bygger i. Hänvisar till artiklar som visar detta. Vad som främst efterfrågas är billiga hyreslägenheter och inte den typ av lägenheter som planförslaget avser, därav marknadens överutbud av bostadsrätter. Argumentet att man med den planerade bebyggelsen skulle öka tryggheten på Tavelsjövägen saknar grund eftersom det inte råder någon otrygghet här.
- De byggnader som visas i planförslaget är inte alls anpassade till miljön runt husen. Husen är mycket högre än kringliggande och detta skymmer solljus och sikt för boende. Hänvisar till artikel om solljus.
- Årsta är dessutom en förort med arkitektoniska värden. När Årsta byggdes strävade man efter att etablera bostäder med goda ljusförhållanden varvat med grönområden som inbjöd till rekreation. Tavelsjövägen är tidstypisk och av kulturellt historiskt värde. Det planerade bygget går stick i stäv med Årstas ideal.
- En annan negativ hälsoeffekt är den ökade trafiken som följer med bygget. Initialt under själva byggtiden men även då 70-80 nya hushåll etableras här. Tavelsjövägen är en återvändsgata och inte lämpad för ökad trafik.
- Planförslaget har inte tillräckligt noggrant utvärderat påverkan på djurlivet. Ser ofta djur sova i skogsdungarna som kommer att bebyggas.
- På Tavelsjövägen 2A finns barnomsorg i bottenplan sedan år 2005. Verksamheten kommer lida oerhört av såväl sprängningar som ökad trafik och jag ställer mig frågande till om det över huvud taget går att fortsätta att bedriva barnomsorg i fastigheten.

**Nr. 173 KA, boende i Brf. Siljan**

Den boende avstyrker planförslaget av följande anledningar:

- Det kommer bli för trångt mellan de nya husen och de befintliga husen på Årstavägen 129 och Siljansvägen 78.
- Utsikten kommer förstöras för boende i närliggande hus, och insynen kommer bli påtaglig. Vad är det för lagar som gäller när det gäller avstånd mellan boende och insyn?
- Oljud och buller vid bygge och sprängningar kommer påverka boendemiljön negativt i området, i ca. 2 år.
- Djurlivet kommer påverkas negativt.
- Skogen har ett stort värde för boende i området genom djurlivet. Dessutom behövs träden för bättre luft och syre. De

boende påverkas redan nu av Essingeleden och tågtrafik, och det kommer inte bli bättre om man tar bort träd.

- Solljuset kommer begränsas kraftigt för de närboende.
- Det byggs redan mycket i Årsta och det finns bättre platser att bygga på än den aktuella platsen. Förslagsvis på Storängsparken, även om det inte är mycket bättre.
- Känns som att hela projektet handlar om ekonomiska vinster på människors bekostnad.

#### Nr. 174 IH och AF, boende i Brf. Siljan

De boende anser att den aktuella platsen inte ska bebyggas, då denna utgör en viktig korridor och skogsparti för vilda djur, speciellt rådjur.

#### Nr. 176 TW, boende i Brf. Siljan

Den boende avstyrker planförslaget av följande anledningar:

- Det är mer än tillräckligt att Årstafältet exploateras och kommer bli en byggarbetsplats många år framöver.
- Den aktuella platsen är idag en skogsdunge som ger den boende och andra närboende lugn och insynsskydd. Förslaget innebär att den boende istället kommer få en husfasad utanför fönstret.
- Stora värden kommer gå förlorade för boende i området, både ekonomiska och känslomässiga.

#### Nr. 177 PP, boende i Brf. Tavelsjön

Enskild motsätter sig planerna och framför följande:

- Det är galenskap att bygga i en liten skogsdunge. Skogen är jordens lungor och människor behöver natur runt omkring sig för att kunna andas och överleva.
- Barnen behöver riktig natur att röra sig i inte mer betong och avgaser.
- Vi vara rädda om den biologiska mångfalden. Som ni säker vet så har Sverige undertecknat ett internationellt avtal, konventionen om biologisk mångfald, där vi förbinder oss att vårda vår biologiska mångfald, och nyttja den på ett uthålligt sätt, d.v.s. så att den inte förstörs eller tar slut. Det innebär till exempel att vi ska bruka skogen så att alla djur och växter som finns i skogslandskapet kan leva kvar där, vi ska bedriva jorden på sådant sätt att alla små mikroorganismer (bakterier och svampar) och andra ryggradslösa djur som sköter nedbrytningen i jorden inte försvinner. Eftersom sällsynta fåglar har setts i den lilla dungen är ni skyldiga att bevara den.
- Hur tror ni att ni skall kunna spränga utan att omkringliggande byggnader får skador och att befolkningen inte kommer att störas?
- Det påtänkta bygget kommer innebära att trafiken bli ännu mer belastat, det blir ju inte mer vägar som byggs utan de redan hårt trafikerade vägar skall belastas ännu mer. Inte särskilt genomtänkt.

- Bygg där det redan finns bygge tex Årsta partihallar. Ingen natur som behövs skövlas och där fins flera vägar. Årstanaturen har gjort sitt för bostäder. Nu räcker det. Lägg ner det påtänkta bygget.

#### Nr. 178 JN, boende i Brf. Tavelsjön

I första hand avstyrker den boende planförslaget i sin helhet. I andra hand yrkar den boende på att det hus som i förslaget ligger närmast Årstavägen flyttas med ett väsentligt avstånd från fastigheten på Årstavägen 131-133, samt att de föreslagna husen sänks med minst ett våningsplan. Den boende lämnar följande argument:

- Den aktuella platsen är ett naturområde som fyller viktiga värden för såväl människor som djur/växtlighet. Husen bör därför inte byggas.
- I planbeskrivningen på sid. 10 står det att det idag finns "...inga utpekade sociala värden inom aktuellt område, vilket delvis kan tänkas bero på dess svårtillgängliga topografi". Skogspartiet bidrar tvärtom till trivsamt område, även om det är svårtillgängligt.
- Vidare finns, enligt genomförd Naturvärdesinventering av Sweco (se bl.a. s. 13 och 15) påtagliga naturvärden i skogspartiet. Det finns mycket gamla tallar (minst 150-200 år) där, och det finns rikligt med blommande och bärande buskar. Detta är ett argument för varför husen inte bör byggas.
- Det kan uppstå sättningar i den boendes hus på Årstavägen 131-133, liksom betydande störningar för alla boende under en längre tid, när sprängningar genomförs av berg i området. I det geotekniska utlåtandet, som genomförts av GeoMind, rekommenderas: "Inför sprängning skall en riskanalys med avseende på vibrationer utföras (s. 5)". Någon sådan dokumenterad riskanalys kan inte återfinnas hittills i ärendet.
- Husen kommer att skugga fastigheten på Årstavägen 131-133 på ett påtagligt sätt. Det framgår av genomförd solstudie av Besquab: se figur för sommarsolstånd kl. 17:30 och vår- och höstdagjämning kl. 16:30. Solstudien borde dock genomförts även för kvällen, eftersom fasaden på Årstavägen 131-133 mot Tavelsjövägen har kvällssol. Nu är senaste klockslag 17:30, vilket gör att skuggning av kvällssol inte fångas upp av solstudien.

#### Nr. 180 MB och MB, boende hos Familjebostäder

Boende är kritiska mot förslaget och framför följande synpunkter:

- Anser inte att den positiva effekten av ett litet tillskott på 70 till 80 nya bostäder balanserar försämringen av livskvalitet som följer av
- Exceptionella störningar under byggtiden. Stora volymer ska sprängas.
- Värdeförsämring på grund av svårt störd utsikt.
- Att exploateringen är för hög på liten yta, på ett kulturmärkt område.



- Placeringen och utformningen är inte tillräckligt genomtänkt. De nya husen kommer att hamna mellan 10 och 20 meter från åtta befintliga hus. Ett stort antal boende kommer att få sin boendemiljö påverkad. De nya husen kommer att placeras på en skuggig plats (norrläge, med högt berg och bebyggelse i vägen för solen) och hamnar i ett område som inte längre har kvar de för Årsta typiska karaktärsdragen. Anser att detta gör alla – nya och gamla – bostäder i området mindre attraktiva och påverkar bostädernas värde negativt.
- Anser att den mätning som gjordes i slutet av maj inte är tillförlitlig. Årstiden inbjuder till aktiviteter kvällstid, vilket inte ger en rättvis bild av nuvarande parkeringsbehov/beläggning. Färre bilar står parkerade på sina platser en varm helgeftermiddag i maj. Vi som bor i Årsta vet att det är på kvällarna efter kl. 21 som det faktiska parkeringsbehovet blir tydligt, och det är den tiden som det är mycket utmanande att hitta en parkeringsplats. Bedömningen verkar vara gjord baserat på en ögonblicksbild och vi skulle önska att man tar in mer tillförlitligt underlag (faktiskt beläggning, aktuella siffror på antal parkeringsplatser som hyrs av totala antalet) Dessutom: Troligen kommer inte alla boende med bil i den föreslagna nybyggnationen att ta sig råd med garageplats. Alternativet blir då att se sig om i närområdet efter lediga platser. Denna aspekt saknas i parkeringsutredningen. Till kommentaren på sidan 6 finns en relaterad reflexion: Många av p-platserna är så snålt tilltagna i bredd att ägare till normalstora bilar tvekar att parkera. Därmed uppstår tidvis luckor i beläggningen.
- Höjder och placeringar, samt byggnadsstil, står i direkt konflikt med de förutsättningar som finns på området och den äldre stadsplanen. Årsta som helhet har höga kulturhistoriska värden. Aktuellt planområde ligger mellan två befintliga, för Årsta typiska 1940- och 1950-tals bostadsområden. I startpromemorian nämns på sidan 7 att *"Studier bör göras av påverkan på landskapsbild och bebyggelsesiluett"*. Var finns de bilderna? Det finns bilder på bebyggelsen, men inte på landskapet och silhuetten i stort från t.ex. Årsta Gård (som har blåmärkt kulturhistoriskt värde).
- Stadsmuseet har klassificerat intilliggande bebyggelse och områden som gult och grönt. Ur kulturhistorisk synvinkel är det relevant att punkthus traditionellt har placerats på högre platser i landskapet för att ge ett skulpturalt intryck och lameller placerats i sänkor eller dalgångar med utgångspunkt i stadens naturförutsättningar.
- Anser att det nuvarande förslaget planar ut den skillnaden, att exploateringen är för hög och att placeringen inte är tillräckligt genomtänkt i förhållande till de befintliga husen och vägdragningarna. Den föreslagna nya bebyggelsen, på fem eller sex våningar + vind, har även garagebyggnader i en våning med

bostadsgårdar ovanpå. Denna typ av modern arkitektur med bostadsgård på garage passar illa ihop med den omkringliggande äldre bebyggelsen.

- Finner inte att ett alternativ med lamellhus efter Tavelsjövägens sträckning skulle vara ett acceptabelt alternativ eftersom Tavelsjövägen då skulle bli innerstadsligt tät med massor av integritetskränkande insyn mellan lägenheterna i husen mitt emot varandra. Det strider mot anden i stadsplanen och försämrar för boende i befintlig bebyggelse och är inte heller tillfredställande för boende i de nybyggda fastigheterna.
- Ser dagligen rådjur och harar i skogsbackarna mellan husen och vaknar till fågelsång genom de öppna fönstren under vår och sommar. Mera trafik och mindre natur i ett förtätat Årsta är inget som stadsdelen vinner på!

Nr. 181 GT och SK, boende i Brf. Siljan

Boende ställer sig bakom det gemensamma yttrandet från *Brf.*

*Tavelsjön* och *Brf. Siljan*. De boende lämnar sedan följande tillägg med synpunkter på både planförslaget och processen.

Huvudpunkterna i de boendes kritik gäller:

- Brister i illustrationer gällande konsekvenser för intilliggande bebyggelse
- Påverkan på kulturhistorisk värdefull miljö
- Brister i beskrivning av naturvärden
- Brister i konsekvensbeskrivning av minskat antal parkeringsplatser
- Detaljplanen strider mot Översiktsplanen på flera punkter
- De boende anser inte att den positiva effekten av ett litet tillskott på 70 till 80 nya bostäder (1% av Årstafältets tillskott) balanserar försämringen av livskvalitet och den bestående negativa påverkan på kulturmiljön.

Vidare framförs följande:

- I detta projekt känns det som att privata byggaktörers vinstintressen har gått före medborgarnas och nuvarande boendes rätt till en fortsatt god livsmiljö och möjlighet att påverka den (vilket nämns i Stockholms stads Översiktsplan, som ett värde att eftersträva). Den föreslagna detaljplanen strider mot översiktsplanen på flera punkter.
  - ”Nya tillägg i stadsbilden ska uttrycka ett medvetet förhållningssätt till kulturmiljöns värden... Ny bebyggelse ska planeras med medvetet förhållningssätt till skala och proportioner” (ur Stockholms stads Översiktsplan).
  - ”Översiktsplanen styr detaljplanen”. Direktcitrat från s. 103 i Översiktsplanen
  - ”Ny bebyggelse skall utföras omsorgsfullt med konsekventa karaktärsdrag och genomarbetade detaljer grundade på en gedigen analys” s.66 Översiktsplanen

- Den föreslagna detaljplanen strider mot PBL på flera punkter:
  - ”planbeskrivningen ska innehålla det illustrationsmaterial som behövs för att förstå planen.” (PBL 4 kap 33§)
  - Plan och Bygglagen 5 kap, 12§
  - 36 § Detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande. I de delar som planen medför att mark eller annat utrymme eller särskild rätt till mark eller annat utrymme kan komma att tas i anspråk enligt 6 kap. 13 eller 16 § ska planen vara utformad så att de fördelar som kan vinnas med den överväger de olägenheter som planen orsakar enskilda. Lag (2014:900). (Plan och Bygglagen 4 kap, 36§)
- De nya husen kommer sticka upp 5 meter över lamellhusen på Siljansvägen. De kommer dessutom hamna 10 meter från ett av lamellhusens långsida, vilket innebär att boende i lamellhuset förlorar sin utsikt.

De boende har även gjort mätningar på plats och bifogar fotografier som visar hur nära de nya husen skulle stå.

De boende har även lämnat in följande synpunkter på processen.

Huvudpunkterna i de boendes kritik gäller:

- Brist på tidig medborgardialog
- Genomförandet av samrådsmötet
- Brist på information hos Stadsdelsförvaltningen Enskede-Årsta-Vantör.
- Ingen politiker var på plats på samrådsmötet.

Vidare framför följande:

- De boende yrkar på att nytt samråd hålls där politikerna är på plats, att bygget ställs ut i stadsdelsförvaltningens foajé och att samrådstiden förlängs med 3 månader.
- Man inte bjudit in till tidig dialog med medborgarna. Sakägare fick reda på planerna den 25.2.2019, 10 dagar innan samrådsmötet.
- Planhandlingarna består av ca 500 sidor, vilket gör det svårt för medborgare att hinna sätta sig in i planen och planprocessen på den korta tiden.
- De boende har efter att ha pratat med 9 politiker i stadsdelen EÅV blivit delgivna att politiker alltid brukar vara på plats vid samrådsmöten, innan politikerna skickar in sin egen remiss innan samrådstidens utgång. De boende har också blivit delgivna att samrådsförslag alltid ställs ut i stadsdelsförvaltningen foajé. Det faktum att planförslaget inte fanns utställt i deras foajé gjorde att politikerna inte kände till det och inte kom till samrådsmötet.

- Kommunens representanter tog inga anteckningar under samrådsmötet, vilket innebär att de inte kan redovisa synpunkter som framfördes under mötet. Alla medborgare har inte möjlighet att skicka synpunkter skriftligen.
- Kommunens representanter försökte avsluta mötet 1,5 timme innan utsatt tid, trots att ca. 30 personer fortfarande hade synpunkter de ville framföra, samt 80 personer var på plats.
- På samrådsmötet var 3 representanter från kommunen på plats. Ingen politiker eller byggherre, inga beslutsfattare med andra ord. Därmed hade samrådsmötet ingen verklig påverkan på själva planprocessen, och därmed borde det förklaras ogiltigt, menar de boende.
- I lokalen fanns långt ifrån tillräckligt med stolar och bord för de som behövde sitta, och akustiken var dålig. De boende uppger att besökarna kände sig försummade och nedvärderade.
- Besökarna uppmanades att mingla och prata i smågrupper och ställa frågor till kommunens representanter. De boende menar att besökarna hade förväntat sig att samrådsmötet skulle hållas som en presentation/frågestund på en scen, och att besökarna kunde sitta på läktare och ställa frågor.
- Efter protester från besökare ordnades en frågestund av stormötekaraktär. Efter 30 minuter föreslog en av representanterna från kommunen att frågestunden skulle avslutas och att mötet skulle återgå till mingel-form. De boende upplevde att man försökte tysta ner besökarna.
- Sammanfattningsvis anser de boende att man inte fick ut något av mötet eftersom politiker inte var på plats, synpunkter dokumenterades inte, man blev trött av att behöva stå i två timmar och många besökare gick hem efter en timme.

Nr. 182 LN, boende i Brf. Tavelsjön

Boende framför följande synpunkter:

- Utformningen, inklusive volym och höjd, av hustyperna i planförslaget är sådan att de inte passar in i närområdet där majoriteten av bebyggelsen är uppförd på 1940-talet.
- Hustypen som föreslås med 5-6 våningar med garage i markplan samt inner- och bostadsgård ovanpå garagen, för att binda samman husen, tillför inte något positivt till gatubilden eller områdets kulturhistoriska värden.
- I planbeskrivningen har det inte någonstans tagits hänsyn till lamellhuset som ligger på Siljansvägen 82-84. De nya husens högsta tillåtna höjd (+39 m) kommer att ligga betydligt högre än det befintliga huset på Siljansvägen 82-84 vilket påverkar närmiljön på ett negativt sätt. De nya husens höjd kommer begränsa Tavelsjövägens lägre belägna hus och deras tillgång till solljus på förmiddagarna under stora delar av året.

- Parkeringsutredning känns inte tillförlitlig då inventeringen utförts under två kvällar i slutet på maj månad. Under den ljusa och varma tiden på året är det troligt att fler människor ägnar sig åt kvällsaktiviteter och inte är hemma de tider som nämns i utredningen och därav inte nyttjar parkeringsplatserna förrän senare under dygnet. Troligtvis hade det blivit ett helt annat utfall om undersökningen gjorts, eller kompletterats, med en parkeringsutredning genomförd under någon av årets mörka och kallare månader. Under dessa månader så skall även hänsyn tas till att det är städdagar (1/11-15/5) vilket medför ännu sämre parkeringsmöjligheter.
- Om det skall byggas 70-80 lägenheter på Tavelsjövägen kommer trafiken att öka betydligt på denna återvändsgata vilket kommer medföra ytterligare störning och risker utmed gatan där det bor och rör sig många människor, vilka många av dessa är barn. Under byggtiden kommer mycket tung trafik använda återvändsgatan vilket kommer att försämra framkomlighet, bidra med ökade risker för de boende och försämrade miljö längs gatan. Prefabricerade byggelement, såsom väggelement av betong.
- De flesta träden kommer att försvinna inom planområdet, varav de 5 särskilt värdefulla tallarna, vilket är bedrövt. Att barrträden, så som det uttrycks i planbeskrivningen, bör bevaras i så stor utsträckning som möjligt kommer inte att tas någon hänsyn till. Detta medför alltså ytterligare negativ påverkan i området.
- Naturvärdesinventeringen som gjorts är inte tillförlitlig. En ny bedömning bör göras för att komplettera den tidigare. Den nya naturvärdesinventeringen bör göras senare under året då djur- och växtlivet kommit igång ordentligt och kan observeras. Djurlivet kommer påverkas mycket om denna skogsrensa försvinner. Där finns många fågelarter, men även rådjur och harar är bofasta och kan ses på platsen flera gånger i veckan.
- Att markanvisningen har tilldelats ett företag som Besqab är otroligt tråkigt och bekymrande. Företaget har en historia av anklagelser om fuskbyggen och avvikelser från ritningar och planförslag.

Nr. 183 EK, boende i Brf. Tavelsjön

Den boende ställer sig inte emot ny bebyggelse på det aktuella området, men är negativ till det nuvarande planförslaget av följande anledningar:

- De föreslagna byggnadernas placering och höjd är problematisk då den kommer för nära befintlig bebyggelse och blockerar ljusinsläpp i befintliga lägenheter på Årstavägen 131-133. Skulle gärna se att man placerade ny bebyggelse med större avstånd för att skapa större ljusinsläpp och spara grönyta.

- Oro för att träden närmast fastigheten på Årstavägen 131-133 kommer fällas. Om avståndet mellan ny och befintlig bebyggelse ökade kunde kanske fler träd bevaras.
- Skeptisk till det nuvarande förslagets utformning som gör att mycket grönyta tas i anspråk. Förespråkar istället lamellhus, som skulle spara mer grönyta samt smälta bättre in med den befintliga 50-talsbebyggelsen.
- Idag finns ett rikt djurliv i slänten, och det vore synd om deras livsmiljö försvann. Genom att spara mer grönyta kan kanske djurlivet leva vidare i området.

**Nr. 184 EÅ, boende i Brf. Siljan**

Den boende motsätter sig planförslaget av följande anledningar:

- Förslaget innebär att ett skogsparti försvinner. Sådana områden innebär en ”lunga” för närboende.
- Enligt spridningsanalysen för barrskogssamband är den aktuella ytan ”yta som bör bevaras” med tanke på spridningsvägar. Olämpligt att bygga på sådan yta.
- De föreslagna husen passar inte in, i varken gestaltning eller höjd. Skulle fungera bättre med lamellhus som liknar de befintliga på Tavelsjövägen.

**Nr. 186 GB, boende i Brf. Siljan**

Den boende motsätter sig de nuvarande planerna av följande anledningar:

- Höga hus med många lägenheter på en olämplig plats.
- Oro för vilka risker de omfattande sprängningarna innebär för de gamla husen som står på berget.
- Områdets karaktär påverkas negativt av de föreslagna husen och den höga höjden.
- Alla som den boende pratat med i området uppskattar den blandade naturen och bebyggelsen som det ser ut idag. Barn kan leka i en skog och se vilda djur utan att behöva korsa en tungt trafikerad väg.
- Att så stora hus kläms in på en liten yta, när det byggs flera tusen lägenheter på Årstafältet.
- Den boende ser detta som en ren pengamaskin av inblandade parter, speciellt byggbolaget.
- Trevåningshus i samma stil som befintlig bebyggelse i området hade varit bättre, och inte mött samma motstånd.

**Nr. 187 AP, boende i Brf. Siljan**

Den boende avstyrker planförslaget och lämnar följande synpunkter:

- Olämpligt att bygga på en bergknalle, då det kräver omfattande sprängningsarbeten. Det medför olägenhet för närboende, och riskerar att ge upphov till skador i kringliggande hus.
- Antalet lägenheter i den föreslagna bebyggelsen är för litet för att motivera ett så stort ingrepp.

- De föreslagna husen passar inte in i den befintliga stadsbilden. Utformningen ser ut att ha anpassat sig efter att få in så många lägenheter som möjligt för att det ska bli lönsamt för byggaktören.
- När området bebyggdes på 40-talet lämnades bergknallen av naturliga skäl, bebyggelse och natur i harmoni. Denna harmoni skulle förstöras av den föreslagna bebyggelsen.
- Enbart pengar ligger bakom detta projekt. Ompröva beslutet, se till helheten och låt området få vara kvar som det är.

**Nr. 190 MB, boende i Brf. Siljan**

Den boende motsätter sig de nuvarande planerna av följande anledningar:

- Höga hus med många lägenheter på en olämplig plats.
- Oro för vilka risker de omfattande sprängningarna innebär för de gamla husen som står på berget.
- Områdets karaktär påverkas negativt av de föreslagna husen och den höga höjden.
- Alla som den boende pratat med i området uppskattar den blandade naturen och bebyggelsen som det ser ut idag. Barn kan leka i en skog och se vilda djur utan att behöva korsa en tungt trafikerad väg.
- Att så stora hus kläms in på en liten yta, när det byggs flera tusen lägenheter på Årstafältet.
- Den boende ser detta som en ren pengamaskin av inblandade parter, speciellt byggbolaget.
- P-platser försvinner i ett område där det redan är brist på P-platser.
- Trevåningshus i samma stil som befintlig bebyggelse i området hade varit bättre, och inte mött samma motstånd.

**Nr. 199 KH, boende i Brf. Siljan**

Den boende tycker att förslaget ska ändras därför att:

- Det förstör områdets karaktär med naturmark mellan husen.
- Vi håller oss friskare i närheten av natur.
- Der rika djurlivet med fåglar, ekorre, rådjur, grävling m.m. kommer att försvinna.
- Oersättliga höga, stora, gamla träd försvinner.
- För höga hus och kompakt mot gatan.
- Orealistiskt med affärslokaler, behovet finns ej.
- För många innebär de föreslagna byggnaderna ett försämrat boende utan utsikt över grönska.
- En stor mängd P-platser försvinner i ett område där det redan är brist på P-platser.

**Nr. 202 SE, boende i Brf. Siljan**

Den boende avstyrker planförslaget med hänvisning till följande synpunkter:

- Påverkan på kulturhistorisk värdefull unik miljö.
- Behov av gröna lungor.

- Skogsglántan är till stor glädje för barn, vuxna, djur och fågelliv.
- Kraftig försämring av vår boendemiljö.
- Minskat ljusinsläpp till många lägenheter.
- Redan stor brist på parkeringsplatser.
- Värdeförsämring på grund av mörkare innemiljö och störd utsikt.
- Förslaget är makabert, upprörande och förstör hela vår boendemiljö.
- Redan när man byggde på Tavelsjövägen/Årstavägen förstördes den boendes utsikt över naturen. Förslaget innebär att ytterligare utsikt försvinner och därmed även ljusinsläppet till många bostäder försämras.
- Värdefull kulturmark sprängs bort.
- Den boende är pensionär och vill gärna bo kvar i sin bostad som denne bott i ca 35 år. Den boende uttrycker oro för att i framtiden bli bunden till hemmet, och då endast se bostadsväggar och tak från sitt fönster. I nuläget består den boendes utsikt av en skogsbacke med tallar, fåglar, blommor och djur.
- Det har visat sig att psykisk ohälsa och upplevelsen av hemmet har ett samband för pensionärer.
- Om fler ska bo i Årsta behövs fler p-platser. Alla har inte råd med dyra parkeringshus.

Den boende hänvisar även till följande citat från en annan boende:

”Bygget innebär ett stort ingrepp i naturen, vackra berghällar kommer att sprängas bort och träd med flera hundra år på nacken är i fara. Däggdjur, insekter, fåglar, växter och mikroorganismer kommer att försvinna. Det är inte att värna om biologisk mångfald. Det är vår uppgift att bevara ett stycke värdefull natur till våra barn och barnbarn. Denna smitzon för växter och djur får inte offras för några bostadsrätter. Jag efterlyser transparens vid intressekonflikter. Processen luktar mörkning. Sol och ljus är viktiga begrepp. De nya husen, som inte bevarar områdets karaktär, kommer att skymma utsikten och ta bort solljuset för redan befintliga bostäder och de nya husen kommer att skuggas av de befintliga husen.”

Nr. 203 CS och LH, boende i Brf. Tavelsjön

Boende avstyrker planförslaget, och lämnar följande synpunkter:

- Planförslaget innebär att det direkta solljuset för fastigheten Årstavägen 131-133 begränsas nästan till noll under majoriteten av året. Flera lågt liggande lägenheter skulle knappt se solen med dom föreslagna byggnadsvolymernas plushöjder. (I EU:s nya riktlinjer är det 1 h direkt solljus i bostaden under hela året som anses godkänt.).
- Planförslaget innebär även att dagsljusfaktorn för fastigheten Årstavägen 131-133 skulle sänkas ännu mer och ligga på kritiskt låga nivåer.



Boende håller även med om allt som står i dokumentet som är framtaget i samarbete mellan *Brf Siljan* och *Brf Tavelsjön*.

**Nr. 204 HH, boende i Brf. Tavelsjön**

Den boende avstyrker planförslaget och lämnar följande synpunkter:

- Onödigt att bygga 70 lägenheter i en skogsbacke när man kan bygga flera tusen bostäder på plana ytor där inget befintligt störs.
- Störningar under byggtiden och risk för skador på hus vid sprängning.
- Redan ansträngd parkeringssituation, kommer bli värre, dels under byggtiden, dels när bygget är färdigställt. Parkeringsutredningen är undermålig.
- I översiktsplanen beskrivs behovet av gröna ytor, för människor och för spridning av djur, fåglar och insekter. Den aktuella skogsbacken uppfyller dessa kriterier. Troligtvis kommer alla träd försvinna om bygget genomförs.
- Negativa konsekvenser för barn.
- Dålig information om planarbetet. När inbjudan till samråd kom var det ont om tid att sätta sig in i planerna inför samrådsmötet. Politiker var inte informerade och kom därför inte på mötet. Samrådsmötet sköttes dåligt, stadens representanter hade inte förberett någon dragning med tydlig information för besökarna.
- Dålig placering. Då platsen är liten blir det trångt mellan alla hus, i vissa fall hamnar de föreslagna husen väldigt nära punkthusen på Siljansvägen. Årsta karaktäriseras av gröna lungor mellan lamellhus och punkthus på höjden. Med sin placering och höjd passar de föreslagna husen inte in i området.
- De som köper lägenhet i de föreslagna husen får betala ett högt pris för att bo i ett inklämt och skuggigt läge. De som redan bor i området kommer drabbas av värdesänkning på sina lägenheter. Osäkerheten kring processen drabbar de boende redan nu.
- Föreslår att lägga till 70 lägenheter till Årstaberg och Årstafältet istället.

**Nr. 205 LP, boende i Brf. Siljan**

Boende anser att de föreslagna husen kommer väldigt nära befintlig bebyggelse. Den planerade bebyggelsen är mycket hög och tar mycket plats i djup och placeringen innebär att huskroppar radas upp på ett otrivsamt sätt, menar den boende. Om förtätning måste ske menar den boende att de bör utformas som trevåningshus utefter vägen, likt de mittemot på Tavelsjövägen, då detta skulle bli ett mindre ingrepp i miljön och ge en bättre boendemiljö för kvarteret som helhet. Den boende uttrycker även oro för skador och sättningar i befintlig närliggande bebyggelse vid sprängningsarbeten.

**Nr. 206 MLB, boende i Brf. Siljan**

Den boende avstyrker planförslaget och lämnar följande synpunkter:

- Sprängning i berget kommer medföra sättningsskador på befintligt hus på Siljansvägen 77.
- Lägenheter som gränsar till planområdet kommer falla i värde eftersom det naturliga ljusinsläppet kommer försvinna. Detta medför även ekonomisk förlust för BRF Siljan.
- Området har idag begränsat med lokaltrafik, sjukvård, tandvård idrottshallar, förskolor och skolor med långa väntetider.
- Negativa konsekvenser för barn i form av asfaltering, förtätning och begränsning av deras utrymme.
- Bevara Årstas charm, kultur och miljö som förorts-oas.

#### Nr. 207 LdR, boende i Brf. Siljan

Den boende uttrycker oro för att den föreslagna bebyggelsen kommer att påverka värdefull naturmark för människor och djur, att husen inte kommer passa in med den äldre bebyggelsen i området, att tungtrafik relaterat till byggarbetet medför buller samt skador på vägar och att sprängningar kan orsaka sprickor och sättningar på bebyggelse i området. Den boende undrar därför vad för slags åtgärder som kommer vidtas för att bevara naturmarken, se till att husen passar in i området, minimera skador på bebyggelse i området vid sprängning, minimera arbetsbuller och skador på vägar relaterat till tungtrafik och byggnadsarbete.

#### Nr. 209 AE, boende i Brf. Tavelsjön

Boende anser att det vart kort tidsfrist grannskapet fick att lämna synpunkter och framför följande:

- Jag kan omöjligt förstå varför det vackra men ack så minimala grönområde som så många djur använder till passage mot Årtaskogen skulle skövlas för så få bostäder som förslaget föreslår. Mängden bostäder som planerats att byggas i Årsta de närmaste tio åren är redan kolossal och varför 100 lägenheter ska förstöra en viktig biotop för många känsliga djurarter gör mig mycket konfunderad. Många av oss som bor i fastigheterna har valt att bo på denna plats just på grund av dess omgivning. Med den korta tidsfristen att lämna synpunkter och så mycket oro och missnöje i kringliggande föreningar vore det högst odemokratiskt att tillåta byggandet av föreslagna byggnader.
- Marken som ska bebyggas består av berg och detta kan medföra sättningar i föreningens fastigheter. Min familjs egendom ligger på nedre plan, vi skulle få mindre ljus, se mindre natur och fastigheten skulle minska i värde. Vi behöver inte mer fastigheter med affärsverksamhetsmöjligheter på nedre botten, då så mycket av just denna varan står tom eller byggs om till bostäder i Årstadal. Tomma affärslokaler medför inte bara en inbrottsrisk utan ser även otrevligt ut för besökare i området. Gatuparkering som förslaget innebär är ett nedköp för alla de som behöver bil för att pendla till jobbet.

- Jag hoppas att ni samlar alla de synpunkter som inkommer och läser dem noggrant samt återkopplar till omkringliggande föreningar innan ni tar nya beslut.

Nr. 210 JAM, boende hos Familjebostäder

Boende motsätter sig planförslaget och lämnar följande synpunkter:

- Bristande information om de föreslagna husens volym.  
Arkitekternas illustrationer är missvisande, de nya husen framstår som lika höga som lamellhusen på Tavelsjövägen/Årstavägen, och i text beskrivs de som ”något högre” än lamellhusen. Sex våningar med vind är inte ”något högre” är 3 våningar.
- Årsta som helhet har höga kulturhistoriska värden med sin typiska 40- och 50-tals bostadsbebyggelse. De föreslagna husen skiljer sig markant i sin utformning, med sina fem eller sex våningar + vind och garagebyggnader i en våning med bostadsgårdar ovanpå. Om man väljer att bygga bör husen vara lamellhus om 3-4 vån, likt det man byggde på Tavelsjövägen/Årstavägen för ca. 15 år sedan.
- Parkeringsutredningen är bristfällig. Det är stor brist på parkeringsplatser i området och det kommer bli långt färre om de befintliga tas bort till för att ge plats för de föreslagna husen. Där till kommer 70-80 hushåll varav ett stort antal kommer ha bil.
- I planbeskrivningen skapar man en illusion om att platsen skulle vara ett otryggt område, detta stämmer inte. Boende upplever området som tryggt, lugnt och grönt. Natur i sig medför inte per automatik otrygghet. Trygghetsmätning från 2014 i Årsta visar dessutom att både män och kvinnor i väldigt stor utsträckning känner sig trygga i sitt bostadsområde. Det finns med andra ord inga belägg för att det faktum att man bygger hus på detta lilla skogsparti på Tavelsjövägen skulle öka trygghetskänslan.
- Den naturvärdesinventering Sweco gjorde 6/4 2018 pekar på ett antal värdefulla tallar som kommer försvinna med planförslaget. Planförslaget kommer således ha en negativ påverkan på de lokala naturvärdena. Skogspartiet har en stor mångfald av fågelarter. Rådjur, harar och ekorrar ses nästan dagligen.
- Hänsyn behöver tas dels för hur sprängarbetet kommer påverka närliggande hus, dels för hur det vatten som idag delvis tas om hand av växtlighet i skogspartiet kommer påverka fukten i närliggande hus. Dessa saker behövs utredas och riskbedömas innan planen går vidare.
- Idag finns det mängder av nyproducerade bostadsrätter i Årsta, svårt att se att fler behövs. Hyresrätter däremot finns det ett skriande behov av.
- Idag byggs flertalet nya hus av cement. Bygg istället klimatpositiva hus, gärna i trä som binder CO2 istället för att öka på det, och utför grönkompensationsåtgärder om husen verkligen byggs.

## Nr. 211 DK, boende i Brf. Siljan

Boende anser att det vore synd om man byggde på den aktuella platsen. Den boende tycker om att titta på träd och djur från sin balkong och lyssna på fågelkvitter. Den boende ser ofta djur som går från Årstaskogen, över vägen till slänten och är där på morgonen och kvällen. Den boende leker ofta med sina kompisar i slänten, de har byggt en koja där, och de vill gärna fortsätta leka där. Den boende anser att det är värdefullt att det finns träd mellan husen i en stad, då det bidrar med lugn och tystnad.

## Nr. 212 VS, boende i Brf. Siljan

Boende motsätter sig byggplanerna och framför följande:

- Som livslång Årstabo har jag till min sorg sett Årstas väl planerade bebyggelse i omgångar ändras och i mitt tycke försämrats i och med en ständig och ganska burdus förtätning. Detta har eskalerat de senaste åren.
- Då Årsta redan expanderat drastiskt med stora byggnationer på Årstafältet, Årstastråket, Årstaberg m.fl så tycker jag man bör tänka till innan man förstör ytterligare en av dessa planlagda "gröna kilar" som nu mer börjar bli mer av en ovanlighet här.
- Det finns stora värden att bevara denna ursprungliga detaljplan som Årsta är byggd efter.

## Nr. 213 MJ, boende hos Familjebostäder

Den boende anser att det är bra att fler bostäder byggs i Stockholm, och att det är rimligt att en del av dessa byggs i Årsta. Den boende anser dock att det på den aktuella platsen hade varit bättre att bygga hyresrätter, eftersom en stor del av områdets allmännyttiga hyresrätter har ombildats till bostadsrätter och mångfalden i området har därmed minskat. Den boende anser också att den föreslagna planen kommer att innebära stora störningar och risker för boende på Tavelsjövägen och angränsande gator. Placeringen och utformningen av husen är ogenomtänkt och de kommer mycket nära befintliga hus, menar den boende. Den planerade höjden kommer skugga eller skymma och utformningen passar mycket dåligt i området. Konsekvenserna för naturen och för befintliga hus verkar bristfälligt utredda eller är dåligt dokumenterade. Den boende uttrycker även oro för hur bortsprängning av berg kommer att påverka närliggande hus. Slutligen anser den boende att det är ohederligt att framföra otrygghet som ett viktigt argument för byggprojektet eftersom det inte finns några tecken på att Tavelsjövägen är otrygg som den ser ut idag.

## Nr. 214 ES, boende hos Familjebostäder

Boende anser att den positiva effekten av ett relativt litet tillskott på 70 till 80 nya bostäder inte balanserar försämringen av livskvalitet som följer av exceptionella störningar under byggtiden då stora volymer ska sprängas. Dessutom kommer väl även resten av skogen behöva

avverkas för att ge plats åt byggbaracker och maskiner? Om detta står inget i planen. Vidare framför boende följande synpunkter:

- Att exploateringen är för hög på liten yta, på ett kulturmärkt område.
- Placeringen och utformningen är inte tillräckligt genomtänkt. De nya husen kommer att hamna mellan 10 och 20 meter från åtta befintliga hus, tillhörande tre olika fastighetsägare. Ett stort antal boende kommer att få sin boendemiljö påverkad.
- De nya husen kommer att placeras på en skuggig plats (norrläge, med högt berg och bebyggelse i vägen för solen) och hamnar i ett område som inte längre har kvar de för Årsta typiska karaktärsdragen.
- Planens nuvarande utformning inte bidrar till att uppfylla målet ”Planen syftar till att...bidra till en attraktiv och trygg gatumiljö”
- När detta bygge började planeras skulle det göras någon slags utredning om risker för husen på Tavelsjövägen när de spränger bort berget och skogen. Att det ev skulle finnas risk för sättningar etc. Vad har hänt med denna utredning?
- Det bör byggas hyresrätter och klimatpositiva hus av ex. trä och med solpaneler.
- Uppmanar staden att utföra grönkompensationsåtgärder om bostäderna byggs. Exempelvis kom lekplatsen vid Storsjöparken till som följd av de nya husen vid Bränningevägen.
- I översiktsplanen finns en del fina ord om ekosystemtjänster och att "stadens övergripande ambition är att förbättra människors tillgång till gröna kvaliteter" m m. Visserligen finns ju detta med 140.000 nya bostäder till 2030, men det ska vara blandade former, och nu råder ett ökande överskott av bostadsrätter. Ett av de fyra övergripande målen i översiktsplanen är "sammanhängande stad" och med det menas ökad integration och social sammanhållning. Ännu fler borätter här leder ju bara till ännu mer segregation.
- Finns inte direkt nåt i detta projekt som har stöd i översiktsplanen. T ex ska nya estetiska och sociala värden tillföras och kulturvärden tas tillvara om det ska byggas i ett grönområde.
- Planhandlingarna ger en felaktig bild av Tavelsjövägen. Tavelsjövägen är redan idag attraktiv och unik genom sitt inslag av naturmiljö. Natur i sig medför inte per automatik otrygghet. Den eftersatta parkskötseln har däremot bidragit till ett något skräpigt intryck. Vanskötseln av p-platserna (de sköts av Apcoa) förstärker intrycket. Genom städning och ett bättre underhåll skulle området kunna utnyttjas ännu bättre än hittills. Boende menar att det inte finns några belägg för att nya hus på detta lilla skogsparti vid Tavelsjövägen skulle öka trygghetskänslan, i ett område som inte ens anses vara otryggt i dagsläget.
- Småbarnen i portarna längst in vid vändplanen kan leka och springa runt tack vare att det inte är så mycket trafik.

- Förslaget innebär en rejält minskad mängd sol- och dagsljus för lamellhusen på Tavelsjövägen om detaljplanen går igenom med det nuvarande förslaget. Detaljplanen visar liten/ingen hänsyn till detta. Lamellhusen kommer vara i skugga större delen av dagen eftersom att ljuset inte rör sig till baksidan av husen förrän sent på eftermiddagen/kvällen.
- Lamellhusen på Siljansvägen 82–84, som ligger bredvid punkthusen på höjden nämns överhuvudtaget inte (ett genomgående drag för hela planbeskrivningen).
- Håller inte med om att förslaget inte ska ha någon betydande negativ påverkan på närområdets kulturhistoriska värden. Höjder och placeringar, samt byggnadsstil, står i direkt konflikt med de förutsättningar som finns på området och den äldre stadsplanen. Årsta som helhet har höga kulturhistoriska värden. Aktuellt planområde ligger mellan två befintliga, för Årsta typiska 1940- och 1950-tals bostadsområden.
- Utformningen av de planerade husen anpassas inte till närliggande bebyggelse på något sätt! Lamellhusen på Tavelsjövägen kommer inte bara vara ”något lägre” än de planerade husen. De kommer att vara mindre än hälften så höga!
- Den föreslagna nya bebyggelsen, på fem eller sex våningar + vind, har även garagebyggnader i en våning med bostadsgårdar ovanpå. Denna typ av modern arkitektur med bostadsgård på garage passar illa ihop med den omkringliggande äldre bebyggelsen.
- OM det skulle byggas hus här skulle låga trevåningshus (lamellhus) passa bättre in i närmiljön och inte ändra/förstöra hela gatubilden som nuvarande förslag gör.
- Saknar studier och bilder på landskapet och silhuetten i stort från t.ex. Årsta Gård (som har blåmärkt kulturhistoriskt värde).
- Stadsmuseet har klassificerat intilliggande bebyggelse och områden som gult och grönt. Ur kulturhistorisk synvinkel är det relevant att punkthus traditionellt har placerats på högre platser i landskapet för att ge ett skulpturalt intryck och lameller placerats i sänkor eller dalgångar med utgångspunkt i stadens naturförutsättningar. Det nuvarande förslaget planar ut den skillnaden, exploateringen är för hög och placeringen är inte tillräckligt genomtänkt i förhållande till de befintliga husen och vägdragningarna.
- Anser att nuvarande plan strider mot det som man påpekar i startpromemorian (sidan 8): *”...ny bebyggelse ska placeras som enskilda hus anpassade till topografin med bevarad naturmark runt byggnaderna.”*
- I bilagan Naturvärdesinventering påpekar utföraren Sweco Environment AB på sidan 4 att inventeringen genomfördes 6 april vilket är tidigt på inventeringssäsongen. På sidan 10 beskrivs

väderläget: *"Molningt (!) och inledning med lätt snöfall(!) vilket snart avtog. 0 till +2 grader med lätt vind."*

- Nuvarande naturvärdesinventering är inte tillförlitlig. Anser att en ny bedömning om naturvärdena behöver göras senare på året. Växter och djur hade alltså knappt hunnit komma fram vid tidpunkten för provtagning, vilket Sweco själva tydligt påpekar i naturvärdesinventeringen.
- Flertalet av träden, däribland många tallar, ligger i område märkt n2 i plankartan. Risker är därmed överhängande att de avverkas.
- Negativ påverkan på naturvärdena
- Kräver att Naturvärdesobjekten sammanställs med plankartan så att den fulla effekten illustreras.

#### Nr. 215 EM, boende hos Familjebostäder

Den boende önskar att man gör en utredning kring risk för sättningsskador och konsekvensanalys för boende i de närliggande lamellhusen innan eventuella sprängningar genomförs. Det gäller de tre lamellhusen på Tavelstjörvägen 2C-18. Den boende informerar om att husen redan har sättningsskador i form av långa och djupa sprickor, och förra året lossnade ca 4 kvm puts från ett av husen. Den boendes hus är lyhört och har dåligt motstånd mot fukt och kyla, och den boende tror att detta delvis kan bero på sättningar och sprickor.

#### Övriga

Här redovisas synpunkter från privatpersoner som inte bor inom de fastigheter som är sakägare enligt fastighetsförteckningen samt privatpersoner som inte lämnat adressuppgifter.

#### Nr. 49 PJ

Enskilda anser att anlägga en byggarbetsplats mitt inne i en befintlig stadsdel där folk bor inte kan bli mer fel. Alla störningar som skulle följa vore helt oacceptabelt. Man behöver ju bara höra hur bygget på Årstafältet stör grannarna som ändå inte bor alldeles inpå som ju fallet är här. Vidare framförs att man vill ju gärna kunna se ut genom sina fönster utan att bara se en massa hus. Slutligen framför att på de senaste tio åren har man lyckats bygga stadsdelen sönder och samman. Det behövs rum och ljus också. Plats att andas så kallad livskvalitet.

#### Nr. 51 LK

Enskild framför att nybyggda bostadsrätter är idag svårsålda. Vidare framför även följande synpunkter och frågor:

- Var ska bilarna stå under byggtiden?
- Vem är ansvarig för skador på befintliga hus och föremål som kan uppkomma i samband med ex. sprängning?
- Det är fel att pressa in fyra hus på den lilla grönytan.
- Jag har också läst att man med projektet vill göra gaturummet mer levande, och värna områdets kultur och naturvärden. Vad menas med det? Att det ska bli mer trafik?

## Nr. 57 EL

Enskild framför att det har byggts tillräckligt i Årsta. Nybyggda bostadsrätter är idag svårsålda. Framförs tydligt i undersökningar och artiklar.

## Nr. 69 KS

Enskild protesterar mot att det skövlas och byggs på Tavelsjövägen. Brukar av och till passera Tavelsjövägen. Motsätter sig att man måste ta ner träden (syns tydligt på planen). Som de flesta säkert vet i dagens ekologiska och naturorienterade samhälle så behövs tillgång till att leva i samklang med den lilla natur som finns, andas en förhoppningsvis ren luft som träden med sin fotosyntes är med och skapar. Även mindre och större kryp, fåglar behöver ha tillgång till trädens fotosyntes och vegetation. Enskild förstår inte hur och om man överhuvudtaget reflekterar vid bostadsexploatering.

## Nr. 70 CL

Enskild protesterar mot förslaget och framför följande:

- Tar bort ett av de få skogspartier som finns kvar och klämmer in stora byggnader. Bygger bort de få lungor som finns kvar.
- Jag sitter och tittar ut ofta på skogsslutningen och ser fåglar harar och rådjur där. Hur ofta får man uppleva sånt. Helt fantastiskt! Men nu vill ni ta bort detta!
- Om ni mot förmodan går emot våra röster vi som ska leva med det här framför våra ögon nu så undrar jag vad som händer när min bror som är handikappad ska parkera nu när parkeringarna försvinner. Var ska min bror parkera?
- Vad är det för lägenheter hyresrätt/ bostadsrätt?
- Får jag kompensation på hyran pga buller osv från bygget? Och det kan ju lätt bli sprickor o dylikt i mitt hus när de börjar borra/spränga. Har man tänkt på det?

## Nr. 76 ÅN

Enskild framför följande synpunkter:

- Information har kommit till min kännedom om förslag till bygget enbart via lokal tidningen.
- Ta inte bort våra mindre grönområden mellan våra hus. Vacker grönskande miljö är bra för vårt välbefinnande, tänker främst på våra barn och gamla som inte kan ta sig ut i naturen.
- Vart ska Årstas fåglar, grävlingar och harar ta vägen?
- Förstör inte vår Årsta miljön, äldre bebyggelse med vacker natur.
- 40 p-platser försvinner och vart ska dessa placeras?
- Tänk om, gör rätt och förstör inte vårt vackra Årsta.

## Nr. 80 MJL

Enskild framför att skogspartiet och skogsbacken som man planerar att bygga på behöver stå kvar och inte bebyggas alls, för att närmiljön för de boende ska vara bra. Skogsbacken behövs också för den biologiska



mångfalden och för att hålla Årsta fortsatt grönt. De har byggts mycket på sista tiden och den mark som kan tas i anspråk för detta, utan att boendemiljön blir sämre, börjar ta slut.

Nr. 97 M

Enskild har ritat en bild och skriver: Snälla bygg inte husen i skogen. Det bor djur i skogen och det är barn som leker där. Snälla.

Nr. 99 TE

Enskild anser att husen inte ska vara gråa. De skulle smälta in bättre i omgivningarna om de var liknande färger som de befintliga husen. De befintliga husen på Tavelsjövägen har fina färger som bör tas upp i nybyggnationen. De nybyggda husen bör även vara hyresrätter.

Nr. 101, 117, 138, 167 och 208 HA

Enskild ifrågasätter hur detta bygge stämmer med Stockholms översiktsplan Promenadstaden, utifrån:

- Marken ger ej mycket betalt till staden.
- Det är ej blandade boendeformer.
- Det blir problem med avrinning och andra spridningsvägar.
- Det ligger ej här befintliga kommunikationer.
- Då Årsta Enskede Vantör har bidragit stort till Stadens mål kring nybyggnation finns det möjlighet att tolka detta förslag till bygge som ej av avgörande betydelse för Stadens mål.

Enskild framför vidare att exploaterings- och stadsbyggnadskontoret samt stadsbyggnadsnämnden bör tillåta boende i Årsta att fortsätta ha denna mark som ett "mellanrum" mellan Årstastråket och Årstafältet. Ytan använd även som våra barns närmaste lekplats där berget erbjuder nivåskillnader och ett naturliv som vi alla behöver. Låt oss fortsätta klättra i berg i stället för att spränga bort det. Exploateringskontoret kan hitta plan mark på tex. Gärdet att placera hus på.

Enskild hänvisar även till yttrande nr 115 och 121 som är ett gemensamt yttrande av Brf. Siljan och Brf. Tavelsjön.

Nr. 102 Anonym

Enskild tackar för ett bra förarbete. Kul med fina hus. Enskild gillar särskilt att det kommer finnas bilpool för alla, bra idé! Vidare framförs att när trappan uppifrån kommer ned och korsar Tavelsjövägen står idag parkerade bilar och blockar.

Nr. 131 CW

Enskild protesterar mot planerat bygge på Tavelsjövägen i Årsta och anser att snart har man byggt sönder vår vackra förort. Det är ett stort antal lägenheter som redan kommer att byggas på Årstafältet. Enskild är kritisk till utvecklingen vid Liljeholmskajen och uppmanar att inte

göra samma misstag i Årsta. Låt våra barn få växa upp med natur runt hörnet.

#### Nr. 153 HS

Enskild vill inleda med att det såklart är toppen att det byggs så mycket i Stockholm nu, det finns ju ett sånt stort behov! Men ställer sig lite frågande till att klämma in stora hus på en sån liten yta som det ändå är på Tavelsjövägen. Allt grönt tillför så mycket till stadsbilden och det känns ganska trist att behöva ta bort träd och grönska för ännu fler byggnader. Vidare framförs oro kring hur sprängningsarbetet skulle påverka husen runtomkring. De lägre familjebostäder-husen är redan i ganska dåligt skick och fasaden har många sprickor och puts som faller av. Välkommet är dock breddad gata med trottoar på båda sidor samt elbilspool, en mycket bra idé som jag tror fler skulle använda.

#### Nr. 157 MS

Enskild framför att sprängningar kommer orsaka sådana vibrationer att putsceMENTväggarna ifrån 1952 på Tavelsjövägen kommer att spricka och avge sprickor på väggar och damm inne i lägenheterna. Biotopen är habitat för flera känsliga arter.

#### Nr. 159 PL

Enskild är kritisk till detta förslag utifrån att projektet är onödigt, samtidigt som det har flera allvarliga nackdelar för naturvärden och spridningsvägar, kulturhistoriska värden samt negativa effekter för de boende på Tavelsjövägen. Vidare framförs följande synpunkter:

- Något som är märkligt i förslaget är att en mängd negativa effekter diskuteras, men de positiva lyser med sin frånvaro. Vad är själva vinsten med att bygga 70-80 bostadsrätter på denna plats? Finns det idag brister i området som behöver åtgärdas? Utredningarna ger vid handen att det är precis tvärtom. Då frågan togs upp på samrådsmötet anfördes att skälet finns på en övergripande nivå, nämligen beslutet att bygga 140.000 nya bostäder till 2030. Låt mig därför också gå till den övergripande nivån, nämligen översiktsplanen. Där står en hel del annat än bara detta med 140.000. T ex ska bebyggelsen vara blandad. Men sedan 2007 byggs betydligt fler bostadsrätter än hyresrätter. Idag råder ett överskott på nyproducerade bostadsrätter. Det handlar om tusentals osålda lägenheter. Samtidigt finns ett skriande underskott på billiga hyresrätter.
- Ett av de övergripande målen i översiktsplanen är Sammanhängande stad. Med det menas att "En blandning av bostadstyper, lägenhetsstorlekar och upplåtelseformer eftersträvas i hela staden. Det gynnar integrationen och är viktigt för att skapa en socialt sammanhållen stad." Det nämns även att "All stadsutveckling ska vara socialt värdeskapande." På vilket sätt gynnar detta projekt sammanhållningen och integrationen i en alltmer segregerad stad?

- Det finns även en mängd skrivningar i översiktsplanen om ekosystemtjänster, och att hänsyn ska tas till befintliga kvaliteter vad gäller byggnadsstil och samspel med naturen. T ex "Stadens övergripande ambition är att förbättra människors tillgång till gröna kvaliteter". och "Grönska, parker och naturområden ska utvecklas så att kulturvärden tas tillvara samtidigt som nya estetiska och sociala värden tillförs." Var hittar vi dessa mål omsatta i den lokala planen för Tavelsjövägen?
- När det gäller naturvärden så offras här en hel del enligt naturvärdesutredningen. Delar av Tavelsjöskogen har betydande värden. Detta står ju i utredningen. Tilläggas kan att utredningen missade en del. Enligt uppgift från Lars Norén kan man i maj månad finna även rödstjärt, svartvit flugsnappare, större hackspett, ärtsångare, törnsångare, sparvhök, svarthätta, törnskata och nötväcka på denna plats. Det är ingen tvekan om att Tavelsjöskogen fungerar som spridningsväg för Årstaskogen. Tas den bort minskar även den biologiska mångfalden i naturreservatet.
- Arkitekturen på platsen är känslig och de nya husen hör inte hemma i denna miljö. Att bygga de nya husen skulle vara ett alldeles för okänsligt och klumpigt intrång, ett övergrepp att liknas vid elefanten i porslinsbutiken. Den klassiska stilen med husen liggande i den ursprungliga naturen frångås med anlagda gårdar ovanpå garage.
- Utsikt, tillgång till sol och ljus försämras för de boende. Det blir för tätt och för högt. Även sprängningsskador kan bli följden vilket inte tagits upp i planeringen. Sammantaget är det inte möjligt att mäta alla dessa negativa konsekvenser i pengar. Det är därför det blir missvisande att uppge en kostnad för projektet till 4 miljoner, jämfört med de ca 118 som blir intäkt. Det finns en rad oersättliga värden som går förlorade, och som rimligen är större än det mer krassa klirret i kassakistan. Fr a så är det oansvarigt att förverkliga ett projekt som inte kan motiveras på saklig grund.

#### Nr. 170 LA

Enskild tycker inte man ska bygga några fler hus i Årsta. Det är helt respektlöst mot dem som bor i Årsta för att man tar bort deras tillgångar till grönt och fint. Årsta har bidragit redan med stora marker så det räcker! Bygg på mark som redan är platt. Man ska inte spränga bort stora delar av berg som barn gillar att klättra i.

#### Nr. 185 M

Enskild tycker det är förskräckligt att man tänker bygga på Tavelsjövägen och även om enskild inte själv bor på gatan så oroar sig mycket hur det skall gå med sprängningarna av berget. När de byggde husen i början på Tavelsjön så fick omkringliggande hus problem med sprickor i lägenheter och fasader. En annan aspekt som är viktigt att ta hänsyn till är all buller som kommer att orsakas av det planerade

mycket. Det är ju bostäder runtomkring tror inte att det är tillåtet att bygga så nära faktiskt. En tredje faktor är att det är viktigt att vi bevara den lilla natur som finns. Träd är människans "krockkuddar" som dämpar både ljud, damm och skräp som far om kring.

#### Nr. 189 HE

Enskild avstyrker förslaget i sin helhet och framför följande:

- De planerade bostadshusen på Tavelsjövägen kommer att få konsekvenser även för människor i övriga Årsta. Pendeltågen, tvärbanan och bussarna i området redan är högt belastade och minsta störning får stora konsekvenser. De 1000 nya bostäderna bredvid Årstabergs pendeltågsstation kommer inte göra saken bättre. Att bygga i kollektivtrafknära lägen är ett förståeligt argument men stadsplanerare måste också fundera på hur mycket kollektivtrafiken tål. Buss 160 som går genom Årsta är ofta full. Det leder till förseningar och att bussarna kör ikapp varandra. Vid Gullmarsplan händer det att alla passagerare som ska åka till Årsta inte får plats. Att bygga ut med ytterligare bostäder kommer förvärra de problem som redan finns. Utvärdera också vilka konsekvenser alla nya bostäder får för kollektivtrafiken, biltrafiken, skolor och förskolor.
- Tavelsjövägen är en återvändsgata och förutsättningarna för butiker är små. Om det är så viktigt med aktiva bottenvåningar varför fick då butikslokalerna på Ottsjövägen i närheten omvandlas till privatbostäder? Rusta istället upp det trevliga men förfallna och slumrande lilla torget vid Skälderviksplan i närheten.
- Efterfrågan på nyproducerade bostadsrätter har försvunnit. Mycket av den försäljning som skedde tidigare drevs av spekulation och många som köpte nya bostadsrätter hade aldrig för avsikt att flytta in. Det byggs redan mängder med nya bostäder vid Årstaberg och i övriga Årsta. Utvärdera hur de säljs innan nya projekt planeras.

#### Nr. 193 ÅM och KBE

Enskilda bor inte direkt i området, men rör sig ofta där och vill framföra följande synpunkter:

- Det är helt rimligt att prioritera bostäder framför parkeringsplatser i en växande stad. Men på samma sätt som de bilägare som blir av med sina hyrplatser (ej enbart boende på Tavelsjövägen utan lika mycket på kringliggande gator) som en konsekvens av förslaget hänvisas till gatuparkering bör även de nya lägenhetsinnehavarna göra det. Det är orimligt att spränga bort naturmark och anlägga garage med höga trista socklar mot gatan när tillgången till kollektivtrafik är god. Det gynnar inte ett hållbart resande att ha bilen i garage under husen medan närmsta hållplats ligger längre bort. Det är inte att arbeta i enlighet med stadens tillgänglighetsstrategi. Socklarna förfular gatumiljön och hör inte hemma i Årstas stadsbild, garagen fördyrar byggandet, gårdar på

bjälklag blir lätt torftiga och intrången i naturmarken onödigt stor. Parkeringstalet bör istället sättas till noll, lika förutsättningarna för äldre kringliggande bostäder.

- Om staden ändå insisterar på att bygga garage bör antalet platser minskas till ett garage och utformningsbestämmelse införs avseende sockelns utformning. Slutna garagesocklar bidrar ytterst sällan med stadslivskvalitéer.
- Gångstråket i söder som förbinder Storängsparken med Siljansvägen ingår i ett längre sammanhängande promenadstråk med höga parkkvalitéer och fina upplevelsevärden. Gångvägen passerar en vacker bergknalle med hållmark och karaktärsstarka tallar som bildar en liten portik längs trapploppet, alldeles intill det sydligaste av de föreslagna husen. Berg kan aldrig återskapas, däremot kan tallar växa upp på nytt. Husens placering bör justeras så att det sydligaste huset ger större respektavstånd till gångvägen och grönstråket (dvs skjutas norrut), så att mer berg bevaras och huset inte blir lika dominerande i fonden från parkrummet. Det är en liten justering som skulle ge stor effekt och ta bättre hänsyn till platsens befintliga kvalitéer. Planbestämmelse om platsspecifikt byggande bör också införas för att minimera sprängningens påverkan på berget. (En sådan bestämmelse finns det ex i Dp Främlingsvägen för de nya corteehusen på berget.)
- Storängsparken har sina största parkkvalitéer i södra delen, med fin rumslighet och högt besöksstryck, medan norra delen är mer öppen och påverkad av kringliggande bebyggelse. I norr är det mindre känsligt om ett hus syns i fonden av parken. Nyplantering av stora träd i parkrummet kan även mildra den upplevelsen.
- När Årsta och andra samtida stadsdelar planerades gestaltades stadsplanen som en helhet. Punkthus i grupper på höjder utgör fondmotiv i staden och greppet med park i dalstråk inramad av lamellhus som följer terrängen - vegetation på bakomliggande slänter – punkthus på höjden återfinns på flera ställen. Ex Nytorps Gärde mot Björkhagen och i Gubbängen. Från Årsta torg tecknade sig punkthusen tidigare tydligt i fonden när man blickade västerut över Årstavägen, men detta motiv har idag helt förtagits av Ikanos nya höghus längs järnvägsspåren. Från Storängsparken är dock silhuetten ännu opåverkad och har ett kulturhistoriskt värde för stadsbilden. Det saknas en analys med perspektivbilder och resonemang om hur denna upplevelse påverkas av förslaget, sett från Storängsparken. Pulkabacken tvärs över dalen är en mycket välanvänd plats med många besök och den punkt från vilket motivet tecknar sig allra tydligast. Idag utgör den tunna ridån av äldre tallar en viktig komponent i denna komposition. Krav bör ställas i såväl plan som exploateringsavtal att nyplantering ska ske av stora träd som snabbt kan ge volymverkan. n2-bestämmelsen är för svag i detta avseende.

- Nordvästra delen av Årsta har under senare årtionden allt tydligare drabbats av de små stegens tyranni, med tillägg allt eftersom av skiftande kvalité och utan sammanhållen helhetsverkan. Om tio år kan Besqab mycket väl tänkas inkomma med en tredje markanvisningsansökan avseende den sista skogsplätten vid vändplanen med ytterligare en ny byggnadstyp. Det vore bättre om staden tog ett helhetsgrepp över hela gaturummet redan nu och undvek ett kommande bortplottrande av miljön. Plats finns för ytterligare ett hus lika de föreslagna. Då kan även höjdsalkan på husen studeras vidare med hänsyn till den övergripande stadsbilden (punkt 3) och husen sänkas en våning utan att det utlovade exploateringstalets sänks. Det skulle ge ett bättre skalmöte med lamellhusen på andra sidan gatan och minska den visuella påverkan på siluetten sett från håll.
- Med 70-80 nya bostäder medföljer runt 150 nya boende. I andra projekt beräknar staden 15- 20 nya förskoleplatser per 100 nya standardlägenheter. Hur är detta tänkt att lösas? Vad blir konsekvenserna för närliggande skolor? Resonemang om detta saknas i planen. Vi vill slippa se fler fula baracker med undermålig utemiljö uppställda på parkmark i efterhand, tack.
- Slutligen bör grönkompensation genomföras för intrånget i naturmarken. Ett förslag är att rusta parkmiljön med gångstråken som går från vändplan till vändplan mellan Tavelsjövägen-Siljansvägen. Breddade gräsytor, en utvecklad brynzon för blomprakt och ökad biologisk mångfald och nya sittplatser vore välkommet längs detta bortglömda stråk, som allt som oftast slyar igen och upplevs otryggt kvällstid. Det är den närmaste gångkopplingen för boende på Siljansvägen till Årstabergs station och åtgärden är därmed betydelsefull för att stärka incitamentet till hållbart resande.
- Nyplantering av fler träd längs parkrummets kanter i norra delen av Storängsparken i syfte att stärka parkrummet, liksom sittplatser vid pulkabacken för medföljande åskådare, föräldrar och som ger bättre plats för mellanmål är ett annat förslag, som skulle förbättra parkens rekreativa värden.

Anna Lina Axelsson  
planchef

Lina Fihlen  
stadsplanerare